

Lapsiköyhyyden vähentäminen ja lasten osallistumismahdollisuuksien vahvistaminen

VUOSIRAPORTTI 2006
Plan Suomi Säätiö

20. kesäkuuta 2007

Sisällys

1. Johdanto	1
2. Ohjelman yleiskatsaus.....	2
2.1. Lapsia ja heidän yhteisöjään koskettavan köyhyyden vähentäminen – tarveperustaisesta ihmisoikeusperustaiseen lähestymistapaan	2
2.2. Kansainvälinen ohjelmatoiminta.....	3
2.2.1. Aasia	3
2.2.2. Itäinen ja eteläinen Afrikka	4
2.2.3. Länsi-Afrikka	6
2.2.4. Latinalainen Amerikka.....	8
2.3. Vaikuttamistyö	9
2.3.1. Kansainvälinen taso.....	9
2.3.2. Eurooppa.....	10
2.3.3. Kansallinen taso	11
2.4. Kotimaan toiminta	11
2.4.1. Lastenhallitus.....	12
2.4.2. Lapsen oikeuksien lähettiläät	12
2.4.3. Vapaaehtoiset.....	13
2.4.4. Kansainvälinen yhteistyö	13
2.5. Ihmisoikeusperustaisen ohjelmatyön tutkimus	13
3. Onnistumiset ja haasteet	15
4. Suunnittelu, seuranta ja hankkeiden hallinnointi	16
4.1. Suunnittelu, seuranta ja arviointi	16
4.2. Ohjelmat kehitysmaissa – tiimin antama tekninen tuki	17
4.3. Ohjelmien seuranta Suomessa	18
4.4. Suomessa toteutettavien ohjelmien vaikutusten arviointi	18
4.5. Arvioinnit.....	19
5. Talousyhteenveto	20

Liitteet

Liite I: Hanketiivistelmät

Liite II: Kotimaan toiminta

1. Johdanto

Vuosi 2006 oli Plan Suomi Säätiön toinen vuosi ulkoasiainministeriön kumppanuusjärjestönä. Ministeriön myöntämän mittavan rahoituksen turvin Plan Suomi Säätiö pystyi jatkamaan vuonna 2005 käynnistettyjen lapsikeskeisen yhteisökehityksen ohjelmien toteutusta sekä kansainvälisesti että kotimaassa. Pääpaino oli pitempiaikaisen ja kokonaisvaltaisen ohjelmastrategian kehittämisessä, jossa tavoitteena on siirtyä tarveperustaisesta ihmisoikeusperustaiseen lähestymistapaan. Strategiaprosessia on seurannut oikeusperustaista ohjelmaa varten tarvittavien hallintatyökalujen kehittäminen sekä sisäisen toimintakyvyn vahvistaminen.

Koska vaikuttamistyö on olennainen osa ihmisoikeusperustaista lähestymistapaa – jossa pyrkimyksenä on saada aikaan kestäviä rakennemuutoksia yhteiskunnassa – Plan Suomi Säätiö on päättänyt panostaa strategian kehittämiseen vaikuttamistyön ohjaamiseksi sekä kansainvälisesti että kotimaassa. Strategian toteuttaminen alkaa vuonna 2007. Toimenpiteinä ovat mm. verkostoituminen, tutkimustyö, vapaaehtoisten aktivoiminen mukaan vaikuttamistyöhön sekä asiantuntijayhteistyö ohjelmamaiden kanssa.

Luonnonkatastrofit ja konfliktit haittaavat edelleen lasten oikeuksien toteutumista monissa kehitysmaissa. Vuoden 2006 aikana Plan Suomi Säätiö vahvisti entisestään työtään humanitaarisen toiminnan saralla. Katastrofihallintastrategiat kehitettiin sekä kansainvälisellä tasolla että Suomessa. Tavoitteena on sisällyttää katastrofiriskien vähentäminen kaikkeen ohjelmatyöhön mahdollisten katastrofien haitallisten vaikutusten minimoimiseksi sekä lapsikeskeisen katastrofiavun ja jälleenrakennustyön laadun parantamiseksi. Plan Suomi Säätiö antoi myös henkilöapua Pakistanin maanjäristysalueilla toteutettuun humanitaariseen operaatioon.

Vuonna 2006 käynnistettiin keskustelut siitä, miten Plan Suomi Säätiö voi edistää tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämistä ihmisoikeustyössä sekä yritysten yhteiskuntavastuuta lasten oikeuksien toteutumiseksi. Nämä keskustelut jatkuvat strategiaprosessin myötä vuonna 2007.

Verkostoituminen Suomessa oli edelleen tärkeä osa organisaatiomme oppimisprosessia. Plan osallistui mm. kumppanuusjärjestöjen yhteistyöhön, Kehys ry:n koordinoimaan EU-puheenjohtajuuskauden vaikuttamistyöhön sekä Kepan työryhmään, joka arvioi kansainvälisyyskasvatuksen vaikuttavuutta.

Planin taloushallintojärjestelmien vahvistamiseksi tehtiin järjestelmällistä työtä, jotta varmistettaisiin resurssien tehokas ja tarkoituksenmukainen käyttö. Esimerkiksi valuuttakurssimuutosten vuoksi suhteellisen paljon varoja siirtyi vuodelta 2006 vuoteen 2007. Kehittyneempien budjetinseurantavälineiden ja vahvistuneiden henkilöresurssien avulla varojen ylijäämä pyritään minimoimaan vuonna 2007.

Tämä raportti sisältää yleiskatsauksen Plan Suomi Säätiön ohjelmatoimintaan vuonna 2006. Raportissa käsiteltäviä aiheita ovat: lapsikeskeisen yhteisökehityksen lähestymistapa, Suomessa ja ohjelmamaissa tapahtunut edistys, raportointivuonna kohdatut haasteet ja mitä vuoden aikana on opittu sekä yhteenveto taloudesta. Liitteenä olevat yksityiskohtaiset tiivistelmät kuvaavat kuhunkin hankkeeseen liittyvää toimintaa ulkomailla ja Suomessa.

2. Ohjelman yleiskatsaus

2.1. Lapsia ja heidän yhteisöjään koskettavan köyhyyden vähentäminen – tarveperustaisesta ihmisoikeusperustaiseen lähestymistapaan

Vuonna 2006 Plan otti merkittävän askeleen määrittelemällä uudelleen lasten köyhyyden vähentämiseksi tehtävän ohjelmatyön strategiat, niin että siirryttiin tarveperustaisesta ihmisoikeusperustaiseen lähestymistapaan. Olemassa oleva ohjelmakokonaisuus analysoitiin oikeusperustaisesta näkökulmasta ja ohjelmalle määriteltiin uudet, pitemmän aikavälin tavoitteet samoin kuin strategiat näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Strategiaprosessia tukivat Plan Suomi Säätiön henkilöstölle järjestetyt sisäiset koulutustilaisuudet.

Siirtyminen tarveperustaisesta ihmisoikeusperustaiseen lähestymistapaan on prosessi, jossa ohjelman eri osat etenevät eri tahtiin. Etenemisvauhti riippuu esimerkiksi ohjelman kulloisestakin lähestymistavasta, henkilöstön kapasiteetista ja ohjelman ympäristöstä. Prosessi edellyttää uudenlaista analyysiä oikeudenhaltijoiden ja vastuunkantajien toimintamahdollisuuksista, pätevyydestä ja omistajuudesta. Tähän sisältyy oikeusperustainen analyysi lainsäädännöstä, hallituksen politiikasta sekä täytäntöönpanorakenteista ja -käytännöistä suhteessa lasten oikeuksien toteutumiseen, niin kuin ne on määritelty kansainvälisten ihmisoikeussäädösten puitteissa. Prosessi tuo mukanaan muutoksen myös Planin rooliin: palvelujen tuottamisen suoran tukemisen sijaan Plan tarjoaa mahdollisuuksia toimintavalmiuksien kehittämiseen ja kansalaisyhteiskunnan aktivointiin.

Prosessin pitkäaikaisen luonteen vuoksi painopiste on lähivuosina tietyissä ihmisoikeusperustaisen lähestymistavan pilottihankkeissa. Keskeistä on myös oikeusperustaisten ohjelmatyökalujen jatkokehitys ja kapasiteetin edelleen kehittäminen järjestön sisällä ja kumppaneiden kesken.

Teknisen avun ja kansalaisyhteiskunnan aktivoimiseen tähtäävän vaikuttamistyön yhdistäminen on ratkaisevan tärkeä keino edistää rakennemuutoksia, joiden avulla voidaan toteuttaa lasten oikeuksia ja varmistaa, että vastuunkantajat kantavat vastuunsa. Niinpä osana ihmisoikeusperustaiseen lähestymistapaan siirtymistä vuoden 2006 aikana kehitettiin vaikuttamistyön strategia, joka valmistui alkuvuonna 2007 ja ohjaa Plan Suomi Säätiön vaikuttamistyötä.

Perustamisvuodestaan 1937 lähtien Plan on tarjonnut lapsikeskeistä humanitaarista apua luonnonkatastrofien ja konfliktien koettelemissa ohjelmamaissa. Eri alueilta (erityisesti Aasiasta) saadut kokemukset ovat osoittaneet, että lasten oikeuksien kestävä toteutumisen varmistamiseksi on pitkän aikavälin kehitysohjelmiin välttämättä sisällytettävä katastrofiriskien vähentämiseen tähtäävä työ. Katastrofiriskien vähentämisen kehittämiseksi osana ohjelmatyötä sekä pitkän aikavälin kehitysyhteistyön, hätäavun ja jälleenrakennuksen välisen jatkumon vahvistamiseksi, kehitettiin vuoden 2006 aikana sekä kansainvälisellä tasolla että Suomessa katastrofinhallintastrategiat, jotka saivat lopullisen muotonsa alkuvuonna 2007. Tulevina vuosina keskitytään toimintakyvyn kehittämiseen ja siihen, että katastrofiriskien vähentäminen otettaisiin huomioon ohjelmasyklin eri vaiheissa.

YK:n vuosituhattavoitteiden saavuttamisella on suuri merkitys lasten oikeuksien toteutumisen kannalta. Esimerkiksi köyhyyden vähentämistä, terveyttä, koulutusta ja sukupuolten välistä tasa-arvoa koskevat tavoitteet ovat suoraan yhteydessä lasten elämään, kasvuun, kehitykseen ja suojeluun liittyviin oikeuksiin. Samanaikaisesti ihmisoikeusperustainen lähestymistapa, joka edistää rakennemuutoksia ja kaikkien toimijoiden demokraattista osallistumista, on tehokkaampi

ja kestävämpi tapa vuosituhattavoitteiden saavuttamiseksi. Vaikka Planin ohjelmat vaikuttavat suoraan näiden tavoitteiden saavuttamiseen, Planin ensisijaisena päämääränä on edistää ihmisoikeusperustaista lähestymistapaa, jotta voidaan varmistaa kaikkien lasten oikeuksien toteutuminen ja kiinnittää erityistä huomiota haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin.

2.2. Kansainvälinen ohjelmatoiminta

2.2.1. Aasia

Aasiassa Plan Suomi Säätiö tuki lapsikeskeisiä ohjelmia Pakistanissa, Intiassa, Itä-Timorissa, Filippiineillä ja Vietnamin. Pääpaino oli koulutuksessa ja lastensuojelussa.

Plan tuki lapsiystävällisten opetusmenetelmien kehittämistä peruskoulutukseen Intiassa ja Pakistanissa. Erityisesti korostettiin tyttöjen koulutusta – varsinkin yläluokilla – mikä on edelleen haasteena kummassakin maassa. Plan työskenteli yhdessä koulujen, opetushallinnon ja yhteisöjen kanssa parantaakseen lasten mahdollisuuksia saada laadukasta opetusta ja vahvistaakseen yhteisöjen tukea lasten koulutukselle. Kummassakin maassa aidosti lapsiystävällisen oppimisympäristön saavuttaminen on edellyttänyt lasten aktiivista osallistumista.

Kumppanuudet paikallisten kansalaisjärjestöjen, muiden kansalaisyhteiskunnan toimijoiden sekä koulutusalan akateemisten instituuttien kanssa on ollut ratkaisevan tärkeää. Se on mahdollistanut korkealaatuisen teknisen tuen sekä innovatiivisten lähestymistapojen kehittämisen, mm. osallistuvat lukutaitoluokat ja englannin kielen intensiiviopetuksen Intiassa tai teknisen tuen kouluille laadukkaana opetuksen varmistamiseksi Pakistanissa.

Itä-Timorissa ja Pakistanissa Plan on kehittänyt yhteisöpohjaisia varhaiskasvatustoiminnan malleja. Kuten useimmissa kehitysmaissa, varhaiskasvatuspalveluiden valtiolta saama tuki on vähäistä ja noudatetussa politiikassa painotetaan edullisia yhteisöpohjaisia lähestymistapoja, joissa palveluita tarjoavat lähinnä vapaaehtoiset. Toimintakyvyn kehittämisen ohella suora tuki toiminnalle on tämän vuoksi edelleen tärkeää, ja sitä annetaan päivähoitokeskuksille, vanhempien koulutukseen sekä vaikuttamistyölle valtion varhaiskasvatukselle antaman tuen lisäämiseksi – erityisesti Itä-Timorissa. Samanaikaisesti on tärkeää aktivoida yhteisöjä tukemaan varhaiskasvatuspalvelujen ja vanhempien koulutuksen kestävyyttä.

Vuonna 2006 YK julkaisi tutkimuksen lapsiin kohdistuvasta väkivallasta, mikä lisäsi merkittävästi lastensuojelukysymyksistä käytävää keskustelua eri puolilla maailmaa. Aasiassa monet Planin toimistot osallistuivat tutkimuksen valmisteluun mm. auttamalla lasten konsultaatioiden järjestämisessä. Vietnamin Plan käynnisti hankkeen, jolla pyritään lasten fyysisen ja henkisen rankaisemisen ennaltaehkäisyyn kouluissa ja kotona. Hanke oli vastaus Planin strategisen maasuunnitelman 2005–2010 valmistelun yhteydessä lasten ja nuorten esille nostamiin kysymyksiin. Samalla se oli vastaus YK:n tutkimuksessa esille tulleisiin seikkoihin. Lapsilla on hankkeessa merkittävä rooli. Tiedotusvälineiden avulla ja yhteisöissä he lisäävät aikuisten tietoisuutta lapsiin kohdistuvasta väkivallasta ja auttavat näitä ymmärtämään lasten kokemuksia ja näkökantoja.

Viime vuosina Plan on edistänyt huomattavasti syntymärekisteröintiä Aasiassa. Esimerkiksi Kambodžassa syntymärekisteröinnin taso nousi vuoden 2004 lokakuun ja vuoden 2005 heinäkuun välisenä aikana 12 prosentista 88 prosenttiin. Vuonna 2006 Plan Suomi Säätiö jatkoi syntymärekisteröintihankkeen tukemista Filippiineillä. Erityiskohteena oli toimivien ja kestävien

syntymärekisteröintijärjestelmien kehittäminen alkuperäiskansoja, muslimeja, erityissuojelua tarvitsevia lapsia ja muita syrjäytyneitä ryhmiä varten. Syntymärekisteröintihanke päättyi Filippiineillä vuonna 2007. Vietnamin Plan alkoi yhteistyössä hallituksen kanssa kehittää syntymärekisteröintimallia vuoristoalueita ja erityisesti etnisiä vähemmistöjä varten. Syntymä- ja väestörekisteröintijärjestelmien siirtäminen tietokoneille on edelleen yleinen haaste, johon monien maiden viranomaisten on vastattava.

Aasiassa paikallisen toimintakyvyn vahvistaminen ja resurssien hyödyntäminen tapahtuu pääasiassa vahvistamalla yhteisöjen omistajuutta ja tukea lapsikeskeisten kehitysohjelmien toteutukselle. Julkisten varojen budjetointiin ja käyttöön liittyvä tekninen tuki ja vaikuttamistyö voidaan myös nähdä kasvavana osana Planin ohjelmatyötä, joka tähtää paikallisten resurssien aktivointiin lasten elämän kannalta keskeisillä sektoreilla.

Monet Aasian maat kärsivät vakavista luonnononnettomuuksista ja konflikteista, jotka vaikuttavat pitkän aikavälin kehitykseen sekä lasten oikeuksien toteutumiseen. Vuonna 2006 Plan tuki jälleenrakennusta Pohjois-Pakistanin maanjäristysalueilla. Intian tsunamista kärsineillä alueilla jälleenrakennustyö on saatettu päätökseen. Itä-Timorissa yhteiskunnallisen ja poliittisen epävakauden ja väkivaltaisuuksien vuoksi pitkän aikavälin kehitysohjelma jouduttiin muuntamaan humanitaariseksi operaatioksi sisäisten pakolaisten leireillä ja yhteisöissä. Lasten oikeuksien kestävä toteutumisen kannalta Aasiassa tulee katastrofiriskien vähentämistä sekä pitkän aikavälin kehitysyhteistyön, hätäavun ja jälleenrakennuksen välistä jatkumoa vahvistaa kaikessa lapsikeskeisessä ohjelmatyössä. Katastrofiriskien vähentämisen sisällyttäminen pitkän aikavälin ohjelmatyöhön edellyttää toimintakyvyn kehittämistä Planin henkilöstön ja kumppaneiden keskuudessa sekä ohjelmasyklin eri vaiheiden arviointia ja muokkaamista. Nämä prosessit edistyvät eri tahdissa eri maissa.

Aasia tarjoaa Planille – erityisesti Intian ja Vietnamin kaltaisissa maissa - mahdollisuuksia oppia kuinka työskennellä lasten oikeuksien toteuttamiseksi ympäristössä, jolle on ominaista samanaikaisesti hyvin nopea talouskasvu ja äärimmäinen köyhyys. Tämä on samalla haastava ja rohkaiseva ympäristö sellaisten kestävä kehityksen mallien luomiselle, joissa ulkoinen tuki voidaan vähitellen lopettaa. Ohjelmatyössä on painotettava entistä enemmän päätöksentekijöihin kohdistuvaa vaikuttamistyötä sekä hallituksille annettavaa teknistä tukea sen varmistamiseksi, että lainsäädäntö, poliittiset ohjelmat, kehityssuunnitelmat ja -budjetit sekä niiden toimeenpano tukevat täysimittaisesti lasten oikeuksien toteutumista. Samanaikaisesti on tarpeen vahvistaa lasten oikeuksien ymmärrystä yhteisötasolla ja siten aktivoida kansalaisyhteiskuntaa vaatimaan oikeuksien toteutumista.

2.2.2. Itäinen ja eteläinen Afrikka

Itäisessä ja eteläisessä Afrikassa Plan Suomi Säätiö tuki lapsikeskeisiä yhteisökehitysohjelmia Malawissa, Ugandassa ja Sudanissa. Pääpaino oli koulutuksessa, terveydessä ja lastensuojelussa.¹

Itäisessä ja eteläisessä Afrikassa hiv&aids-epidemiaan liittyvät haasteet ovat edelleen lasten oikeuksien toteutumisen suurimpia esteitä kaikilla edellä mainituilla kolmella painopistealueella.

¹ Ulkoasiainministeriön kumppanuusrahoituksen turvin toteutettujen ohjelmien lisäksi Plan Suomi Säätiö on tukenut Hope for African Children Initiative (HACI) -ohjelmaa Etiopiassa ja Keniassa ministeriön kahdenvälisen tuen avulla. HACIn tehtävänä on käynnistää maailmanlaajuinen yhteistyöaloite, jolla vastataan hi-viruksesta/aidsista kärsivien lasten tarpeisiin ja vahvistetaan eri toimijoiden välistä yhteistyötä ja verkostoitumista hiv/aids-työn vahvistamiseksi ja tehostamiseksi.

Planin keskeisiä strategioita on tarjota lapsille mahdollisuus osallistua hi-viruksen ja aidsin ennaltaehkäisyyn, hoitoon sekä yhteisötukeen liittyviin keskusteluihin ja toimintaan. Näin varmistetaan, että lasten näkökulma tulee otetuksi huomioon hiv&aistyössä.

Ugandassa Plan on jatkanut työtä yli 300:n hankealueilla sijaitsevan koulun kanssa vahvistaakseen lasten toimintaa hiv&aidsin ennaltaehkäisyyn ja hoidon sekä yleisesti lasten oikeuksien puolestapuhujina. Lasten, opettajien, yhteisöjen ja maakuntatason virkamiesten yhteistyö näiden kysymysten parissa on ollut selkeä merkki hankkeen onnistumisesta.

Ensimmäisillä ikävuosilla on keskeinen merkitys lasten fyysisessä, henkisessä ja sosiaalisessa kehityksessä. Useimmissa alueen maissa varhaiskasvatuspalveluiden tarjonta on kuitenkin heikkoa tai lähes olematonta. Siksi varhaiskasvatus (early childhood care and development, ECCD) on edelleen keskeinen osa Planin lapsikeskeisen yhteisökehityksen ohjelmatyötä. Ugandassa ja Malawissa yhteisöjen tuki varhaiskasvatukselle ilmenee lisääntyneenä yhteisötason päivähoitopalveluiden käyttönä ja vapaaehtoistyönä, jota vanhemmat ja muut yhteisön jäsenet tekevät päivähoitokeskusten hyväksi. Varhaiskasvatuksen lisäksi ohjelma edistää Ugandassa laadukasta ja lapsiystävällistä peruskoulutusta, jossa kiinnitetään erityistä huomiota lasten oikeuksien kunnioittamiseen ja huomioon ottamiseen kouluympäristössä.

Malaria on alle viisivuotiaitten lasten yleisin kuolinsyy Afrikassa (20 %) ja sen osuus on 10 % maanosan kaikista taudeista. Malawissa malariaan kuolee päivittäin yli 110 ihmistä – heistä lähes puolet on alle 18-vuotiaita. Planin antaman tuen turvin malawilaiset yhteisöt ovat muodostaneet kylätoimikuntia malarian hillitsemiseksi. Toimikunnat vastaavat torjunta-aineella käsiteltyjen hyönteisverkkojen myynnistä ja lievien malariatapausten hoidosta. Hanke on onnistunut lisäämään yhteisöjen tietoisuutta siitä, kuinka malaria vaikuttaa koko yhteisön kehitykseen ja kuinka sitä voidaan ennaltaehkäistä ja hoitaa.

Sudanissa jatketaan työtä perinteisen ja vahingollisen tyttöjen sukupuolielinten silpomiskäytännön poistamiseksi. Ilmiöllä on syvät juuret sukupuolten välisissä valtasuhteissa, ja tästä syystä on ohjelmatyössä otettava huomioon yhteiskunnassa vallitsevat dynamiikat sekä käyttäytymismuutosten mallit. Plan Sudanin lähestymistapa perustuukin monella sektorilla tapahtuvaan toimintakyvyn vahvistamiseen, vaikuttamistyöhön ja tietoisuuden vahvistamiseen, jotka tähtäävät vähittäiseen asenteiden ja käyttäytymisen muutokseen.

Viimeisen vuoden aikana hanke on onnistunut erinomaisesti lisäämään kokonaisten yhteisöjen tietoisuutta siitä, että sukupuolielinten silpominen on vakava lasten oikeuksien loukkaus. Lapset ovat käyttäneet roolileikkejä tehokkaana keinona kertoa tämän käytännön haitallisista vaikutuksista sekä tyttöjen että poikien elämässä. Tämän seurauksena on syntynyt vilkasta keskustelua, ja niin yhteisöissä kuin perinteisten kyläkättilöiden ja uskonnollisten johtajien keskuudessa on enenevässä määrin sitouduttu toimimaan sukupuolielinten silpomisen lopettamiseksi. Plan tekee myös yhteistyötä valtion eri toimijoiden kanssa sukupuolielinten silpomisperinteeseen vaikuttavien kansallisen ja paikallistason linjausten ja päätöksenteon muuttamiseksi.

Tukeakseen alueellista vaikuttamistyötä Afrikassa Plan Suomi Säätiö osallistui Etiopiassa toukokuussa 2006 järjestettyyn Afrikan-laajuiseen vaikuttamistyön työpajaan. Tätä seurasi lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa käsitellyt seminaari, jonka järjesti Etiopiassa päämajaansa pitävä African Child Policy Forum (ACPF). Tämän verkostoitumisen ja asiantuntijatiedon vaihdon myötä suunniteltiin myös muuta ACPF:n kanssa toteutettavaa vaikuttamistyötä lapsiin kohdistuvan väkivallan vähentämiseksi Afrikassa. Vaikuttamistyöhankkeen toteutus aloitetaan vuonna 2007 ja sitä tukevat yhdessä sekä Suomen että Norjan Plan.

Itäistä ja eteläistä Afrikkaa ovat koetelleet monet konfliktit ja luonnonkatastrofit, kuten Darfurin konflikti Sudanissa, ruokapula Malawissa ja rajut tulvat Kenian itäosissa. Kriisit ovat vaikuttaneet Planin hankealueisiin, ja Planin maatoimistot ovat vastanneet niihin paikallisella tasolla. Vastaisuudessa myös Plan Suomen on vahvistettava katastrofiriskien vähentämistä ohjelmatyössään ja reagoitava alueilla ilmeneviin humanitaarisiin kriiseihin lasten oikeuksien toteutumisen järjestelmälliseksi tukemiseksi näissä vaikeissa oloissa.

Ottaen huomioon lapsia koskevan köyhyyden laajamittaisuuden sekä lasten oikeuksien toteutumiseen liittyvät moninaiset ongelmat eteläisessä ja itäisessä Afrikassa Plan Suomi Säätiö painottaa voimakkaasti tätä aluetta ohjelmakokonaisuudessaan jatkossakin. Vuoden 2006 aikana alettiin suunnitella ohjelmien laajentamista Etiopiaan, Keniaan ja Mosambikiin. Painopisteitä ovat lasten selviytyminen ja kehitys, hiv&aidsin ennaltaehkäisy ja hoito sekä eri toimijoiden toimintakyvyn vahvistaminen ihmisoikeusperustaisen lähestymistavan toteuttamisessa. Ohjelmien toteutus alkaa vuonna 2007.

2.2.3. Länsi-Afrikka

Länsi-Afrikassa Plan Suomi Säätiö tuki lapsikeskeisiä yhteisökehitysohjelmia Togossa, Sierra Leonessa ja Kamerunissa. Hankkeiden painopiste oli koulutuksessa ja lastensuojelussa. Osana järjestön laajuista ohjelmaa Beninissä toteutettiin paikallisen toimintakyvyn vahvistamiseen ja resurssien hyödyntämiseen liittyvää hanketta. Alueellisella tasolla Plan Suomi Säätiö tuki edelleen Afrikan lapsityöläisten liikkeettä AMWCY:tä.

Sierra Leonessa ja Togossa Plan jatkoi koulutussektorin kehittämisen tukemista. Sierra Leonessa painopiste on ollut sisällissodassa tuhoutuneen koulujärjestelmän jälleenrakentamisessa ja opettajien työn ohessa tapahtuvassa koulutuksessa peruskouluissa annettavan koulutuksen laadun parantamiseksi. Alueelta kerätyt tilastot ovat osoittaneet merkittävää lisäystä erityisesti koulun aloittaneiden tyttöjen määrässä. Sierra Leonessa ihmiset tulivat sisällissodan aikana hyvin riippuvaisiksi ulkopuolisesta avusta, ja kuten monissa muissakin konflikteista toipuvissa maissa myös Sierra Leonessa haasteena on ajattelutavan ja asenteiden muokkaaminen niin, että ihmiset osallistuvat yhteisönsä kehittämiseen ja aktivoituvat vaatimaan vastuunkantajia täyttämään velvollisuutensa.

Tutkimusverkostot ERNWACA (Educational Research Network in West and Central Africa) ja FASAF (Family and Schooling in Africa) järjestivät maaliskuussa Kamerunissa kollokvion aiheesta ”Koulutus, väkivalta, konfliktit ja rauhanrakennus Afrikassa”, jossa todettiin, että väkivalta ja konfliktit vaikeuttavat edelleen koulutussektorin kehitystä. Koska kouluissa esiintyvä väkivalta ei muodostu irrallisista tapauksista vaan juontaa juurensa perheestä ja yhteiskunnasta, on väkivallan ennaltaehkäisyn oltava kokonaisvaltaista ja tämän tulisi heijastua myös entistä enemmän Planin lapsikeskeisessä ohjelmatyössä Länsi-Afrikassa.

Togossa on keskitytty tyttöjen koulutukseen. Yhteisötason tiedotus- ja aktivointityön avulla on pyritty asenteiden ja käyttäytymisen muutoksiin sekä kehittämään ruohonjuuritason toimintaa tyttöjen koulutuksen puolesta. Naispuoliset fasilitaattorit herättävät yhteisöjen naisten keskuudessa tietoisuutta ja keskustelua heidän oikeuksistaan ja niiden toteutumisesta. Tämän seurauksena hankealueiden naiset ovat ryhtyneet kyseenalaistamaan kylissä vallitsevia valtasuhteita. Toisaalta kestävä muutoksen aikaansaamiseksi on tärkeää tehdä vaikuttamistyötä myös kansallisella tasolla, jotta sukupuolten väliseen epätasa-arvoon kiinnitettäisiin huomiota poliittisissa linjauksissa ja niiden toteutuksessa.

Ihmisoikeusperustaisessa lähestymistavassa noudatettavan oikeuksien jakamattomuuden ja keskinäisen riippuvuuden periaatteiden mukaisesti Plan Suomi Säätiö tukee erityistä integroitua ihmisoikeusohjelmaa Kamerunissa. Ohjelmassa edistetään marginalisoituneen etnisen ryhmän, baka-pygmiä, integroitumista kamerunilaisen yhteiskunnan valtavirtaan. Ilman virallisia henkilöpapereita heidän kansallisuutensa asetetaan kyseenalaiseksi, ja heidän oikeuksiaan ei kunnioiteta. Ohjelmassa kohennetaan baka-pygmiä elinoloja ja luodaan asianmukaisia järjestelmiä ja strategioita heidän kansalaisoikeuksiensa ja ihmisarvonsa suojelemiseksi. Monissa Länsi-Afrikan maissa on meneillään päätöksenteon hajautusprosessi, ja Kamerunissa siitä on säädetty laki. Lain odotetaan lisäävän paikallisten valtuustojen vastuuta. Baka-pygmejä on rohkaistu asettumaan ehdolle paikallisvaaleissa, jotta he voisivat osallistua päätöksentekoon.

Lapsikauppa on vakavimpia ihmisoikeusloukkauksia ja pelkäänsä Länsi-Afrikassa sen uhriksi on joutunut satoja tuhansia lapsia. Lopettakaa lasten orjuus – ohjelma Togossa pyrkii vahvistamaan yhteisöjen ponnisteluja lapsikaupan vähentämiseksi. Lasten, yhteisöjen ja perheiden välistä vuoropuhelua vahvistetaan, jotta he voivat analysoida omaa tilannettaan ja suunnitella konkreettisia toimia lapsikauppaan puuttumiseksi. Keskeistä on luoda kestäviä rakenteita kylätasolle. Erityisesti lapsilla on oltava mahdollisuus suojella itseään ja ikätovereitaan. Länsi-Afrikassa ei lapsikaupasta ole vielä olemassa alueellista lainsäädäntöä, mutta Togossa lastensuojelua koskeva lainsäädäntö on parantunut sen ansiosta, että vuonna 2005 hyväksyttiin kansallinen lapsikaupan vastainen laki ja sittemmin myös hallitus on vahvistanut lapsia koskevat säädökset. Plan Togo pyydettiin avustamaan parlamentissa käydyssä keskustelussa ja osallistumaan lain muotoiluun.

Alueellisella tasolla Plan tekee yhteistyötä Afrikan lapsityöläisten liikkeen AMWCY:n kanssa kohentaakseen työtä tekevien lasten ja nuorten elinoloja. Kansainvälisen työjärjestön ILO:n tilastojen mukaan Saharan eteläpuolisessa Afrikassa on 49,3 miljoonaa työtä tekevää lasta ja nuorta. Lähes puolet heistä elää niissä 19 maassa, joissa AMWCY toimii. Liike tekee tärkeää vaikuttamistyötä kansallisesti ja kansainvälisesti ja tukee ruohonjuuritason ryhmiä, joilla on suora vaikutus lasten oikeuksien toteutumiseen. Planin, AMWCY:n ja alueellisen Enda Tiers Monde -kansalaisjärjestön välinen yhteistyö on omalta osaltaan muuttanut selvästi asenteita, jotka koskevat niin lasten kuin lasten johtamien järjestöjenkin tukemista, ja on lisännyt lasten osallistumisen merkitystä ja dynamiikkaa Länsi-Afrikassa. Yhteistyössä Maailman sarjakuvat ry:n kanssa AMWCY ja Plan Suomi Säätiö järjestivät myös yhteisen sarjakuvanäyttelyn *Lasten todellisuus*, jolla edistettiin lasten osallistumista sekä afrikkalaisten ja suomalaisten lasten ja nuorten välistä vuoropuhelua.

Länsi-Afrikka tarjoaa Plan Suomi Säätiölle monia mahdollisuuksia lasten osallistumisen ja toimintakyvyn kasvattamiseen vaikuttamistyössä. Lasten johtamana liikkeenä AMWCY edustaa lasten osallistumista vaikuttamistyöhön aidoimmillaan. Alueellisen vaikuttamistyön lisäämisen ohella Plan Togo on laatinut aikuisille suunnatun fasilitointioppaan, jossa käsitellään lapsikeskeistä vaikuttamistyötä, tutkimusta, seuranta ja arviointia. Tarkoitus on vahvistaa lasten kykyä puolustaa oikeuksiaan sekä kannustaa ja tukea lapsia ja aikuisia työskentelemään yhdessä lasten oikeuksien puolesta siten, että lapsen edut ovat vaikuttamistyössä etusijalla. Lapsilla ja nuorilla itsellään on hyvä käsitys omasta tilanteestaan. Tästä syystä lasten ja nuorten itse toteuttama sekä heidän kanssaan tehtävä vaikuttamistyö auttaa varmistamaan, että lainsäädäntö ja kansalliset ja alueelliset toimintalinjaukset vastaavat heidän etujaan, tarpeitaan ja oikeuksiaan.

2.2.4. Latinalainen Amerikka

Useimmat Latinalaisen Amerikan maat ovat viime vuosikymmenen aikana kehittyneet suhteellisen nopeasti. Samanaikaisesti on kuitenkin yhä useita tekijöitä, jotka vaikuttavat kielteisesti lasten oikeuksien täysimittaiseen toteutumiseen. Suurten tuloerojen vuoksi monet perheet ja lapset elävät yhä köyhyydessä ja äitien kuolleisuus on edelleen keskeisimpiä ongelmia. Perinteisten, raskauteen liittyvien ongelmien ohella kuolleisuuteen vaikuttavat merkittävästi laittomat abortit. Myös lapsiin kohdistuva väkivalta on edelleen yleistä. Perinteiset sukupuolistereotyypiat vaikuttavat yhä, ja alkuperäis- ja vähemmistökansojen syrjinnästä tulee jatkuvasti ilmoituksia. Köyhimmissä yhteisöissä koulunkäynnin keskeyttäminen on edelleen tavallista.

Vuonna 2006 Plan Suomi Säätiön tuki ohjelmia Boliviassa, Dominikaanisessa tasavallassa, Ecuadorissa. Tämä lisäksi tuettiin yhtä alueellista kehitysohjelmaa. Ohjelma-alueita ovat koulutus, terveys, lastensuojelu, paikallisen toimintakyvyn vahvistaminen ja resurssien hyödyntäminen sekä integroitu ihmisoikeuksien edistäminen.

Boliviassa toteutettu varhaiskasvatushanke edistää lasten kehitystä kokonaisvaltaisesti, ottaen huomioon fyysisen, henkisen ja sosiaalisen kehityksen ja hyvinvoinnin. Elämän ensimmäisillä vuosilla on ratkaiseva merkitys lapsen kehityksen ja tulevaisuuden kannalta. Näiden vuosien aikana vanhemmilla on tärkeä rooli lapsen elämässä ja heidän asenteillaan on perustava vaikutus lapsen kehitykseen. Vanhemmilla on myös mahdollisuus lieventää ympäristön vaikutuksia ja vähentää sen kielteisiä seurauksia lapsen elämässä.

Dominikaanisessa tasavallassa toteutetun Laadukas oppiminen II -ohjelman tarkoituksena on lisätä kansalaisyhteiskunnan sitoutumista julkisen koulutuksen kehittämiseen, julkisten ja yksityisten menojen kasvattamiseen sekä perheiden ja yhteisöjen sosiaalisen pääoman vahvistamiseen, jotta voidaan edistää kansalaisyhteiskunnan – ja myös lasten – osallistumista koulutuksellisiin prosesseihin ja koulutuksen uudistamiseen. Ohjelma on reaktio siihen, että ainoastaan 3 % maan bruttokansantuotteesta käytetään koulutukseen. Tämä on alhaisin osuus koko Latinalaisessa Amerikassa. Vain puolet ensiluokkalaisista etenee neljännelle luokalle ja 10 % saa peruskoulun päästötodistuksen. Paikalliset koulut eivät tunne olevansa vastuussa lapsille tai heidän vanhemmilleen, opetuksen laatu on ala-arvoista ja opettajat kohtelevat lapsia huonosti. Varhaiskasvatusehjämiä on vain vähän, joten lasten kehityksestä ja hyvästä vanhemmuudesta on niukalti tietoa.

Ecuadorissa toteutettava hanke ”Nuorten seksuaalisuus sekä seksuaali- ja lisääntymisterveys” edistää seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyvien oikeuksien toteutumista ja toimeenpanoa ja auttaa laatimaan paikallisia suunnitelmia ja kansallisia toimintalinjauksia yhdessä nuorten kanssa. Lisäksi Plan tekee hi-virustartuntojen ja aidsin vastaista työtä jakamalla tietoa ja järjestämällä kampanjoita seksuaalisuudesta ja lisääntymisterveydestä. Plan myös tukee nuorten kehitystä mm. hi- viruksen ja aidsin ennaltaehkäisyssä ja kampanjoi sukupuolten tasa-arvon puolesta.

Lapsiystävällisten kuntien kehittämisohjelma Boliviassa kehittää kunnallishallinto- ja johtamistaitoja, joiden turvin on mahdollista laatia hankkeita ja ohjelmia lasten, nuorten ja heidän perheidensä kanssa sekä heitä varten. Toimintaan kuuluu kaupunginjohtajien ja kuntien teknisen henkilöstön ja johdon kouluttamista kunnallishallintoon liittyvissä asioissa.

Paikallisen toimintakyvyn vahvistamiseen tähtäävän ohjelman tavoitteena on vahvistaa resurssien hyödyntämiskykyä sekä Planin sisällä että sen ulkopuolella, jotta käytettävissä olevat

paikalliset resurssit jakautuisivat paremmin ja edistäisivät lisääntyvää solidaarisuuteen tähtäävää yhteiskunnallista muutosta Latinalaisen Amerikan kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien lasten auttamiseksi. Toimintakyvyn vahvistaminen tapahtuu kumppanuuksien avulla ja perustamalla verkostoja ja yhteenliittymiä resurssien hyödyntämisen tukemiseksi. Samalla aloitetaan sisäinen varainhankinta täysimittaisesti Brasiliassa ja Kolumbiassa. Kolmessa muussa maassa käynnistetään yksityiskohtainen tutkimus- ja suunnittelutyö.

Latinalainen Amerikka tarjoaa Plan Suomi Säätiölle tilaisuuden vaikuttaa maatason strategiaan ohjelmiin sekä maaohjelmien suuntaviivoihin ja hankkeisiin, joissa noudatetaan lapsikeskeistä yhteisökehitystä ja oikeusperustaista lähestymistapaa. Alue toimii myös vertailualueena koko organisaation kehitystä ja oppimista koskevilla kysymyksillä. Toiminnallisesti päätettiin keskittyä kolmeen ohjelma-alueeseen: selviytyminen, kasvu ja kehitys; kansalaistoiminta lasten oikeuksien puolesta ja lastensuojelu. Lastensuojelun ohjelma-alueella toteutetaan pilottihankkeita, joissa pyritään järjestelmällisesti ottamaan huomioon oikeusperustaisen lähestymistavan periaatteet. Erityistä huomiota kiinnitetään lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyyn alueella.

2.3. Vaikuttamistyö

2.3.1. Kansainvälinen taso

Edetessään johdonmukaisesti kohti oikeusperustaista lähestymistapaa Plan Suomi Säätiö on sitoutunut edistämään Planin vaikuttamistyöhön liittyvää toimintakykyä ja ohjelmien kehittämistä keskittymällä yhdenmukaiseen ohjelmatyöhön Planin eri toimistojen (esim. kansallisten ja maatoimistojen) sekä muiden asianomaisten verkostojen ja yhteenliittymien kanssa. Ohjelmien puitteissa Plan Suomi Säätiö käynnisti muun vaikuttamistyön ohella pilottihankkeita Plan Bolivian, Plan Dominikaanisen tasavallan ja Afrikan Child Policy Forumin (ACPF) kanssa.

Lisäksi Plan Suomi Säätiö tuki edelleen ohjelmakeskeistä vaikuttamistyötä syntymärekisteröinnin puolesta. Ohjelmamaiden hallituksille suunnatun kansainvälisen syntymärekisteröintikampanjan avulla on saatu aikaan merkittäviä ja kestäviä muutoksia lasten ja heidän perheidensä elämään. Rakenteita, toimintaperiaatteita ja lainsäädäntöä on kehitetty niin, että tulokset edesauttavat valtioiden sitoutumista YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen 7. artiklan velvoitteisiin.

Vuoden aikana Plan Suomi Säätiö osallistui erilaisiin kansainvälisen Planin vetämiin työpajoihin, ohjausryhmiin ja verkostoihin. Näitä olivat kansainvälinen vaikuttamistyötä kehittävä ja suunnitteleva kokous (Global Advocacy Forum), Afrikan vaikuttamistyötä suunnitteleva työpaja (Pan African Advocacy Worksop, kansainvälinen vaikuttamistyön ohjausryhmä (Global Advocacy Steering Group), jonka tehtävänä oli päättää seuraavan kansainvälisen vaikuttamistyön kampanjan painopisteistä, sekä lasten oikeuksia ja vaikuttamistyötä käsittelevät asiantuntijaverkostot. Lisäksi Plan Suomi Säätiö osallistui Maailman tyttöjen tila 2007 -raportin ohjausryhmän työhön antamalla näkemyksiä siihen, kuinka raportti voisi hyödyttää lasten oikeuksien toteutumista edistävää vaikuttamistyötä kaikilla tasoilla (kansallisesti, alueellisesti ja kansainvälisesti).

Plan Suomi Säätiö on myös osallistunut aktiivisesti Planin vaikuttamistyöhön YK-järjestelmän puitteissa mm. verkottamalla ja vaikuttamalla New Yorkissa pidetyssä tilaisuudessa, jossa julkistettiin YK:n tutkimus lapsiin kohdistuvasta väkivallasta. Plan Suomi Säätiö kannatti myös

aloitetta nimittää Geneveen pysyvä Planin edustaja, joka osallistuisi YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen jatkuvaan seurantaan ja lasten oikeuksia käsittelevään Children's Rights Information Network -toimintaan (CRIN). Jatkossa Plan Suomi Säätiö aikoo myös ottaa aktiivisemman roolin CRINin teemaattisissa työryhmissä.

2.3.2. Eurooppa

Plan Suomi Säätiö on jäsenenä Plan Euroopassa, joka ajaa kansallisten jäsenjärjestöjensä etuja EU:ssa. Vuonna 2006 Plan Eurooppa käynnisti pitkän aikavälin johdonmukaisen vaikuttamisstrategian suunnittelun tarkoituksenaan puuttua lasten oikeuksia koskeviin kysymyksiin EU:ssa ja kansalaisjärjestöjen yhteistyöelimissä mm. CONCORDessa. Plan Suomi Säätiö vaikutti tähän suunnitteluun osallistumalla hallituksen kokouksiin ja Plan Euroopan vaikuttamistyötä suunnittelevaan työpajaan kesäkuussa 2006. Kaiken kaikkiaan pohjoismaisilla jäsenjärjestöillä on ollut merkittävä rooli eurooppalaisen ja maailmanlaajuisen vaikuttamistyön kehittämisessä. Lisäksi Plan Suomi Säätiö valittiin koordinoimaan pohjoismaista vaikuttamistyötä.

Plan Euroopan toimiston painopisteenä on ollut panostaa lasten osallistumismahdollisuuksien edistämiseen vaikuttamistyössä. Tässä tarkoituksessa Plan Eurooppa tuki Plan Suomen Lastenhallituksen edustajan osallistumista lasten oikeuksia käsittelevään kokoukseen Euroopan parlamentissa tammikuussa. Samassa yhteydessä Plan Eurooppa kehotti parlamenttia varmistamaan, että lasten osallistuminen on keskeisessä asemassa uudessa lasten oikeuksia käsittelevässä tiedonannossa ja on mukana myös EU:n humanitaarisen avun toimiston julkaisemissa lapsia koskeissa ohjeissa.

Lisätäkseen tietämystään EU:n prosesseista ja verkottuakseen Euroopan parlamentin suomalaisedustajien ja Brysselissä työskentelevien suomalaisten virkamiesten kanssa Plan Suomi Säätiö osallistui kehitysyhteistyöjärjestöjen EU-yhdistyksen Kehys ry:n järjestämälle opintomatkalle.

Suomen EU-puheenjohtajuus tarjosi Plan Suomi Säätiölle runsaasti tilaisuuksia vaikuttamistyöhön. Plan Suomi Säätiö toimitti aineistoa hiv/aidsista ja kehityksestä kansalaisjärjestöjen EU-puheenjohtajuuskauden pamflettiin *Johdonmukaisella kehityspolitiikalla köyhyyttä vastaan*. Tämän lisäksi Plan Suomi Säätiö osallistui Kehys ry:n järjestämiin kansainvälisiin konferensseihin: *Conference on Policy Coherence for Development* ja *Conference on European Development Education*. Plan Suomi Säätiö osallistui myös aktiivisesti Maailman aids-päivänä Finlandia-talossa pidetyn seminaarin suunnitteluun. Seminaarin aiheena oli hiv&aids ja sen vaikutukset nuoriin naisiin. Syyskuussa Plan Suomi Säätiö luovutti kannanoton oikeusministeri Leena Luhtaselle EU:n oikeus- ja sisäministerien kokouksen yhteydessä. Plan Suomi Säätiön aloitteesta julkaistussa kannanotossa suomalaiset kansalaisjärjestöt esittivät huolensa siitä, että Alankomaissa oli rekisteröity poliittinen puolue, jonka pyrkimyksenä on heikentää lasten keskeistä ihmisoikeussuojaa.

2.3.3. Kansallinen taso

Plan Suomi Säätiön tavoitteena on saavuttaa yhteinen ymmärrys ja perusta jatkuvalla ja järjestelmälliselle vaikuttamistyölle. Siksi Plan Suomi Säätiössä laadittiin pitkän aikavälin vaikuttamistyön strategia vuoden 2006 aikana. Strategia valmistuu vuonna 2007. Strategian valmistelu oli läpinäkyvää ja osallistavaa. Siinä oli mukana sekä henkilöstö että Lastenhallitus, jotka muodostivat yhteisen työryhmän. Vaikuttamistyön strategia on yhdenmukainen kansainvälisen Planin periaatteiden kanssa ja sen valmistelun runkona ovat olleet organisaatiota, ohjelmatyön painopisteitä ja toimintaperiaatteita koskevat keskeiset näkökohdat.

Yhdistämällä vaikuttamis- ja kansainvälisyyskasvatustyön tavoitteita Plan Suomi Säätiö varmistaa kansalaisyhteiskunnan osallistumisen ja erityisesti sen, että lasten osallistuminen ja mielipiteet otetaan huomioon. Tätä toteutettiin tukemalla Lastenhallitusta sen pyrkimyksissä päästä vaikuttamaan Suomen presidentin- ja eduskuntavaalien alla. Ennen maaliskuun 2007 eduskuntavaaleja järjestettiin eduskuntaehdokkaiden kanssa paneelikeskustelu, jonka suunnittelu alkoi jo marraskuussa.

Plan Suomi Säätiö pyrkii lisäämään yhteistyötä ja syventämään yhteyksiään vaikuttamistyössä muiden kansalaisjärjestöjen kanssa. Vuoden aikana Plan Suomi Säätiö arvioi omaa rooliaan vaikuttamistyössä ja lähetti järjestöjen vaikuttamistyötä koskevan kyselyn laajalle joukolle kehityskysymysten parissa toimivia kansalaisjärjestöjä. Yhteydet kansalaisjärjestöihin ja prosessin aikana jaetut tiedot auttoivat rakentamaan läpinäkyvämpää yhteistä pohjaa johdonmukaisemmalle vaikuttamistyölle tulevaisuudessa.

Plan Suomi Säätiö loi myös läheisempiä suhteita vaikuttamistyötä toteuttaviin kattojärjestöihin, kuten mm. Kepaan ja Kehys ry:een, jonka hallitukseen Plan Suomi Säätiö hakeutui varajäseneksi (2007–2008). Plan Suomi Säätiö osallistui aktiivisesti Kepan koordinoiman 0,7-kampanjan suunnitteluun, sopi laajemmasta kokemusten jakamisesta Vammaisjärjestöjen kehitysyhteistyöyhdistys FIDIDAn kanssa ja yhteistyön lisäämisestä Lastensuojelun Keskusliiton kanssa.

2.4. Kotimaan toiminta

Suomessa toteutettavat hankkeet ovat osa Planin ohjelmatyötä. Ne linkittävät ohjelmamaissa tehtävän työn Suomeen. Tavoitteena on tiedottaa lasten oikeuksiin liittyvistä tekijöistä, tehdä kehitysmaiden lasten elämä ymmärrettäväksi suomalaisille sekä saada aikaan asennemuutos, mikä parhaassa tapauksessa johtaa myös toimintaan lasten oikeuksien toteutumisen puolesta. Tavoitteisiin pyritään hyödyntämällä sekä kansainvälisyyskasvatuksen metodeja että vapaaehtoistyön voimavaroja. Työtä tehdään niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisesti, jotta lasten ääni vahvistuisi sekä ruohonjuuritasolla että päätöksenteossa.

Vuoden 2006 aikana Planin kotimaan toiminta vakiintui edellisen vuoden aikana muotoutuneiden kolmen peruspilarin ympärille. Koko toiminnan keskiössä on Lastenhallitus ja lasten osallistuminen. Lastenhallitus laajeni vuoden aikana sekä alueellisesti että jäsenistön määrän osalta.

Vuonna 2005 alkanut Planin Lapsen oikeuksien lähettilästoiminta laajeni vuoden aikana 16 paikkakunnalle. Vuoden 2006 lopulla koulutettuja lähettiläitä oli jo lähes 50. Lähettiläät vierailivat kouluissa, päiväkodeissa, järjestöissä, nuorisotoimissa ja rippikoululeireillä. Keväällä keskityttiin puhumaan lapsiköyhyydestä yleisemmällä tasolla. Syksyllä kantavana teemana oli hiv/aids.

Vapaaehtoistyön painopiste muotoutui vuoden aikana entistä selvemmin kansainvälisyyskasvatukseen. Vapaaehtoiset osallistuivat mm. eri lastentapahtumiin tuoden niissä esille kansainvälisyyskasvatuksen keskeisiä teemoja. Vapaaehtoistyön aluevastaavien koulutukset järjestettiin yhdessä lähettiläiden kanssa.

2.4.1. Lastenhallitus

Lastenhallitus on perustettu vuonna 2001. Se on täysin itsenäinen elin, mikä päättää itse mitä asioita lähtee ajamaan ja minkä painoarvon millekin asialle antaa. Kuluneen vuoden aikana Lastenhallituksen rakenne muuttui, kun jäsenmäärä kasvoi kahteenkymmeneen ja myös maantieteellinen jakauma laajeni. Vuoden merkittävin muutos oli kuitenkin ensimmäisen paikallisen Lastenhallituksen perustamisen suunnittelu Turkuun. Tavoitteena on, että pitkällä aikavälillä tällä tulee olemaan myös strategista merkitystä. Lasten ja nuorten entistä monipuolisempi osallistuminen antaa tulevaisuudessa mahdollisuuden suunnata Planin työtä nykyistä lapsilähtöisempään suuntaan. Lapsista itsestä lähtevät aloitteet ja paikallistyön tärkeyden ymmärtäminen tulee vaikuttamaan myös siihen, että hankkeet ovat jatkossa entistä lapsijohtoisempia ja lapset siirtyvät objekteista subjekteiksi.

Lastenhallituksen ja ylipäättään lasten kanssa työskenteleminen antaa Plan Suomelle mahdollisuuden saada kokemusta lasten osallistumisesta. Seuraavina vuosina tullaan selvittämään myös sitä, kuinka lapset voivat osallistua vaikuttamistyöhön ja kuinka lapsia voimavaraistamalla voidaan saada kestävä pohja suunnittelulle.

Lastenhallituksen jäsenet ovat vierailleet Plan Suomen hallituksen kokouksessa ja hallituksen puheenjohtaja ja Planin pääsihteeri Lastenhallituksen kokouksissa. Lastenhallituksen perustamat työryhmät ovat itsenäisesti yhteydessä myös toimiston vastaaviin työntekijöihin.

Vuoden aikana yhteydet muiden maiden lastenhallitukseen ovat olleet tiiviit. Erityisen aktiivista yhteydenpito on ollut pohjoismaisiin lastenhallitukseen, joiden kanssa yhteistyössä organisoitiin marraskuinen hiv/aids -työpaja yhdessä afrikkalaisten nuorten kanssa. Noin viikon kestänyt työpaja toteutettiin Helsingissä. Sitä seurasi kouluvierailujen sarja Tampereella ja Oulussa.

Plan Suomi Säätiö oli yksi ensimmäisistä Planin toimistoista, joissa lapset ovat osallistuneet tiiviisti Planin työhön kuitenkin säilyttäen itsenäisyytensä. Vuoden aikana kävikin selväksi, että tulevaisuudessa on syytä tehdä selvitys lasten osallistumisesta ja ottaa siinä tutkimuskohteeksi juuri Lastenhallitus-malli.

2.4.2. Lapsen oikeuksien lähettiläät

Lähettiläiden määrä oli vuoden lopussa noin 50 (Liite 2). Tämä määrä on toiminnan tason varmistamiseksi melko ideaali. Lähettilästoiminnassa määrä ei korvaa laatua, vaan jatkossa tulee panostaa ennen kaikkea ammatillisen kunnianhimoisesti työhön suhtautuvien ihmisten paikallistamiseen.

Työn haasteena on ylläpitää riittävää peruskoulutustasoa. Peruskoulutus ei ole ollut aina riittävää eikä se ole tavoittanut kaikkia jo senkään vuoksi, että lähettiläiden elämäntilanteet ovat hyvin erilaisia ja valmius toimia pitkäjänteisesti vaihtelee.

Toiminnan tiivistäminen, koulutusten laadun jatkuva arvioiminen sekä vastuunjako paikallisille lähettiläskoordinoijille ovat seuraavan vuoden tavoitteita. Apuna työn arvioinnissa toimii Oulun yliopiston kasvatustieteellisen tiedekunnan opiskelijan aloittama lähettilästoimintaa koskeva selvitystyö, jonka tarkoituksena on selvittää opettajien näkemyksiä lähettilästoiminnasta.

2.4.3. Vapaaehtoiset

Vapaaehtoistyö on organisoitunut viimeisen kahden vuoden aikana (Liite 3). Haasteena on tasapuolisen ja riittävän koulutuksen tarjoaminen vapaaehtoisille, niin että he saavat siitä riittävästi työkaluja paikalliseen työhönsä ja tiedottamiseen lasten oikeuksista.

Vuosien 2007–2008 aikana onkin kehitettävä koulutustoimintaa. Tarkoituksena on mm. tarjota vapaaehtoisille koulutusmoduleita. Modulien suorittamisella taataan kaikille vapaaehtoisille vahva peruskäsitys lapsen oikeuksista.

Vapaaehtoisten määrä oli vuonna 2006 noin 400 mutta pelkästään kummirekisterissä olevien joukossa on vuosien 2005–2006 aikana toteutetun selvityksen mukaan potentiaalia jopa 8000 vapaaehtoisen verran. Työn laajentaminen on siten mahdollista, mutta sen kerrannaisvaikutukset koulutustarpeisiin muodostavat jatkossa haasteen.

2.4.4. Kansainvälinen yhteistyö

Kieli- ja kulttuurirajat ylittävien yhteyksien luominen on yksi Plan Suomen ja Afrikan lapsityöläisten liikkeen sarjakuvatoiminnan keskeisistä tavoitteista. Keväällä 2006 koottiin länsiafrikkalaisten ja suomalaisten nuorten yhteinen sarjakuvanäyttely ”Lasten todellisuutta”, jossa lapset ja nuoret käsittelevät sarjakuvien avulla oikeuksiaan ja arjen kokemuksiaan. Lapsityöläisten sarjakuvat kuvaavat heidän ja lähipiirinsä elämää ja siihen liittyviä usein rankkojakin asioita, kuten liian raskasta työtä, huonoa kohtelua työpaikalla, lapsikauppaa ja tyttöjen varhaisia raskauksia. Samalla niissä tulevat vahvasti esille lasten toiveet ja usko jokaisen lapsen oikeuteen kasvaa terveenä ja turvassa. Suomalaislapset taas ottavat kantaa esimerkiksi leikkimisen ja vaikuttamismahdollisuuksiensa puolesta. Kemian sarjakuvapäivillä avattu näyttely on kiertänyt vuoden aikana ympäri Suomea kirjastojen lasten ja nuorten osastoilla sekä erilaisissa tapahtumissa vieden sarjakuviin piirrettyä sanomaa eteenpäin. Afrikan lapsityöläisten liikkeen edustajat esittelivät näyttelyn avulla omaa toimintaansa lapsityöläisten kansainvälisessä konferenssissa Sienassa. Näyttelystä tehtiin myös internet-versio yhteistyössä ammattikorkeakoulu Stadian opiskelijoiden kanssa.

2.5. Ihmisoikeusperustaisen ohjelmatyön tutkimus

Tutkimuksella on yhä suurempi merkitys Planin toiminnassa siirryttäessä ohjelmatyössä kohti ihmisoikeusperustaista lähestymistapaa lapsikeskeisen yhteisökehityksen määrittelemässä puitteissa.

Tutkimus tuottaa tärkeitä tietoja ja analyysseja lasten oikeuksien toteutumisesta sekä hankealueilla sovellettujen strategioiden tehokkuudesta ja vaikuttavuudesta. Se tarjoaa hyvän pohjan organisaatiossa tapahtuvalle oppimiselle ja ohjaa ohjelmatyötä. Sen lisäksi että analysoidaan lasten oikeuksien tilannetta paikallisella tasolla, on myös tarpeen selvittää

rakenteellisia syitä, jotka estävät näiden oikeuksien toteutumisen. Esimerkiksi Intiassa suoritettut tutkimukset koulutuksen piilokustannuksista ja hallituksen Koulutus kaikille -ohjelmasta (*Sarva Shiksha Abhiyan*) ovat antaneet arvokasta tietoa siitä, kuinka Planin tulisi lakata luomasta rinnakkaisia epävirallisia koulutuspalvelujärjestelmiä paikallisten kansalaisjärjestöjen kanssa. Sen sijaan tulisi auttaa vahvistamaan virallista koulutusjärjestelmää ja puuttua sen rakenteellisiin heikkouksiin keskittymällä tekniseen tukeen, yhteiskunnalliseen aktivointiin ja vaikuttamistyöhön paikallisten kumppaneiden kanssa.

Plan käyttää tutkimusta entistä enemmän myös vaikuttamistyöhön. Edellä mainitut Intiassa tehdyt koulutukseen liittyvät tutkimukset ja ruumiillista kuritusta koskeva tutkimus, samoin kuin Itä-Timorissa tehty vanhempien ja muiden huoltajien vanhemmuuskäytäntöjä koskeva tutkimus ovat tärkeitä vaikuttamistyön välineitä, kun yritetään saada poliittiset päättäjät vahvistamaan varhaiskasvatukseen ja koulutukseen liittyvien toimintaperiaatteiden toteutusta. Jotta lisättäisiin Planin tutkimustulosten käyttöä vaikuttamistyössä ja vahvistettaisiin Planin profiilia asiantuntijaorganisaationa, on välttämätöntä jakaa näitä tuloksia entistä laajemmin sekä organisaation sisällä että sen ulkopuolella.

Tutkimusprosessi voi myös olla osa itse ohjelman toteutusta. Näin oli esimerkiksi Itä-Timorissa tehdyssä osallistavassa tutkimuksessa *Youth in Action*, jossa nuoret tarkastelivat nykyisiä ja tulevia tarpeitaan, näkemyksiään konflikteista ja rauhan rakentamisesta sekä toipumiseen ja kehitykseen tarvittavia tukitoimia. Tulevan ohjelman ohjaamisen lisäksi itse tutkimusprosessi vahvisti nuorten toimintakykyä ja valmiuksia analysoida omaa tilannettaan ja ryhtyä toimimaan. Vaikka tutkimusprosessi ei olekaan ollut täysin osallistava, toimijoiden tutkimustuloksista saama palaute on tärkeä sysäys yhteiskunnallisessa aktivoinnissa, omistajuuden luomisessa ja toiminnan suunnittelussa. Esimerkiksi koulujen ja yhteisöjen kanssa käydyt palautekeskustelut ruumiillista kuritusta koskevan tutkimuksen tuloksista Intiassa herättivät syvällisiä pohdintoja ja vahvistivat viranomaisten ja yhteisöjen päättäväisyyttä toimia ruumiillisten rangaistusten lopettamiseksi kouluista ja yhteisöistä.

Myös Suomessa tehdään tutkimustyötä, jonka tarkoituksena on ohjata ja tukea kansainvälisyys- ja mediakasvatusta, organisaatioiden oppimista ja vaikuttamistyötä. *Nuoret, media ja kehitysmaat* -tutkimus julkaistiin vuonna 2006 yhteistyössä Jyväskylän yliopiston kanssa. Tutkimuksessa selvitettiin suomalaisten nuorten tietoja kehitysmaista sekä sitä, miten media vaikuttaa heidän tietoihinsa ja asenteisiinsa. Yhteistyössä Tampereen yliopiston rauhan- ja konfliktitutkimuslaitoksen kanssa käynnistettiin tutkimus lasten oikeuksista kriisitilanteissa. Tutkimuksen tarkoituksena on koota julkaisu, jossa kuvataan avainkäsitteet ja selvitetään lasten oikeuksia koskevia kysymyksiä, jotka liittyvät katastrofiriskien ehkäisyyn ja katastrofien hoitoon. Tutkimus valmistuu ja julkaistaan vuonna 2007.

Yhteistyö suomalaisten tutkijoiden ja yliopistojen kanssa on tärkeä strategia, jonka avulla voidaan hyödyntää ja lisätä lasten oikeuksia ja kehitystä koskevaa suomalaista asiantuntemusta. Samanaikaisesti nämä kumppanuudet tarjoavat hyviä mahdollisuuksia kansainvälisyyskasvatukseen, tietoisuuden lisäämiseen ja vaikuttamistyöhön Suomessa.

3. Onnistumiset ja haasteet

Vuoden aikana Plan Suomi Säätiö keskittyi syventämään ymmärrystään ihmisoikeusperustaisesta lähestymistavasta ja kehittämään toimintatapoja, joiden avulla oikeusperustaisuus voidaan rakentaa osaksi ohjelmia. Vuoden tärkeimmät onnistumiset ja haasteet olivat:

- Vaikka vuoden aikana keskityttiin vahvistamaan järjestön toimintakykyä liittyen ihmisoikeusperustaiseen lähestymistapaan, on yhä tarvetta fokusoida ja syventää ymmärrystä ja osaamista siirryttäessä tarveperustaisesta ohjelmoinnista oikeusperustaiseen ohjelmointiin. Erityisesti on keskityttävä oikeusperustaisen lähestymistavan soveltamiseen käytännössä. Plan Suomen ihmisoikeuksien ja kehityksen neuvonantaja on tukenut prosessia aktiivisesti ohjelmamaissa sekä alueellisesti.
- Heinäkuun alusta Plan Suomen ohjelmat kehitysmaissa – tiimi uudisti työnjakoa ja vastuualueita. Jokaisella neljällä maantieteellisellä alueella on oma aluepäällikkö, joka vastaa ohjelman hallinnoinnista ja kehittämisestä alueella. Tämä uusi vastuunjako on jo nyt osoittautunut toimivaksi, vaikka kaikkia hyötyjä voidaan arvioida kattavammin vasta myöhemmin.
- Plan Suomen ohjelmat kehitysmaissa – tiimi resurssit vahvistuivat vuoden aikana. Tiimiin rekrytoitiin vaikuttamistyön koordinaattori, ihmisoikeuksien ja kehityksen neuvonantaja sekä ohjelmatoiminnan talousvastaava. Nämä uudet tehtävät yhdessä aluevastaavuuden kanssa ovat vahvistaneet Plan Suomen kykyä siirtyä ihmisoikeusperustaiseen lähestymistapaan ja tehostaneet ohjelman hallinnoinnin.
- Vuoden loppupuolella Plan Suomessa alkoi kattava strategiaprosessi, jonka tavoitteena oli muodostaa Plan Suomen kokonaisstrategia sekä erilliset alastrategiat jokaiselle yksikölle. Tämän lisäksi ohjelmat kehitysmaissa – tiimi työsti yksityiskohtaiset alastrategiat katastrofihallinnalle sekä vaikuttamistyölle. Plan Suomen hallitus hyväksyi nämä strategiat maaliskuussa 2007. Strategioiden toiminnallistaminen alkaa välittömästi ja tulevat vuodet tarkentavat entisestään Plan Suomen roolia sekä katastrofihallinnan että vaikuttamistyön kentällä.
- Kansainvälisellä tasolla Plan panosti mittavasti sisäisen suunnittelu-, seuranta- ja arviointiohjeistuksen muokkaamiseen, jotta se olisi yhdenmukainen lapsikeskeisen yhteisökehityksen ja oikeusperustaisen lähestymistavan kanssa. Tämän prosessin pohjalta Plan Suomi Säätiö tulee edelleen kehittämään omia suunnittelu-, monitorointi- ja evaluointityökaluja. Tavoitteena on kestävä lasten oikeuksien toteutumista tukevan seurantarakenteen kehittäminen yhteiskunnan eri tasoille yhdessä vastuunkantajien ja oikeuksien haltijoiden kanssa.
- Plan Suomi Säätiö on tukenut Sudanissa vuodesta 2004 käynnissä ollutta ohjelmaa, jonka tavoitteena on vähentää tyttöjen sukupuolielinten silpomista. Ohjelman pitkäjänteinen tukeminen on osoittanut kuinka tärkeätä on varata aikaa omistajuuden syntymiselle ja käyttäytymisen muutokselle järjestön sisällä. Näin on voitu myös taata dynaaminen ja innovatiivinen lähestymistapa, joka tukee kulttuurisensitiivisten ja syvälle juurtuneiden perinteiden käsittelyä ja purkamista.
- Planin kotimaan toiminnan rakentuminen kolmen osion varaan osoittautui toimivaksi malliksi, jossa vahvuutena on ollut riittävä monipuolisuus ja monimuotoisuus sekä paikallinen keskinäinen tuki työskentelylle. Näin on saatu toisaalta jatkuvuutta työhön mutta toisaalta myös mahdollistettu joustavuus ja kyky vastata erilaisten kohde- ja ikäryhmien haasteisiin. Tämän kokonaisuuden ympärille voidaan helposti rakentaa esimerkiksi vuosittain vaihtuvia teemoja perusrakenteen muuttumatta. Tällä mallilla pystytään tavoittamaan hyvin eriasteisesti erilaisia ryhmiä - työ on vaihdellut lyhyistä

kohtaamisista pitkäkestoiseen kansainvälisyyskasvatukseen. Esimerkiksi vuonna 2006 Plan tuotti tutkimuksen, joka kokosi perustietoa nuorten mediakäyttäytymisestä. Yhteistyössä Jyväskylän yliopiston kanssa toteutettu tutkimus tarjosi aineistoa mediakasvatushankkeen tueksi, minkä Plan aloitti vuoden lopulla.

- Vuoden aikana on yhteistyö Planin kotimaan toiminnan ja kansainvälisten ohjelmien välillä tiivistynyt. Yhteistyö erityisesti koulutuspäivien sisältöjen suunnittelussa, hiv/aids - tapahtuman toteuttamisessa sekä Turpa auki – rap-hankkeessa on toiminut hyvin. Hyvien hankekäytäntöjen mallintaminen ohjelmamaiden ja Suomen välillä on tavoitteena, mikä korostaa yhteistyön merkitystä kotimaan toiminnan ja ohjelmat kehitysmaissa -tiimin kanssa. Yhteistyön tulisi kuitenkin tulevaisuudessa olla vielä kiinteämpää, jotta Suomessa voitaisiin soveltaa mahdollisimman monia ohjelmamaissa hyväksi havaittuja toimintamalleja ja päästä aidosti vastavuoroisen oppimisen tasolle. Parhaan esimerkin tästä kuluneen vuoden aikana tarjoavat Länsi-Afrikasta vaikutteita saanut nuorille suunnattu Turpa auki – rap-hanke ja hiv/aids – tapahtuma työpajoinen ja maakunnallisine kouluvierailuineen.
- Erityisesti HACI-tapahtumissa Suomessa aito vuorovaikutus johti molemminpuoliseen oppimiseen. Tapahtumalla oli selkeä vaikutus afrikkalaisten nuorten itsetunnon vahvistumiseen: nuoret toivat palautteeseen esille, kuinka heillä on paljon annettavaa hiv/aids – työhön Suomessa ja kuinka moni asia on hyvin tai paremmin heidän omassa yhteisössään. Pohjoismaisille nuorille syntyi selkeä näkemys siitä, miten tärkeää on luoda lisää osallistavia ja luonnollisia mahdollisuuksia kanssakäymiseen eripuolilta maailmaa olevien lasten ja nuorten kesken. Myös aikuisten työntekijöiden ja ohjaajien sitouttaminen hankkeisiin niiden suunnitteluvaiheesta lähtien on ensiarvoisen tärkeää.
- Kansainvälisyyskasvatuksen kentällä erityisesti Reissu Oikeilla Raiteilla – junakampanja osoitti kuinka tärkeää on mennä uusille areenoille ja kohdata ihmiset uudessa yllättävässä paikassa. Näitä ideoita tulisi jatkossa hakea nykyistä enemmän hankemaista – ja aivan erityisesti ruohonjuuritasolta.

4. Suunnittelu, seuranta ja hankkeiden hallinnointi

4.1. Suunnittelu, seuranta ja arviointi

Kansainvälinen Plan on ottanut käyttöön kokonaisvaltaisen seuranta- ja arviointijärjestelmän CPME:n, jota käytetään maaohjelmien ja paikallisten hankkeiden seurantaprosesseissa. Vuonna 2006 Kansainvälisen Planin ohjelmien tarkoituksenmukaisuutta selvittävä työryhmä käynnisti prosessin, jonka tarkoituksena on sovittaa yhteen CPME ja oikeusperustainen lapsikeskeinen yhteisökehitys. Tavoitteena on kehittää CPME:stä suunnittelu-, seuranta- ja arviointijärjestelmä, joka mahdollistaa oikeusperustaisen ja lapsikeskeisen ohjelmatyön ja auttavat järjestää seuraamaan ja arvioimaan tehokkaammin ohjelmien tuloksia. CPME:n uudistusta työstettiin joulukuussa 2006 pidetyssä kansainvälisessä työpajassa. Työpaja tarjosi myös mahdollisuuden tasapainottaa nykyisen tuotoksiin keskittyvän ja tavoitteena olevan, ylemmän tason tuloksia ja vaikuttavuutta korostavan arviointitavan välillä.

Oikeusperustaisen lähestymistavan asteittainen omaksuminen edellyttää, että Plan Suomi Säätiö tarkistaa ja määrittelee uudelleen suunnittelu-, seuranta- ja arviointiprosessien vakiosyklin² ja ottaa aktiivisesti osaa Planin seuranta- ja arviointijärjestelmän käynnissä olevaan

² Plan seuraa ohjelmatyössä hankkeiden vakiosykliä. Sen eri vaiheet ovat: 1) hankkeen tunnistaminen ja alustava suunnittelu, 2) hanke-esityksen valmistelu, 3) esityksen hyväksyminen ja yhteistyösopimuksen (GAD) valmistelu, 4) toteutus, 5) väliarviointi, 6) toteutus jossa on otettu huomioon väliarvioinnin perusteella tehdyt muutokset sekä 7) ulkoinen arviointi.

tarkasteluun. Plan Suomi Säätiö on parhaillaan kehittämässä myös omia työkalujaan oikeusperustaiseen ohjelmatyöhön ja siihen liittyvään toimintakyvyn kehittämiseen tarkoituksenaan vahvistaa oikeusperustaista ohjelmointia, parantaa ohjelmien laatua ja kehittää työn tulevaa vaikuttavuuden arviointia. Työkaluja ovat:

a) Oikeusperustaisen ohjelmoinnin määritellyt vaiheet, joita ovat yhteisen oikeusperustaisen vision jakaminen eri maatoimistojen ja paikallisten kumppanien kesken, yhteisen näkemyksen kehittäminen lapsikeskeisestä yhteisökehityksestä ja oikeusperustaisesta lähestymistavasta, lasten oikeuksien toteutumiseen liittyvien ongelmien tilanne- ja syyanalyysi, analyysi julkisten ja muiden palveluntuottajien roolista ja toimintakyvystä vastuunkantajina, kapasiteettivajeanalyysi mahdollista hankestrategian muutosta varten, analyysi oikeuden haltijoiden mahdollisuuksista vaatia oikeuksiaan ja toimenpiteiden tunnistaminen ja kumppanuusanalyysi.

b) Rahoitushakemusten arvioinnin sekä ohjelmien seurannan oikeusperustaiset työkalut, jotka sisältävät lapsikeskeisen oikeusperustaisen ohjelmoinnin periaatteiden ja sisällön (ihmisoikeussopimukset ja säädökset, kuten Lasten oikeuksien sopimus ja Naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus) kannalta keskeiset tarkistuslistat.

Edellä mainitut analyysijärjestelmät sisältyvät erilaisten selvitystehtävien, arviointi- ja seurantakäyntien ja muiden sisäisten ja ulkoisten arviointien ohjeisiin ja työkuvauksiin. Plan Suomi Säätiö on alkanut hyödyntää näitä työkaluja koko ohjelmasyklissä.

4.2. Ohjelmat kehitysmaissa – tiimin antama tekninen tuki

Plan Suomi Säätiön ja ulkoasiainministeriön kumppanuussopimuksen toteutuksesta vastaavat Planin paikallinen henkilöstö ja ohjelmamaiden paikalliset kumppanit. Planin Suomessa oleva henkilöstö tukee ohjelmien suunnittelua, toteutusta ja seurantaan olemalla jatkuvasti yhteydessä ohjelmamaihin ja alueellisiin toimistoihin sekä vierailemalla näissä säännöllisesti. Maatoimistojen laatimat neljännesvuosisraportit ovat tärkeä väline ohjelmien toteutumisen seurannassa. Näiden raporttien analysoinnilla on olennainen merkitys vahvistettaessa ohjelmataason suunnittelua ja sitä kautta tarkoituksenmukaista ja oikea-aikaista resurssien hyödyntämistä.

Suomessa annetaan entistä enemmän painoa koordinoinnille ja yhteistyölle muiden organisaatioiden kanssa, joilla on asiaankuuluvaa teknistä asiantuntemusta.

Oikeusperustaisen lähestymistavan käyttöönoton myötä Plan Suomi Säätiön henkilöstöllä on kolme keskeistä roolia: 1) antaa oikeusperustaiseen lähestymistapaan liittyvää asiantuntijatukea, 2) tarjota teknistä ohjelmataukea ja 3) tukea taloushallintoa. Tällä hetkellä Plan Suomi Säätiö on määrittelemässä uudelleen teknistä rooliaan suhteessa ohjelmamaihin, kansainväliseen Planiin ja suomalaiseen kansalaisyhteiskuntaan perustuen seuraaviin periaatteisiin:

1. Planilla on oltava, ja sen on kehitettävä edelleen, syvällistä ymmärrystä ja kokemusta a) kehityksen ja lasten oikeuksien välisistä suhteista sekä b) toimintaperiaatteista, prosesseista ja rakenteista, jotka liittyvät lasten oikeuksien toteutumiseen
2. Vahva ymmärrys ja osaaminen oikeusperustaisesta ohjelmatyöstä
3. Vaikuttamis- ja kansainvälisyyskasvatustyön sisällyttäminen kaikkeen ohjelmatyöhön
4. Lasten osallistumisen sisällyttäminen merkityksellisellä tavalla tutkimukseen, suunnitteluun, seurantaan ja arviointiin, mukaan lukien lasten osallistumisen kehittäminen vaikuttamistyössä
5. Ohjelmien laadun ja kestävyuden edistäminen
6. Pyrkimys vaikuttavuuteen ja tarkoituksenmukaisuuteen

7. Jatkuva oppiminen sekä ohjelmatyön ja siihen liittyvien analyysien järjestelmällinen dokumentointi.

Alueellisella ja maailmanlaajuisella tasolla Plan Suomi Säätiön henkilöstö osallistuu edelleen Planin toimintaperiaatteiden, strategioiden ja menettelytapojen kehittämiseen. Tavoitteena on kokonaisvaltaisen ihmisoikeusperustaisen lähestymistavan sisällyttäminen lapsikeskeiseen yhteisökehitykseen, vaikuttamistyöhön sekä katastrofiriskien ehkäisyyn, katastrofien hallintaan, humanitaariseen apuun ja jälleenrakennukseen.

Plan Suomi Säätiö osallistui edelleen ulkoasianministeriön kumppanuusjärjestöjen vaikutustenarviointiryhmään ja siihen liittyvään koulutukseen. Ilmeistä kuitenkin on, että siirtyminen ihmisoikeusperustaiseen lähestymistapaan ja siihen liittyvä suunnittelu-, seuranta- ja arviointijärjestelmien tarkistus auttavat vähitellen määrittelemään, mitä vaikutuksilla tarkoitetaan ja kuinka niitä arvioidaan. Lasten oikeuksien toteutumisesta seuraavien pysyvien järjestelmien kehittäminen yhteiskunnan eri tahoilla – ei ainoastaan kehitysjärjestöjen toteuttaminen ohjelmien osalta – on avaintekijä pyrittäessä aikaansaamaan todellista vaikutusten arviointia, joka tukee lapsiystävällistä päätöksentekoa sekä demokraattista ohjausta.

4.3. Ohjelmien seuranta Suomessa

Syyskuussa 2006 Plan Suomi Säätiö vahvisti uuden ohjelmien seurantarakenteen. Ehdotettu järjestely on tarkoitus sisällyttää nykyisiin hallintoyksiköihin, jotta vältettäisiin kaksinkertaiset hallintojärjestelmät. Järjestelyyn kuuluu vuotuinen ohjelmakokous, joka pidetään sen jälkeen kun vuosikertomus on luovutettu ulkoasiainministeriölle. Lisäksi perustettiin laatu- ja seurantarayhmä, joka vastaa yleisestä ohjelmavalikoiman kehityksestä. Ryhmä vastaa siitä, että ohjelmien tavoitteet saavutetaan, ja varmistaa suunnittelun, seurannan ja arvioinnin laadun. Ryhmää johtaa ohjelmajohtaja.

Osana tätä prosessia Plan Suomi Säätiö on myös määritellyt kansainvälisten ohjelmien yksikön henkilöstön roolit. Näitä henkilöitä ovat mm. ohjelmakoordinaattorit, ohjelmatoiminnan talouskoordinaattori, vaikuttamistyön koordinaattori sekä neuvonantaja – kehitysyhteistyö ja ihmisoikeudet.

4.4. Suomessa toteutettavien ohjelmien vaikutusten arviointi

Vaikuttavuuden arvioiminen on suomalaisessa kansainvälisyyskasvatuskentässä vielä hyvin vähäistä. Paine arvioinnin kehittämiseen ja käyttöönottoon on kuitenkin olemassa sekä rahoittajien että kansalaisjärjestöjen näkökulmasta.

Vuoden 2005 lopussa Plan järjesti yhteistyössä DEEEPin (Development Education Exchange in Europe), Kehys ry:n ja Kehitysyhteistyön Palvelukeskuksen kanssa vaikuttavuuden arvioiminen -työpajan. Vaikuttavuuden arvioiminen jatkui vuoden 2006 aikana; työpajaan osallistuneet tahot kokoontuivat vuoden aikana työstämään asiaan liittyvää termistöä säännöllisesti järjestetyissä opintopiireissä. Työpajatyöskentely huipentui Planin ja Kehyksen järjestämään kaksipäiväiseen koulutuskokonaisuuteen vuoden 2007 alussa. Opintopiiri vaikuttavuuden arvioinnista jatkuu vuonna 2007.

4.5. Arvioinnit

Vuoden 2006 aikana arvioitiin neljä Plan Suomi Säätiön tukemaa hanketta: hiv- ja aidshanke Ugandassa, alueellinen yhteistyö Afrikan lapsityöläisten liikkeen kanssa, varhaiskasvatusohjelma Boliviassa ja syntymärekisteröintihanke Paraguayssa.

Ugandassa toteutetun koulujen hiv/aids-tiedotushankkeen ”*Hiljaisuuden rikkominen*” ensimmäinen vaihe arvioitiin vuoden 2006 alussa. Arviointi osoitti, että lasten ja opettajien käyttäytymisessä oli tapahtunut merkittäviä muutoksia. Lisäksi hanke onnistui tavoitteessaan edistää avointa keskustelua sukupuoliasioista ja hi-viruksesta ja aidsista opettajien, oppilaiden, vanhempien ja lasten kesken. Toisaalta arvioinnissa todettiin, että taudista johtuvan stigman vähentämiseen ei ole kiinnitetty riittävästi huomiota eikä erityisneuvontaa ole järjestetty jo sukupuolisesti aktiivisessa iässä oleville oppilaille. Hankkeen toinen vaihe suunniteltiin arvioinnin suositusten pohjalta, ja sen toteutus alkoi heinäkuussa 2006.

Afrikan lapsityöläisten liikkeen (AMWCY) ja Planin yhteistyöhankkeen ensimmäisen vaiheen arviointiprosessi päättyi joulukuussa 2006. Arvioinnissa oli kolme vaihetta: 1) kriittinen analyysi AMWCY:tä käsittelevästä kirjallisuudesta, 2) sekä AMWCY:n jäsenille että heidän perheenjäsenilleen tehty kysely ja 3) osassa maista suoritettu kvalitatiivinen tutkimus käyttäen Most Significant Change -menetelmää, jonka avulla AMWCY:n jäseniltä saadaan tietoa niistä merkittävistä muutoksista, joita AMWCY:n jäsenyys ja sen toimintaan osallistuminen on saanut aikaan heidän elämässään. Lopulliset tulokset esitellään Afrikan komission kokouksessa helmikuussa 2007. AMWCY:n jäsenet käyttävät arviointituloksia määritellään tulevaa toimintasuunnitelmaansa.

Boliviassa toteutettavan lasten kotihoito- ja varhaiskasvatushankkeen väliarviointi tehtiin syyskuussa 2006. Ohjelma on olennainen osa Plan Bolivian ”Terveet ja onnelliset äidit ja lapset” -maaohjelmaa. Väliarvioinnin tulokset osoittivat, että 48,6 % psykososiaalisen kehityksen alimmalla asteella olevista lapsista oli saavuttanut merkittävää edistymistä. Äidit, isät ja muut pääasialliset hoitajat ovat lisänneet tietojaan varhaiskehityksen virikkeellisistä menetelmistä. Näiden menetelmien tuntemus on noussut aloitustason 26 prosentista väliarvioinnin 51 prosenttiin. Myös ohjaajat (paikalliset terveystyöntekijät, seurantaa hoitavat äidit ja vapaaehtoiset nuoret) ovat saaneet koulutusta eri ikäkausina ja eri osa-alueilla tapahtuvasta kehityksestä. Väliarviointiin mennessä tietojaan lisänneiden määrä oli noussut 7 prosentista 38,4 prosenttiin.

Paraguayssa toteutettiin vuoden 2004 heinäkuun ja vuoden 2006 kesäkuun välillä hanke ”*Lasten oikeus syntymärekisteröintiin*”, jonka tavoitteena oli lisätä virallisesti rekisteröityjen lasten lukumäärä Planin hankealueilla 25 000:een. Arviointi osoitti, että hanke oli ollut onnistunut ja useimmat suunnitelluista toimenpiteistä saatiin tehtyä. Yli 28 700 lasta rekisteröitiin hankkeen käynnistämisen jälkeen ja noin 162 000 perheelle annettiin koulutusta syntymärekisteröinnin merkityksestä. Tärkein menestystekijä oli opettajien, vanhempien ja kättilöiden aktiivinen osallistuminen hankkeeseen.

5. Talousyhteenveto

Budjettilinja	Kulut €
Hanketoiminnot	4 774 797,74
Ohjelmatuki (suunnittelu, seuranta ja arviointi)	139 718,95
Globaalikasvatus & vaikuttamistyö	384 633,00
Hallinto	475 000,00
Yhteensä	5 774 149,69

Lapsiköyhyyden vähentäminen ja lasten osallistumismahdollisuuksien vahvistaminen

LIITTEET 2006
Plan Suomi Säätiö

Sisälllys

Liite I:	Hanketiivistelmät	
Globaali:	Paikallisen toimintakyvyn vahvistaminen ja resurssien hyödyntäminen	1
Aasia:	Itä-Timor: Lasten kotihoito- ja varhaiskasvatushanke	3
	Itä-Timor: Integroitu kriisiapu	5
	Intia: Lasten johtamat hankkeet	7
	Intia: Koulutuksen kehittäminen	9
	Intia: Jälleenrakennus Etelä-Intiassa	12
	Pakistan: Yhteisön koulutuksen tukeminen maanjäristysalueilla	13
	Filippiinit: Rekisteröimättömät lapset II	15
	Vietnam: Ruumiillisen ja henkisen rankaisun ehkäisy	17
Afriikka:	Kamerun: Bakojen ihmisoikeudet ja ihmisarvo	18
	Malawi: Esikoulujen kehittäminen ja parantaminen	20
	Malawi: Malarian ehkäisy ja hoito	22
	Sierra Leone: Opetuksen uudistaminen	24
	Sudan: Minun vartaloni – minun oikeuteni	26
	Togo: Lapsikauppa	28
	Togo: Tyttöjen koulunkäynnin edistäminen	30
	Uganda: Hiljaisuuden rikkominen	32
	Uganda: Äitien ja lasten ravitsemusohjelma	34
	Uganda: Laadukas koulutus	36
	Länsi-Afriikka: Afrikan lapsityöläisten liikkeen tukeminen	38
	Länsi-Afriikka: "Koulutus, väkivalta ja konfliktit" - seminaari	40
Keski- ja Etelä-Amerikka:		
	Bolivia: Lapsiystävällisten kuntien kehittäminen	42
	Bolivia: Lasten kotihoito- ja varhaiskasvatushanke	44
	Dom.tas: Gender-näkökulman valtavirtaistaminen	46
	Dom.tas: Laadukas oppiminen II	48
	Ecuador: Nuorten seksuaali- ja lisääntymisterveys	50
	Paraguay: Lasten oikeus syntymärekisteröintiin	52
Liitteet II:	Kotimaan toiminta	
	Lastenhallitus	53
	Lähettilästoiminta	55
	Vapaaehtoistyö	56
	Mediakasvatus	57
	Turpa auki – Vapauta loistos!	58

Hankkeen nimi	Paikallisen toimintakyvyn vahvistaminen ja resurssien hyödyntäminen	
Hankekoodi	389PL402	
Ohjelma-alue	Paikallisen toimintakyvyn vahvistaminen ja resurssien hyödyntäminen	
Sijainti	Etelä-Amerikka, erityisesti Kolumbia ja Brasilia; Länsi-Afrikka, Benin	
Kesto	Kesäkuu 2005 – joulukuu 2007	
Rahoitus 2006	Yhteensä	207 572,98 €
	Ulkoministeriö	172 187,03 €
	Oma rahoitus	30 385, 95 €

Hankkeen yleistavoite: Vahvistaa resurssien hyödyntämiskykyä – sekä Planin sisällä että sen ulkopuolella – niiden paremman jakautumisen varmistamiseksi. Tätä varten vahvistetaan ja luodaan verkostoja ja yhteistoimintaa, jotka tukevat resurssien hyödyntämistä.

Erityistavoitteet:

- Hyvien käytäntöjen kehittäminen resurssien hyödyntämisessä ja varainhankinnassa.
- Yhteisön kehityksen tukeminen toimimalla yhteistyössä paikallishallinnon kanssa ja luomalla lapsiystävällisiä yhteisöjä.
- Työntekijöiden täydennyskoulutus vaadittavien taitojen hankkimiseksi järjestämällä kursseja ja tukemalla yliopistolliseen tutkintoon tähtäävää koulutusta.
- Toiminta hyvinvoinnin ja vallan tasapainoisen jakautumisen puolesta.
- Yritysten ja yksityishenkilöiden välisten uusien yhteyksien ja verkostojen luominen.
- Uusien kummiohjelmien käynnistäminen.

Tuloksia vuonna 2006:

Työntekijöiden varainhankinnan taitojen lisäämiseksi Planin Latinalaisen Amerikan aluetoimisto käynnisti Fact Internationalin kanssa koulutuksen, jonka tavoitteena on UK Institute of Fundraising -instituutin todistus ja jäsenyys. Koulutukseen osallistuvat ovat kehittäneet osaamistaan varainhankinnan keskeisillä osa-alueilla, kuten varainhankinnan johtaminen ja resurssien ja henkilöstön organisointi.

Lisäksi Plan tuki taloudellisesti työntekijöidensä ja kumppaniensa osallistumista Meksikossa pidettyyn Latinalaisen Amerikan varainhankintakongressiin.

Yhteistyössä Fisher Technologyn kanssa Plan on kehittänyt toiminta-alustan, joka käyttää Plan Internationalin nykyisiä järjestelmiä ja jolla seurataan varojen hankintaa ja käyttöä sekä tukijoita ja kummilapsiprojekteja koskevaa tietoa. Plan Brasilia otti toiminta-alustan käyttöön ensimmäisenä. Palvelun tuottaja antoi henkilökunnalle koulutusta tietotekniikassa, kirjanpidossa ja varainhankinnassa. Plan Kolumbia on parhaillaan ottamassa alustan käyttöön.

Kolumbiassa saatiin päätökseen tutkimus, joka koskee varainhankintaa paikallisilta yrityksiltä. Konsultti laati strategian yhteyksien ottamiseksi yksityisiin teollisuus- ja palveluyrityksiin. Lisäksi hän laati Plan Kolumbian ohjelman ydinteeman, ”case for support”, ja loi tietokannan tutkituista yrityksistä ja niiden mahdollisuuksista.

Plan Kolumbia on myös käynnistänyt yksityishenkilöille ja yrityksille suunnatun varainhankintakampanjan. Kampanjassa esiteltiin kummiohjelma, joka antaa yksityishenkilöille

mahdollisuuden tukea kummilasta. Kampanjaa markkinoitiin laajoilla lehti-inserteillä ja suorapostituksilla. Lisäksi 17 pankkia, 13 aikakauslehteä ja yksi lentoyhtiö on tehnyt sopimuksen tai neuvottelee parhaillaan suunniteltujen kampanjoiden jatkamisesta.

Plan Brasilia on suunnitellut ja toteuttanut vierailuja oikeusministeriöön, lähetystöihin ja kansainvälisiin yhteistyöjärjestöihin (JICA ja CIDA). On myös aloitettu kumppanuusyhteistyö Maranhon lasten oikeuksien neuvoston kanssa. Yhteistyösopimuksen mukaan neuvosto markkinoi neljää Planin ohjelmaa Accor-ketjun yritysasiakkaille.

Plan Brasilia on myös käynnistänyt maan sisäisen Accor-kummiohjelman, ja jo 71 kummiä on sitoutunut tukemaan Planin hankkeita.

Beninissä Plan myöntää ”Be a part of it” -palkinnon järjestöille, jotka ovat yhteisöissään toimineet ansiokkaasti lapsille sopivan maailman luomiseksi. Riippumattoman lautakunnan tekemän arvioinnin perusteella palkittiin neljä hanketta. Arviointi auttoi tuomaan esiin järjestöjen osaamisen vahvistamiseen liittyviä tarpeita. Kaksi palkituista oli jo perustanut hallintokomiteoita, joille annettiin projektinhallintakoulutusta. Palkinnon kolmannessa vaiheessa tärkein edistysaskel oli paikallisen osallistumisen lisääntyminen. Hanketta tukivat sekä kansalliset yritykset (esim. Eau noble, Tunde sa ja L’africaine des assurances) että monikansalliset yhtiöt (esim. DHL ja UPS).

Haasteita ja opittua:

Tutkimusvalmiuksien rakentaminen on aikaa vievä prosessi, ja markkinointistrategiat on suunniteltava huolellisesti, jotta saavutetaan halutut tulokset. Esimerkiksi Accor-kampanjassa aineiston kehittämistyössä oli vaikeuksia aikataulullisista ja yrityksiin liittyvistä syistä. Lisäksi kummitoiminnan tukimaksut on sovittava paikallisiin olosuhteisiin. Jotkin kummiohjelmiin ehdotetut maksut olivat liian korkeita Planin tukijoiksi haluaville. Osa paikallista varainhankintatoiminnoista on lisäksi jätettävä ammattilaisten hoidettavaksi. Jotta toiminta maan eri alueilla olisi tehokkaampaa, Planin on tehtävä itsensä paremmin tunnetuksi väestön keskuudessa.

Beninissä huomattiin, kuinka tärkeää on tehdä järjestelmällinen analyysi ennen kuin toteutetaan projekteja uusien kumppanien kanssa. Planin periaatteisiin, lähestymistapoihin ja hallintomenetelmiin perehdyttäminen on myös välttämätöntä projektin onnistumisen kannalta. Yhteisöllinen projektinhallinta on kaiken toiminnan läpäisevä strategia, jonka tavoitteena on tuoda lapsikeskeinen yhteisökehitys ruohonjuuritasolle, ja sen toteuttaminen vaatii jatkuvaa ja tiivistä tukea kaikille toimijoille, jotta halutut oppimistavoitteet saavutetaan.

Hankkeen nimi	Lasten kotihoito- ja varhaiskasvatushanke (ECCD)	
Hankekoodi	765PLOLD	
Ohjelma-alue	Koulutus: varhaiskasvatus	
Sijainti	Aasia, Itä-Timor	
Kesto	Heinäkuu 2005 – kesäkuu 2007	
Rahoitus 2006	Yhteensä	278 218,22 €
	Ulkoministeriö	236 485,48 €
	Oma rahoitus	41 732,74 €

Hankkeen yleistavoite: Luoda alle 4-vuotiaille lapsille suotuisat kehitysmahdollisuudet kouluttamalla vanhempia, hoitajia, lastenohjaajia ja yhteisön vapaaehtoisia niin, että he saavat lasten kotihoidossa ja yhteisöllisessä varhaiskasvatuksessa tarvittavat tiedot ja taidot ja voivat kehittää niitä.

Hankkeen tarkoitus:

- Antaa koulutusta alle 4-vuotiaiden lasten fyysisten, älyllisten ja sosiaalisten kehitystarpeiden edistämässä ja seurannassa.
- Hankkia pilottihankkeen avulla tietoa lasten kotihoidosta ja varhaiskasvatuksesta sekä soveltaa saatuja tietoja hankkeen laajentamiseksi koko maata kattavaksi.
- Tiedottaa pilottitutkimuksen tuloksista opetus- ja kulttuuriministeriölle, rahoittajaorganisaatioille ja muille kansalaisjärjestöille kotihoito- ja varhaiskasvatushankkeen (Home-based Early Childhood Care and Development, ECCD) tuen jatkuvuuden varmistamiseksi.
- Lisätä lasten oikeuksiin liittyvää tietoa sekä edistää taitoja ja kasvatusten menetelmiä äitien ja hoitajien keskuudessa.

Huom. Alkuperäinen tarkoitus oli laajentaa hanke kattamaan Itä-Timorin kaikki 13 aluetta hankekauden aikana. Nopeasti kävi kuitenkin ilmi, että ennen kuin hanketta lähdetään laajentamaan alueellisesti, on tarpeen kehittää ensin muutamassa yhteisössä hyvät kotihoidon ja varhaiskasvatuksen toimintamallit, joita sitten voidaan levittää kansallisesti yhteistyössä hallituksen ja muiden kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa.

Tuloksia vuonna 2006:

Huhtikuusta 2006 alkaen konfliktit ja väkivaltaisuudet lisääntyivät Itä-Timorissa ja ihmiset joutuivat joukoittain pakenemaan kodeistaan. Väkivaltaisuuksissa monet menettivät henkensä tai loukkaantuivat, omaisuutta ryöstettiin, tuhottiin tai poltettiin ja autoja sytytettiin palamaan. Yleinen turvattomuuden tunne vaikeutti Planin toimintaa Itä-Timorissa. Kolmen kuukauden ajan, toukokuusta heinäkuuhun, tätäkin hanketta oli käytännössä mahdotonta seurata ja valvoa, ja vasta lokakuussa leikkiryhmät ja vanhemmille suunnattu koulutus päästiin käynnistämään uudelleen.

Leikkiryhmiä on perustettu 10, ja niihin osallistuu noin 200 lasta. Kutakin ryhmää ohjaa viiden koulutetun leikinohjaajan tiimi. Pahimpia kriisiaikoja lukuun ottamatta ryhmät ovat kokoontuneet vähintään kahdesti viikossa 2-2,5 tunniksi kerrallaan. Koulutuksen lisäksi leikinohjaajille on annettu teknistä tukea työn ohessa.

Yhteensä 25 vanhempainkouluttajaa osallistui säännöllisesti kouluttajille tarkoitettuun valmennukseen, jossa käsitellään erilaisia vanhemmuuteen liittyviä aiheita. Opetus järjestettiin yhtenä päivänä viikossa sopivan kokoisina kokonaisuuksina, jotka käsittelevät eri-ikäisten

lasten hoitoa ja keinoja tukea heidän kykyjensä kehittymistä. Nämä kouluttajat siirtyvät neljän muun vanhempainkouluttajan tukemina työskentelemään yhteisössä, jolloin koulutus saavuttaa noin 100 vanhempaa ja hoitajaa. Lisäksi arviolta 500 perhettä on osallistunut yhteisölle suunnattuihin tilaisuuksiin, joissa kerrotaan kotihoito- ja varhaiskasvatushankkeesta ja lasten oikeuksista, sekä kylissä toteutettuihin terveydenedistämiskampanjoihin.

Kansallisella tasolla on jatkettu keskusteluja opetusministeriön kanssa kotihoito- ja varhaiskasvatushankkeen vahvistamisesta Itä-Timorissa. Yhteistyössä UNICEFin kanssa aloitettiin Itä-Timorin vanhempien ja huoltajien kasvatuskäytäntöjä koskeva tutkimus, joka on tarkoitus julkaista vuonna 2007. Tutkimuksen tavoitteena on tukea ohjelman tulevaa kehittämistä, vaikuttamistyötä sekä tietoisuuden lisäämistä. Vaikuttamistyötä ja tietoisuuden lisäämistä varten ryhdyttiin myös tuottamaan hanketta käsittelevää videota.

Hankkeen nykyvaihe päättyy kesäkuussa 2007, jonka jälkeen suoritetaan hankkeen arviointi. Arvioinnin tulokset ohjaavat ECCD-hankkeen seuraavan vaiheen kehitystyötä, jossa visiona on siirtyminen vähitellen hallituksen kanssa yhteistyössä toteutettavaan ohjelmaan.

Haasteita ja opittua:

Vapaaehtoiset yhteisön jäsenet järjestävät lastenhoitokurssit ja antavat lasten kasvatusta koskevaa koulutusta. Tämä on haastava mutta kestävä lähestymistapa, jota käytetään laajasti eri puolilla maailmaa.

Leikkiryhmien toiminnan laadun parantaminen vaatii lisää huomiota. Leikinohjaajille järjestetään jatkokursseja ja kentällä tapahtuvaa ohjausta säännöllisesti, mutta heidän omaksumiskykynsä ja kykynsä keksiä uusia toimintatapoja ja siirtää teoriaa käytäntöön ovat rajalliset. Kertakoulutus ei takaa palveluntuottajien taitojen kehittymistä. Taitojen kehittäminen vaatii täydentäviä oppimismenetelmiä, kuten tutustumiskäyntejä ja osallistumista itse toimintaan. Kentällä tapahtuva ohjaus ja tiivis päivittäiseen hankkeen toteuttamiseen liittyvä opastus ovat varmoja tapoja kehittää osaamista.

Yhteisön tukea vapaaehtoisille vahvistaa se käytäntö, että vapaaehtoiset ovat yhteisön itse valitsemia. Toinen yksinkertainen keino kohottaa palveluntuottajien henkeä on hankkia erilaista tukimateriaalia, kuten kasseja, sateenvarjoja tai t-paitoja. Tarvitaan kuitenkin lisää keskustelua siitä, millä tavalla voidaan kehittää kestäviä vapaaehtoisten kannustejärjestelmiä. Näitä voivat olla esimerkiksi yhteisön rahallinen tuki lastenhoidon ohjaajille tai pienluototusjärjestelmien tuella maksettavat kannustepalkkiot. Ainakin toistaiseksi ratkaisut on löydettävä yhteisön tasolla, sillä hallituksen varhaiskasvatusbudjetti on tällä haavaa hyvin rajallinen.

UNICEFin osallistuminen tutkimustyöhön lisää asiantuntemusta tutkimuksen laadun takaamiseksi. Samalla se tukee varhaiskasvatukseen liittyvää vaikuttamistyötä hallituksen keskuudessa, mikä on entistä tärkeämpi osa Planin varhaiskasvatuksen ohjelmatyötä.

Koska Itä-Timor on suhteellisen uusi ohjelmamaa ja työntekijät ovat uusia, henkilökunnan kehittämiseen ja teknisen osaamisen vahvistamiseen on edelleen panostettava.

Hankkeen nimi	Integroitu kriisiapu Itä-Timorissa
Hankekoodi	765PLOLD
Ohjelma-alue	Katastrofiapu
Sijainti	Aasia, Itä-Timor
Kesto	Heinäkuu 2006 – kesäkuu 2007
Rahoitus 2006	Raportoitu yhdessä Itä-Timorin <i>Lasten kotihoito- ja varhaiskasvatushankkeen</i> (765PLOLD) kanssa

Itä-Timoria huhtikuussa 2006 järkyttäneet laajamittaiset levottomuudet olivat takaisku maan elpymiselle. Vaikka levottomuuksien syyksi aluksi kerrottiin helmikuussa tapahtunut 600 sotilaan irtisanominen, konfliktin taustalla on syvälle juurtuneita, monitahoisia ja järjestelmiin liittyviä tekijöitä: etniset ja poliittiset jännitteet, armeijan ja poliisikunnan sisäinen kurin puute ja rakenteelliset heikkoudet, kasvava köyhyys, korkea työttömyys nuorten ja aikuisten keskuudessa sekä yleinen tyytymättömyys ja pettymys hallituksen toimintaan. Jengien keskinäiset tappelut, ryöstely, tuhopoltot, kivittäminen ja muu omaisuuden hävittäminen vahingoittavat maata ja pitävät ihmisiä kauhun vallassa. Perheitä pakenee edelleen maan sisäisille pakolaisleireille, ja turvallisuustilanteen epävakaisuus tekee tyhjäksi hallituksen pyrkimykset yhtenäisyyden saavuttamiseen.

Plan on yhteistyössä muiden kansalaisjärjestöjen ja YK:n avustusjärjestöjen kanssa antanut hätäapua pakolaisleireillä asuvien lasten, naisten ja haavoittuvaisten ryhmien turvallisuuden ja hyvinvoinnin takaamiseksi.

Hankkeen yleistavoite: Varmistaa poliittisista ja yhteiskunnallisista levottomuuksista kärsivien noin 3 000 lapsen, 600 nuoren ja 3 000 perheen yleinen hyvinvointi.

Erityistavoitteet:

- Levottomuuksien seurauksista kärsivien noin 3 000 lapsen ja aikuisen ravitsemuksen, hygienian, terveyden ja taloudellisen toimeentulon turvaaminen.
- Turvallisen oppimisympäristön luominen noin 3 000:lle levottomuuksien seurauksista kärsivälle lapselle ja mahdollisuus osallistua koulunkäyntiin tai harrastustoimintaan.
- Tarvittavien valmiuksien antaminen noin 600 nuorelle, jotta he voivat osallistua rauhan rakentamiseen, jälleenrakennukseen ja ansiotuloja tuottavaan toimintaan.
- Käynnissä olevassa tutkimuksessa selvitetään, millä tavalla levottomuudet vaikuttavat nuorisoon ja miten nuoret voivat merkityksellisellä tavalla osallistua rauhan rakentamiseen.

Ulkoministeriö on hyväksynyt kumppanuusrahoituksen käytön hätäapuun Itä-Timorissa painopisteen ollessa koulutuksessa, nuorisotyössä ja lastensuojelussa.

Tuloksia vuonna 2006:

Viidellä pakolaisleirillä perustettiin lapsille turvalliset oppimistilat, joissa heillä oli mahdollisuus koulunkäyntiin ja siten normaaliin elämänrytmiin palaamiseen. Erityistä apua tarvitsevat lapset olivat tärkeä kohderyhmä. Nämä lapsille sopivat ja turvalliset tilat ovat palvelleet noin 1 500 lasta. Kussakin toimipisteessä toiminnasta vastaa 2-3 koulutetun ohjaajan tiimi.

Plan on käynnistänyt yhteistyön yhteisöllisen kuntoutustyöryhmän (Community-Based Rehabilitation-Disability Working Group) ja Aileussa toimivan Clinica Uma Ita Nianin kanssa. Tavoitteena on vahvistaa vammaisten lasten hoitoonohjausjärjestelmää, hankkia lisää tukea vaikuttamistyöhön, saada molemminpuolista hyötyä koulutuksesta sekä jakaa teknistä

osaamista ja resursseja. Ryhmä on järjestänyt sekä kansalaisjärjestöjen että julkishallinnon työntekijöille koulutusta, jotta he voivat entistä tehokkaammin hoitaa vammaisille suunnattuja hankkeita.

Nuorisojengit ovat olleet näkyvästi esillä monissa väkivaltaisuuksissa. Ammatillisen koulutuksen ja työllistymismahdollisuuksien tarjoaminen ovat strategioita, joilla pyritään tukemaan nuorten kasvua tuottaviksi kansalaisiksi. Planin ”käteistä työllä” -hankkeeseen osallistui yhteensä 625 nuorta miestä ja naista 15 paikkakunnalla Lautemin alueella. Nuorille maksettiin 2 Yhdysvaltain dollaria päivässä osallistumisesta yhteisön hyväksi tehtävään työhön. Yhteensä 375 nuorta sai työelämään valmentavaa ohjausta, jossa aiheina olivat työnhakustrategiat, taitojen kehittäminen, harjoittelu ja vapaaehtoistyö, kieli- ja lukutaito sekä yrittäjäyys. Koulutus on jatkunut vuonna 2007.

”Youth in Action” on osallistava toimintatutkimus, jossa selvitetään nuorten nykyisiä ja tulevia tarpeita, heidän näkemyksiään konflikteista ja rauhan rakentamisesta sekä heidän toipumisensa ja kehittymisensä edellyttämiä tukitoimia. Tutkimusraportti julkaistaan vuonna 2007.

Haasteita ja opittua:

Osallistavassa toimintatutkimuksessa nuoret osallistuivat aktiivisesti tiedonkeruuseen, oman tilanteensa analysointiin ja omien kokemustensa ymmärtämiseen. Prosessi oli vapauttava ja mahdollisuuksia luova, kun nuoret kertoivat näkemyksistään ja suunnittelivat yhdessä toimenpiteitä, joita he voivat itse toteuttaa. Näin toivottavasti rakennetaan ”tutkimisen kulttuuria”, jossa nuoret esittävät jatkuvasti kysymyksiä siitä, mitä heidän ympärillään tapahtuu, analysoivat tapahtumia ja osallistuvat ratkaisujen etsimiseen.

Vaikeissa olosuhteissa – kun puutetta on sekä rahasta että työstä – on epärealistista odottaa ihmisten tekevän vapaaehtoistyötä täyspäiväisesti. Hengen kohottamiseksi tarvitaan rohkaisua ja tukea. Voidaan esimerkiksi antaa käyttöön henkilökortti, myöntää todistus harjoittelusta ja jakaa erilaista tukimateriaalia, kuten kasseja, sateenvarjoja tai t-paitoja. Kun ihmiset työskentelevät lasten hyväksi vapaaehtoisesti ja vastikkeetta, erilaiset pienet huomionosoitukset ovat merkityksellisiä niin vapaaehtoisten rekrytoinnissa kuin heidän työhön sitouttamisessaan.

Koordinointi, yhteistyö ja verkottuminen muiden kehitysyhteistyöjärjestöjen, humanitaaristen järjestöjen, julkishallinnon ja yliopistojen kanssa on ollut keskeisen tärkeää, jotta avustusohjelma on voitu toteuttaa tehokkaasti ja vaikuttavasti.

Kriisin alkuvaiheissa Plan osallistui tiiviisti 11 pakolaisleirin päivittäiseen johtamiseen; kolme näistä leireistä oli isoja, vähintään 2 000 sisäisen pakolaisen leirejä. Myöhemmin Plan luovutti leirien johtamisen kansainväliselle siirtolaisjärjestölle IOM:lle (International Organization for Migration) ja keskittyi omien ohjelmiansa toteuttamiseen. Näin Planin resurssit ja asiantuntijuus on saatu hyödynnettyä parhaalla tavalla.

Käteistä työllä -hankkeessa nuoret osallistuivat yhteisön hyväksi tehtävään työhön ja ansaitsivat siten rahaa perheidensä perustoimeentuloon. Tämän hankkeen onnistuminen osoittaa, että nuorison energia voidaan sitoa tuottavaan toimintaan ja sitä voidaan hyödyntää yhteiskunnallisen jälleenrakennuksen käyttövoimana. Planin tavoitteena onkin entistä laajempi nuorison kehittämisohjelma, joka tukee näitä ensimmäisiä saavutuksia.

Hankkeen nimi	Lasten johtamat hankkeet	
Hankekoodi	645PL208	
Ohjelma-alue	Lasten osallistuminen	
Sijainti	Aasia, Intia	
Kesto	Lokakuu 2005 – syyskuu 2007	
Rahoitus 2006	Yhteensä	8196,60 €
	Ulkoministeriö	6311,38 €
	Oma rahoitus	1885,22 €

Hankkeen yleistavoite: Mahdollistaa lasten johtamat hankkeet 15 ohjelma-alueella Intiassa.

Erityistavoitteet:

- Kehittää Planin paikallisten työntekijöiden osaamista lasten omaehtoisen toiminnan mahdollistamiseksi.
- Toteuttaa neljä korkeatasoista pilottihanketta ja dokumentoida parhaat käytännöt.
- Kehittää nuorten neuvonantaja ryhmä tukemaan hankkeen suunnittelua ja valvontaa.
- Hyödyntää hankkeesta opittuja asioita ohjelmaa laajennettaessa.
- Antaa lapsille riittävät taidot ja taloudellinen vastuu sen varmistamiseksi, että toiminta on vaikuttavaa ja läpinäkyvää.
- Perustaa nuorten neuvonantaja komitea; välitasona se toimisi linkkinä valtakunnallisen lasten hallituksen ja ohjelma-alueilla toimivien lasten kerhojen välillä.
- Järjestää nuorten neuvonantajaryhmien jäsenten vertaisarviointi.
- Edistää tehokasta tiedonvaihtoa lapsijohtoisten hankkeiden välillä.

Tuloksia vuonna 2006:

Vaikka hankkeen toteutuminen on viivästynyt, on ohjelman lähestymistavan arvioinnissa ja analysoinnissa edistytty:

- Ulkopuolinen konsultti suoritti riippumattoman ja yksityiskohtaisen arvioinnin Gairsainin, Delhin, Nizamabadin ja Karnatakan hankealueilla käynnissä olevista lasten johtamista pilottihankkeista.
- Lasten kerhot tekivät videoita omasta toiminnastaan ja kokemuksistaan omien projektien toteuttamisessa. Videot tehtiin Nizamabadin videotyöpajassa.
- Lapsijohtoisiin hankkeisiin osallistuvien lasten kanssa järjestettiin valtakunnallinen kokous.

Lasten kanssa käydyissä keskusteluissa havaittiin, että lasten omia aloitteita ja hankkeita ei tule tarkastella vain Planin CMPF-hankkeen (Child Managed Project Fund) puitteissa, vaan kaikki lasten omaehtoinen toiminta yhteisöissä on huomioitava. Tämä korostaa tarvetta nähdä lasten osallistuminen kiinteänä osana yhteisön yleistä kehittymistä.

Kuten eräs lasten ryhmien edustaja sanoi kesäkuussa 2006 pidetyssä kokouksessa: *”Kaikki lasten kerhot haluavat toimia. Toiset lasten kerhot ovat passiivisia. Toiset ovat hyvin aktiivisia. Jotkut meistä ovat jo tiiviisti mukana yhteisömme toiminnassa. Kun Plan käynnisti keskustelut Samaskarin (Planin kumppanuusjärjestö) kautta, tarkastelimme CMPF-hankkeeseen kuuluvia toimintoja. Kuitenkin kaikkia meidän toimintojamme tulisi pitää lapsijohtoisina hankkeina. Haluamme kaikkien alueemme lasten kerhojen toteuttavan lapsijohtoisia hankkeita – riippumatta siitä, saavatko ne erillistä tukea Planilta.”*

Haasteita ja opittua:

Yksi hankkeen tärkeimmistä tuloksista on sen oivaltaminen, että Planin ohjelma-alueilla on jo eritasoista lasten johtamaa toimintaa. Planin maatoimiston ja ohjelma-alueiden paikallisten työntekijöiden välisen viestinnän heikkoudet, tehokkaan fasilitoinnin vähäisyys, lasten kanssa tehtävään työhön käytetty aika, vaihtelevat käsitykset lasten osallistamisesta, kumppanuusjärjestöjen organisaatiokulttuurit sekä aikuisten asenteet ovat usein esteenä yhtenäiselle lähestymistavalle lasten ja nuorten kanssa työskentelyssä.

Tämä hanke on ollut alusta alkaen hyvin haastava johtuen ensisijaisesti asialle omistautuneiden työntekijöiden saatavuuteen ja sitoutumiseen liittyvistä seikoista.

Hankkeen toteutumisen edetessä on huomattu, että hankkeen perusrakenne vaatii muutoksia ja on mm. syytä laatia yhtenäinen strategia lasten ja nuorten osallistamiseksi. Uuden lähestymistavan myötä hanke on nyt osa laajempaa lasten ja nuorten osallistamisstrategiaa. Hanke päättyy vuonna 2007. Ohjelman tulevan kehityksen ohjaamiseksi Plan Intiassa käydään neuvotteluprosessi, jonka avulla saadaan aikaan selkeä käsitys osallistumisen eri tasoista lasten organisaatioissa.

Hankkeen nimi	Lasten koulutustason tutkimus, edistäminen ja kehittäminen	
Hankekoodi	645PL202	
Ohjelma-alue	Koulutus	
Sijainti	Aasia, Intia	
Kesto	Tammikuu 2006 – lokakuu 2007	
Rahoitus 2006	Yhteensä	242 538,70 €
	Ulkoministeriö	206 154,90 €
	Oma rahoitus	36 383,81 €

Hankkeen yleistavoite: Toteuttaa innovatiivisen koulutuksen pilottihankkeita ja tutkimusta, joiden tavoitteena on vahvistaa koulutukseen liittyvää ohjelma- ja vaikuttamistyötä tärkeiden parannusten aikaansaamiseksi hallituksen koulutuspolitiikassa ja -järjestelmissä.

Erityistavoitteet:

1. Edistää lapsikeskeistä opetusta ja aktiivista luokassa tapahtuvaa oppimista Uttaranchaliin perustettavissa mallikouluissa.
2. Tukea tyttöjen koulutusta ja lopettaa vähitellen rinnakkaisen koulutusjärjestelmän (Balika Shivar) rahoitus Rajasthanissa.
3. Luoda lapsille virikkeellinen ja turvallinen kouluympäristö kehittämällä osallistavia strategioita, joilla ruumiillista rangaistusta koskevan tutkimuksen tulokset tuodaan käytäntöön.
4. Tukea varhaista luku- ja kirjoitustaidon oppimista Delhin kunnallisissa kouluissa tuomalla luokkaympäristöön runsaasti kirjallista aineistoa ja käyttämällä luokassa tapahtuvaan vuorovaikutukseen perustuvia menetelmiä.
5. Lisätä vesi- ja sanitaatiojärjestelmiin liittyvää osaamista ja rakentaa kouluihin mallijärjestelmät.
6. Järjestää englanninkielen teho-opetuksen pilottihanke Rajasthanissa.
7. Tehdä tutkimusta, joka ohjaa Planin koulutusta koskevaa työtä.

Tuloksia vuonna 2006:

1. Uttaranchalissa kahdeksan koulua on käynnistänyt toiminnan, jonka tavoitteena on edistää luonnontieteiden ja matematiikan oppimista hyödyntämällä paikallisia opetus- ja oppimateriaaleja, jotka pohjautuvat nykyiseen opetussuunnitelmaan. Käytettävää aineistoa tukee lasten keskinäinen ja opettajien keskinäinen vuorovaikutus.
2. Tytöille tarkoitetut Balika Shivar -koulutusleirit ovat vaihtoehtoinen koulutusjärjestelmä teini-ikäisille, jotka eivät ole käyneet koulua. Raportointikauden aikana järjestettiin kolme tyttöjen leiriä, joilla käytiin koulua omassa kylässä kotona asuen (117 osanottajaa), yksi leirikoulu yläasteikäisille tytöille (20 osanottajaa) sekä yksi Navodayan koulun pääsykokeisiin valmentava leiri (55 lasta). Lisäksi valtio järjesti yhden valmennusleirin 57 tytölle, ja 10 valtionkoulujen opettajaa osallistui koulutukseen ja 20 valtionkoulujen opettajaa osallistui tutustumiskäyntiin.
3. Ruumiillista rangaistusta koskeva tutkimus on osoittanut ruumiillisten rangaistusten olevan laajasti käytössä ja rangaistusten olevan ankaria. Tutkimus tehtiin neljässä Intian osavaltiossa: Uttar Pradesh, Bihar, Rajasthan ja Andhra Pradesh. Tutkimuksen tulokset ovat saaneet osavaltioiden hallitukset näkemään, mikä on niiden mahdollinen rooli ruumiillisen rangaistuksen vastaisten asenteiden edistämiseksi opettajien keskuudessa.

Kolmella hankealueella on käyty neuvotteluja eri toimijoiden kanssa, ja työryhmä on tukenut sellaisten strategioiden ja toimintamallien kehittämistä, joilla asiaan puututaan sekä ruohonjuuritasolla että päätöksenteossa eri tasoilla.

4. Luku- ja kirjoitustaidon alkuopetusta on kehitetty käyttäen hyväksi ensimmäisen luokan oppilaiden keskinäistä vuorovaikutusta luokassa. Kouluissa on 2. ja 3. vuosiluokan luokkiin tuotu runsaasti kirjallista materiaalia, ja lisäksi on käytetty erilaisia luku- ja kirjoitusharjoituksia ja -menetelmiä. Yleisistä viikkosuunnitelmista riippumatta yksittäisiä ideoita ja menetelmiä on jatkuvasti sovellettu kunkin luokan tarpeita vastaaviksi. Näin on varmistettu, että ehdotetut ideat tai toiminnot ovat lähtöisin luokan käytännöistä ja perustuvat siten luokan omaan todellisuuteen, mikä on tärkeää, kun ajatellaan yleistettävyyden tavoitetta.
5. Yhteensä 11 ohjelma-alueella järjestettiin vesi- ja sanitaatiojärjestelmiin (WES, Water and Sanitation) liittyvää koulutusta. Kaikkiaan 55 osanottajaa 20 ohjelma-alueelta osallistui opintomatalle, jonka tavoitteena oli tutustua vesi- ja sanitaatiojärjestelmien laitteisiin ja tietojärjestelmiin sekä järjestelmien kustannustehokkaaseen toteuttamiseen. Koulutuksen ja koulutusmateriaalin myötä arvioidaan yli 3 500 yhteisön hyötyvän hankkeesta välittömästi tai välillisesti. Andra Pradeshin osavaltiossa saatiin koulujen vesi- ja sanitaatiojärjestelmien komiteoiden koulutus päätökseen. Paikallistason järjestöt tukevat näitä komiteoita koulujen vesi- ja viemäröintijärjestelmien rakentamisen asianmukaisessa valvonnassa. Uttaranchalissa noin 9 336 ihmistä hyötyy vesi- ja sanitaatiojärjestelmiä koskevista hankkeista. Karnatakassa lapset osallistuivat erilaisiin koulutustapahtumiin, joiden tavoitteena oli muuttaa heidän suhtautumistaan koulun vesi- ja sanitaatiojärjestelmän kunnossapitoon. Tästä on ollut hyötyä yhteensä 10 672 lapselle.
6. Seitsemässä koulussa yhteensä 1 404 lasta osallistuu englanninkielen teho-opetukseen. ”English Kit” koostuu aineistosta ja harjoituksista, jotka tukevat opettajia ja muita ohjaajia opetustyössä ja auttavat lapsia kartuttamaan sanavarastoaan sekä rohkaisevat heitä puhumaan vierasta kieltä. Rajasthanin osavaltion virkamiesten kanssa on ryhdytty keskustelemaan englanninkielen teho-opetuksen laajentamisesta valtionkouluihin.
7. Koulutuksen piilokustannuksia, Sarva Shiksha Abhiyan -koulutusohjelmaa ja lapsiystävällisen koulun vähimmäisvaatimuksia koskevien tutkimusten tuloksista kerätään empiirinen tietokanta, jonka avulla Plan Intia voi kehittää johdonmukaisen ja selkeän koulutusstrategian.

Haasteita ja opittua:

Opettajien ja lasten välillä on leveä sosiaalinen kuilu. Monet lapset ovat köyhiä ja lisäksi he kuuluvat sosiaalisesti heikommassa asemassa oleviin ryhmiin Planin toiminta-alueilla. Opettajat puolestaan kuuluvat koulutettuun keskiluokkaan ja käyttäytyvät usein alentuvasti ikään kuin olisivat hyvinkin epäitsekkeitä toimiessaan ”alempien” kansanluokkien tai ”takapajulasta” tulleiden köyhälistösiirtolaisten lasten opettajina. Toisaalta he voivat myös suhtautua halveksivasti ”slummien lapsiin”, joita he pitävät kyvyiltään rajoittuneina. Yksi ratkaisu tähän ongelmaan on luokahuoneiden varustaminen runsaalla teksti- ja kuva-aineistolla. Näin luokahuoneesta muodostuu eräänlainen välitila kodin ja koulun välille, tila jossa lasten kieli- ja kommunikointitaidot voivat kehittyä luonnollisella tavalla. Tällä tavalla lapsen maailma ja tietämys tulevat hyväksytyiksi ja saavat oman tilansa luokahuoneessa.

Kouluissa ei suhtauduta uudistuksiin erityisen kannustavasti, ja ilman asianmukaista tukea opettajien motivaatiotaso pyrkii laskemaan. Opettajiin kohdistuvat tarkastukset luovat jatkuvia paineita. Tarkastukset perustuvat tiukkoihin ennalta määriteltyihin tarkastuslistoihin, joiden kohteena ovat mm. kouluvihkojen korjaaminen, tehtyjen tehtävien lukumäärä, opettajien päiväkirjat jne. Tämä ajaa opettajat ottamaan kaikessa toiminnassaan huomioon

koulutarkastajien vaatimukset. Järjestelmä perustuu tiukkaan valvontaan, ja kaikki poikkeamat tai uudistukset edellyttävät ylempien viranomaisten hyväksyntää.

Pilottihankkeiden kokemuksia ja tutkimusten tuloksia käytetään vuodesta 2007 alkaen kokonaisvaltaisten koulutusmallien kehittämisen perustana niissä neljässä osavaltiossa, joissa Plan toimii.

Hankkeen nimi	Jälleenrakennus Etelä-Intiassa						
Hankekoodi	645PL203						
Ohjelma-alue	Katastrofin jälkeinen jälleenrakennus ja kuntoutuminen						
Sijainti	Aasia, Etelä-Intia, Pondicherryn ja Tamilnadun osavaltiot						
Kesto	Kesäkuu 2005 – huhtikuu 2006						
Rahoitus¹ vuonna 2006	<table> <tr> <td>Yhteensä</td> <td>76 258,89 €</td> </tr> <tr> <td>Ulkoministeriö</td> <td>56 409,35 €</td> </tr> <tr> <td>Oma rahoitus</td> <td>16 849,54 €</td> </tr> </table>	Yhteensä	76 258,89 €	Ulkoministeriö	56 409,35 €	Oma rahoitus	16 849,54 €
Yhteensä	76 258,89 €						
Ulkoministeriö	56 409,35 €						
Oma rahoitus	16 849,54 €						

Hankkeen yleistavoite: Vastata tsunamista kärsineiden lasten ja heidän perheidensä pitkän aikavälin tarpeisiin, jotta he voivat palata normaaliin elämään.

Erityistavoitteet:

Tukea tulva-alueiden väestön toipumista ja pitkän aikavälin kehitystyötä yhteistyössä paikallisen kansalaisjärjestön BLESSin kanssa. Tulva-alueiden avustustoiminnasta hyötyi noin 18 362 ihmistä Cuddaloren alueen 11 kylässä; avun turvin he pystyivät jatkamaan normaalia arkielämäänsä. Tämän ansiosta voitiin tsunamin vaikutusalueilla jatkaa pitkän aikavälin jälleenrakennus- ja kehittämisohjelmia.

Tuloksia vuonna 2006:

Vuonna 2005 Plan tuki jälleenrakennusta 15 kylässä Pondicherryn osavaltiossa ja 12 kylässä Tamilnadun osavaltiossa kumppanuusyhteistyössä paikallisten kansalaisjärjestöjen ResTACKin ja RIMin kanssa. Pondicherryn kylissä kuntoutusohjelma sisälsi lastenhoitoon, koulutukseen, toimeentuloon ja terveydenhoitoon liittyviä osa-alueita. Tamilnadussa RIM toteutti tulonhankkimista tukevaa toimintaa ja naisten yrittäjyyskoulutusta. Lisäksi luotiin tietokanta yhteisön kehittämistä varten. Katastrofivalmiuden kehittäminen oli osa ohjelmaa kaikilla hankealueilla.

Marras- ja joulukuussa 2005 monsuunisateita seuranneet tulvat aiheuttivat tuhoa hankealueilla ja niiden lähikylissä. Lasten koulutarvikkeita tuhoutui, perheet menettivät toimeentulonsa lähteinä olleet maanviljelys- ja kalastusmahdollisuudet, koteja tuhoutui, vesi- ja sanitaatioinfrastruktuuri vahingoittuivat ja yleinen terveystilanne heikkeni.

Pitkän aikavälin jälleenrakennustyön jatkamiseksi tuettiin yhteensä noin 3 450 perhettä eli yhteensä yli 13 560 aikuista ja 2 910 lasta:

- antamalla ruoka-apua
- korvaamalla lasten tuhoutuneet koulutarvikkeet ja -puvut
- antamalla terveys- ja hygieniavalistusta.

Haasteita ja opittua:

Hankealueilla toistuvat luonnonkatastrofit osoittavat, että katastrofivalmius ja riskien vähentäminen on välttämättä sisällytettävä osaksi pitkän aikavälin kehityshankkeita.

Tulvan jälkeistä kriisiapua annettiin 11 kylässä; näistä seitsemän on alueilla, joilla Plan jo tekee tsunamin jälkeistä jälleenrakennustyötä. Alueellisen laajentamisen perusteluna oli se, että Cuddaloren alueen tsunamin vaikutuksista kärsivien kylien läheisten alueiden asukkaat ovat erityisen syrjäytyneitä ja heikossa asemassa olevia ryhmiä – eristetyt kastit, heimot ja kastittomat – joiden elämään tulvat vaikuttivat kaikkein eniten.

¹ Ulkoministeriön ja Plan Suomen rahoitus on osa laajempaa yhteisrahoitettua ohjelmaa.

Hankkeen nimi	Yhteisön koulutuksen tukeminen maanjärjestysalueilla	
Hankekoodi	665PL206	
Ohjelma-alue	Koulutus	
Sijainti	Aasia, Pakistan	
Kesto	Huhtikuu 2006 – joulukuu 2008	
Rahoitus 2006	Yhteensä	533 333,87 €
	Ulkoministeriö	453 333,79 €
	Oma rahoitus	80 000,08 €

Hankkeen yleistavoite: Turvata pääsy laadukkaaseen koulutukseen – erityisesti tytöille – maanjärjestyksen vaikutuksista kärsivillä alueilla.

Erityistavoitteet:

- Tytöt ja pojat saavat korkeatasoista koulutusta.
- Tukea saavissa kouluissa on riittävä määrä päteviä opettajia (naisia/miehiä).
- Tytöt, pojat ja aikuiset osallistuvat aktiivisesti lasten koulutukseen vaikuttaviin asioihin.
- Tukea saavien koulujen tilat vastaavat oppimistarpeita ja ovat lapsille sopivia.
- Alle 5-vuotiaat lapset saavat varhaiskasvatusta ja kehitystä tukevaa hoitoa kotona ja/tai päivähoitokeskuksissa (ECCD-hanke).
- Tukea saavia kouluja johdetaan kannustavalla ja tehokkaalla tavalla.
- Lapset ja nuoret sekä heidän perheensä selviytyvät paremmin maanjärjestyksen psykososiaalisista ja terveydellisistä seurauksista.

Tuloksia vuonna 2006:

Ulkoministeriö rahoittaa osan jälleenrakennusohjelmasta. Ulkoministeriön myöntämän tuen käytössä painopistealueita olivat:

a) Terveydenhuollon ja hygienian edistäminen yhteistyössä paikallisen kansalaisjärjestön RASTIn kanssa.

- Kouluissa järjestettiin kuukausittain koulutustapahtumia terveydenhuollon ja hygienian edistämiseksi yhteistyössä vanhempainyhdistysten, opettajien ja oppilasneuvostojen kanssa.
- Kyliin perustettiin 46 lasten foorumia, joihin osallistui noin 800 lasta (joista noin puolet tyttöjä); foorumeja varten järjestettiin koulutusta.
- Yhdessä lasten foorumien kanssa järjestettiin säännöllisiä lasten tapahtumia, joissa tavoitteena on antaa lapsille ja heidän perheilleen henkilökohtaiseen hygieniaan ja terveyteen liittyvää tietoa, käytännön opetusta ja asennekasvatusta.

b) Koulujen kehittäminen kumppanuusyhteistyössä MIEDin (Mountain Institute for Educational Development) ja yhteistyössä alueen opetushallinnon kanssa.

- 75 ala- ja yläkoulussa opettajien osaamista vahvistettiin opettamalla heille lapsiystävällisiä opetus-/oppimismenetelmiä ja antamalla työn ohessa teknistä tukea.
- 43 vanhempainyhdistystä perustettiin, aktivoitiin ja koulutettiin, jotta saadaan taattua yhteisön osallistuminen koulun kehittämisen suunnitteluun ja ohjelman toteuttamiseen. 35 kouluun perustettiin oppilasneuvostoja; vähintään puolet jäsenistä on tyttöjä.
- Kolmella paikkakunnalla käynnistettiin keskustelu yhteisön kanssa yhteisön ylläpitämän tyttöjen koulun perustamisesta. Erääseen yhteisön perustamaan kouluun on jo otettu oppilaaksi 70 tyttöä.

- Maaliskuussa 2007 korvattiin Siran-laaksossa 48 koulutelttaa pysyvämmillä väliaikaissuojilla.

Lisäksi hankkeessa käynnistettiin 10 koulun jälleenrakennustyö. Yhteistyössä kumppaniyhteisöjen kanssa perustettiin 90 varhaiskasvatuskeskusta yli 2 500 lapselle (60 % tyttöjä) ja 52 paikkakunnalla rakennettiin tilapäissuojia. Kylien psykososiaalisen tuen tarve arvioitiin 16 yhteisössä. Yhteensä 160 vapaaehtoista yhteisön jäsentä 20 paikkakunnalla sai psykososiaalista koulutusta. He avustivat psykososiaalisen koulutuksen ja tuen antamisessa yhteisöissä (välillisesti 7 000 avunsaajaa).

Haasteita ja opittua:

Kansalaisjärjestöjen toiminnan koordinointi on ollut ratkaisevan tärkeää, koska Siran-laaksossa koulutuksen hyväksi työskentelee tätä nykyä kasvava joukko järjestöjä. Hallitus on ottanut aktiivisen roolin koulujen jälleenrakentamisen koordinoinnissa, mutta hallituksen eri virastojen väliset roolit ja vastuut ovat edelleen epäselviä.

Yhteisöllisen osallistumisen ja kumppanien teknisen tuen yhdistäminen on osoittautunut tehokkaaksi tavaksi rakentaa vahvaa suhdetta Planin ja yhteisöjen välillä. Tämä on toisaalta vähentänyt odottamattomien yhteiskunnallisten kysymysten syntymistä laaksossa ja toisaalta lisännyt tietoisuutta ja motivoinut yhteisöjä toteuttamaan kokonaisvaltaisia koulutusohjelmia. Alueen asukkaat ovat innostuneita vaikuttamaan, osallistumaan ja panostamaan omaan kehitykseensä, jos järjestöt ovat valmiita antamaan tilaa ja arvoa heidän työlleen. Tulevana vuonna kiinnitetään entistä enemmän huomiota keinoihin vaikuttaa eri sektorien päättäjiin kentältä saatujen kokemusten perusteella.

Naisten osallistuminen on edelleen haaste erittäin vanhoillisilla alueilla. Julkinen toiminta ja päätöksenteko ovat etupäässä miesten hallinnassa. Pitkän aikavälin visio on välttämätön rakenteellisten muutosten aikaansaamiseksi; samalla on huomattava, että useissa yhteisöissä on alkanut kuulua voimakkaita vaatimuksia yhteisön teini-ikäisten tyttöjen koulutusmahdollisuuksien parantamiseksi.

Ennakoivan lastensuojelutyön kehittämiseksi laaditaan tulevana vuonna kattava lastensuojelun strategia, jossa yhdistyvät alueellinen tuki (sosiaaliministeriö) ja yhteisöllisen lastensuojelutyön mallit.

Hankkeen nimi	Rekisteröimättömät lapset II	
Hankekoodi	755PL201	
Ohjelma-alue	Lastensuojelu: syntymärekisteröinti	
Sijainti	Aasia, Filippiinit	
Kesto	Tammikuu 2005 – kesäkuu 2007	
Rahoitus 2006	Yhteensä	314 902,70 €
	Ulkoministeriö	259 794,72 €
	Oma rahoitus	55 107,98 €

Hankkeen yleistavoite: Lapsen oikeus nimeen ja kansallisuuteen toteutuu kehittämällä toimiva syntymä-/väestörekisteröintijärjestelmä ja varmistamalla kaikkien alle 18-vuotiaiden lasten syntymärekisteröinti.

Erityistavoitteet:

- Tukea yhteisöperustaisen syntymä-/väestörekisteröintijärjestelmän perustamista ja vakiintumista.
- Tukea osaamisen kehittämistä ja rekisteröintiin liittyviä aloitteita kaikilla tasoilla valtakunnallisen syntymärekisteröintijärjestelmän vahvistamiseksi.
- Lisätä tietoisuutta jokaisen lapsen oikeudesta nimeen ja kansallisuuteen sekä vaikuttaa kaikilla tasoilla tämän oikeuden toteutumiseksi.
- Tarkkailla ja arvioida uusien lakien, linjausten ja järjestelmien toteuttamista ottaen erityisesti huomioon niiden soveltuvuus alkuperäiskansojen, muslimiväestön, erityistä suojelua vaativien lasten ja syrjäytyneiden ryhmien kulttuuriin, perinteisiin ja sosiaalisiin oloihin.

Tuloksia vuonna 2006:

Paikallisten väestörekisterinpitäjien intensiivikoulutusta jatkettiin 127 paikkakunnalla, ja näiden paikkakuntien ulkopuolella annettiin paikallisille viranomaisille teknistä tukea järjestelmien toisintamiseksi. Toteutettiin tutkimus, jossa määriteltiin lähtötaso rekisteröinnin tason seurantaan varten.

Syntymärekisterijärjestelmiä arvioitiin paikallisella tasolla asianomaisten toimijoiden (mukaan lukien marginaaliryhmät) kanssa, jotta voitiin havaita ongelmat, joihin hankkeessa pitää puuttua, esim. paikallishallinnon vaatimukset, prosessin kulku ja palvelumaksut. Kansallisella tasolla tehtiin arvio nykyisen väestörekisterinpitoa koskevan politiikan ja siihen liittyvän lainsäädännön välisistä puutteista, joihin vaikuttamistyössä pitää puuttua.

Nuoria ja lapsia koulutettiin yhdessä LINK- ja DAVAO-nuorisojärjestöjen kanssa, jotta mahdollisimman moni lapsi ja nuori osallistuisi väestörekisteröintiä edistävään vaikuttamistyöhön.

Haasteita ja opittua:

Paikallishallinnon vankka tuki on eräillä ohjelma-alueilla vahvistanut yhteistyötä muiden kansalaisyhteiskunnan toimijoiden ja eturyhmien kanssa syntymärekisteröintiä koskevissa asioissa ja johtanut hankkeen laajenemiseen pilottialueiden ulkopuolelle. Hankkeen toteuttamisen juridiseksi tueksi on laadittu paikallisia asetuksia ja määräyksiä, mikä osaltaan vahvistaa hankkeen kestävyyttä.

Lasten osallistuminen on lisännyt suuren yleisön kiinnostusta syntymärekisteröintiä kohtaan, koska näin ihmiset ovat voineet nähdä, miten syntymärekisteröinnin puuttuminen vaikuttaa lasten elämään.

Hyvien käytäntöjen osalta syntymärekisteröintihankkeessa on rakennettu toimivia rekisteröintiprosesseja hankkeen kaikille eri tasoille ruohonjuuritasolta alkaen.

Hankkeen nimi	Ruumiillisen ja henkisen rankaisun ehkäisy	
Hankekoodi	769PL204	
Ohjelma-alue	Lastensuojelu	
Sijainti	Aasia, Vietnam	
Kesto	Heinäkuu 2006 – joulukuu 2008	
Rahoitus 2006	Yhteensä	12 430,21 €
	Ulkoministeriö	10 565,68 €
	Oma rahoitus	1864,53 €

Hankkeen yleistavoite: Vähentää lasten ruumiillisen ja henkisen rankaisun määrää ja ankaruutta hankealueilla ja lisätä tietoisuutta asiasta kansallisella tasolla.

Erityistavoitteet:

- Tukea lapsia tietoisuuden lisäämisessä ruumiillisesta ja henkisestä rankaisusta koulussa ja kotona.
- Antaa oma ääni lapsille, jotta he voivat itse vaikuttaa rankaisua vastaan, esim. lasten median avulla.
- Opettaa vanhemmille ja opettajille myönteisiä kurinpitomenetelmiä.
- Lisätä median tietoisuutta ruumiillisen ja henkisen rankaisun vastaisesta työstä; kanavana esim. lasten media.

Tuloksia vuonna 2006:

Maakunnallisella ja alueellisella tasolla järjestettiin työpajoja, joihin osallistui yhteensä 206 lasta ja 96 aikuista (vanhempia, opettajia, paikallisia virkamiehiä ja muita avaintoimijoita). Tavoitteena oli lisätä osanottajien tietoa ruumiillista ja henkistä rankaisua koskevista asioista, sitouttaa ja suunnitella toimia rankaisun lopettamiseksi.

Nuorten mediakerhot (Young Media Clubs, YMC) ovat kanava, jonka kautta lapset saavat äänensä kuuluviin mediassa. Yhteensä 65 kerholaista kahdeksasta maakunnasta osallistui nelipäiväiseen leiriin, jonka aikana keskusteltiin lapsiin kohdistuvasta väkivallasta kotona, koulussa ja yhteisöissä. Lapsille jaettiin tietoa heidän osallistumisoikeuksistaan, väkivallan eri tyypeistä sekä mediataidoista. Tätä käytettiin nuorten mediakerhojen tulevan toiminnan suunnittelussa.

20 kerholaista ja journalistiopiskelijaa osallistui kansallisen VTV1:n järjestämään työpajaan, jossa suunniteltiin päivittäisen lapsille sopivan uutisohjelman formaatti. VTV1 otti nyt ensimmäistä kertaa lapset mukaan lastenohjelmien kehittämiseen alusta alkaen.

Haasteita ja opittua:

Ruumiillinen ja henkinen rankaisu on Vietnamin hyvin arkaluontoinen asia, ja siksi Plan pyrkii luomaan ympäristön, joka edistää lasten näkemyksiä asiasta ja antaa lapsille mahdollisuuden ilmaista itseään.

Eri tasojen välisiä yhteyksiä – paikallistasolta valtakunnalliselle tasolle – pitää vahvistaa hankkeen saamiseksi vielä kattavammaksi.

Ruumiillisen ja henkisen rankaisun ehkäisyssä gender-analyysi ja -läpäisyperiaate ovat keskeisessä asemassa. Vuonna 2005 tehdyn tutkimuksen mukaan tyttöjä rangaistaan enemmän kuin poikia, koska vanhemmat ja opettajat vaativat tytöiltä enemmän tottelevaisuutta. Naiset rankaisevat lapsia useammin kuin miehet, mutta tätä voi osaltaan selittää se, että äidit ja isoäidit viettävät enemmän aikaa lasten kanssa ja että enemmistö ala- ja yläkoulun opettajista on naisia.

Hankkeen nimi	Bakojen ihmisoikeudet ja ihmisarvo	
Hankekoodi	229PLOLD	
Ohjelma-alue	Lastensuojelu (terveys, koulutus)	
Sijainti	Länsi-Afrikka, Kamerun	
Kesto	Huhtikuu 2003 – kesäkuu 2007	
Rahoitus 2006	Yhteensä	86 493,86 €
	Ulkoministeriö	73 519,78 €
	Oma rahoitus	12 974,08 €

Hankkeen yleistavoite: Parantaa baka-pygmiä sosiaalista integraatiota auttamalla heitä toteuttamaan oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan.

Erityistavoitteet:

- Tukea baka-pygmejä järjestelmällisen syntymärekisteröinnin omaksumisessa.
- Tehdä syntymä- ja henkilötodistusten hankinnasta ja käytöstä vakiintunut käytäntö.
- Edistää ja tukea tulonhankkimistoimia.
- Kehittää ja toteuttaa strategioita, joiden avulla baka-pygmit voivat turvata omistusoikeuden asuttamiensa alueiden maahan.
- Parantaa perusterveydenhuoltopalvelujen saatavuutta yhteisötasolla.
- Parantaa lasten peruskoulutuksen laatua 30 baka-yhteisössä.
- Edistää tiedonjakoa ja tukea baka-kulttuuria radiolähetysten avulla.

Tuloksia vuonna 2006:

Hankeyhteisöissä järjestettiin 30 koulutustilaisuutta henkilö- ja syntymätodistustusten hankinnasta. Bakat ovat yhä enenevässä määrin tietoisia henkilötodistusten merkityksestä, ja vuoden aikana myönnettiin ja jaettiin 2 000 henkilötodistusta. Henkilötodistukset mukanaan baka-pygmit voivat liikkua vapaasti yhteisöjensä ulkopuolella. He ovat myös alkaneet äänestää eri vaaleissa ja tuntevat olevansa maan täysivaltaisia kansalaisia.

60 perinteistä päällikköä sai opetusta hyvästä hallintotavasta kolmepäiväisessä työpajakoulutuksessa, jossa asiantuntijana toimi aluehallintoministeriön edustaja.

Jokaiseen kylään perustetut syntymärekisteröintitoimikunnat ovat helpottaneet syntyneiden lasten rekisteröintiä ja syntymätodistusten myöntämistä. Järjestelmää vahvistetaan hankkeen kestävyuden varmistamiseksi. Kaikkiaan 1191 syntymätodistusta myönnettiin ja jaettiin 1-5 – vuotiaille lapsille. Väestörekisterin virkailijoille toimitettiin 50 rekisteriä syntymätodistusten laatimista varten. Paikallishallinto on vähitellen alkanut olla mukana hankkeen toteutuksessa, joka osaltaan selittää asiakirjojen laadinnassa tapahtuneen kehityksen.

266 maanviljelijää sai opastusta öljypalmun ja banaanikasvien viljelyssä. Koulutus kesti viisi päivää ja siihen sisältyi sekä teoreettinen jakso että maataloilla annettu käytännön opastus. 2300 öljypalmun tainta jaettiin 12 viljelyryhmälle 29 projektiyhteisössä. Yhä useammat bakat työskentelevät omilla tiloillaan, sen sijaan että työskentelisivät korvausta vastaan bantunaapureilleen, kuten aikaisemmin oli tapana. Joissakin baka-yhteisöissä on myös yhteistiloja, joita Plan ja maaseutuneuvostot tukevat. Monet perheet osallistuvat entistä enemmän pienimuotoiseen kaupankäyntiin kylissään. Jotkut myyvät satonsa toreilla kuten bantut, mitä ei ole tapahtunut aikaisemmin.

72 opettajaa ja neuvojaa osallistui lapsikeskeisen pedagogian täydennyskursseille, ja 25 peruskoulun opettajaa ja 40 perusopetuskeskusten neuvojaa sai koulutusta englannin kielessä. 90 vanhempainyhdistyksen jäsentä sai koulutusta koulun hallintoon osallistumisesta. Hankkeessa on tuettu oppilaita myöntämällä heille stipendejä. 27 yläkoululaista tuettiin stipendein, 800 perusopetuskeskuksen oppilasta sai koulutarvikkeita ja 20 koululle annettiin opetusmateriaalia.

Kaikissa 30 yhteisössä tiedotettiin hygieniasta ja terveydenhoidosta kylästä kylään etenevien kampanjoiden avulla. Kussakin kylässä tiedotusryhmä keskusteli noin 40 henkilön kanssa.

Katsauskaudella baka-pygmiä monikulttuurikeskukseen toimitettiin lisää välineitä ja toimistotarvikkeita, jotta se olisi viihtyisämpi kävijöille. Kaksi baka-nuorta koulutettiin oppaiksi keskukseen. Joka vuosi bakat järjestävät kulttuuritapahtuman, jossa esitellään baka-pygmiä kulttuuria ja perinteitä. Keskukseen asennettiin aurinkoenergiajärjestelmä antamaan virtaa sähkölaitteisiin, mm. radioon ja televisioon, ja myöhään iltaan jatkuvien tapahtumien valaistukseen.

Katsauskaudella baka-pygmiä kulttuuria ja perinteitä käsittelevä radio-ohjelma lähetettiin uudestaan jatkoksi edellisenä vuonna alkaneelle toiminnalle. Sopimuksia on solmittu projektialueella toimivien valtion tiedotusvälineiden (CRTV BERTOUA) ja muiden paikallisten radioasemien (Radio Aurore) kanssa, jotta varmistettaisiin ohjelmien lähettäminen myös jatkossa.

Haasteita ja opittua:

Merkittävä haaste katsauskaudella oli paikallisen kansalaisjärjestön AAPPEC:n (Association pour l'Auto Promotion des Population de l'Est Cameroun) kanssa solmitun kumppanuussopimuksen irtisanominen. Syynä oli projektivarojen puutteellinen hoito, joka hidasti vakavasti kentällä tapahtuvaa projektitoimintaa. Planin oli palkattava uusi toteutusryhmä ja määriteltävä uudelleen henkilöstönsä tehtävät, jotta hanke saataisiin onnistuneeseen päätökseen. Yhteisöissä esiintyi huolta siitä, kuinka toiminta jatkuisi AAPPEC:n kumppanuussopimuksen päätyttyä. Kaikissa 30 yhteisössä on järjestetty tiedotustilaisuuksia, joissa on selvitetty toteutusstrategiassa tapahtuvia muutoksia.

Bakojen ja bantujen väliset suhteet ovat haasteelliset: vastustusta ei esiinny, kun bantut toimivat yhdessä bakojen kanssa, mutta kun on aika jakaa hyödyt tai tehdä päätöksiä, eivät bantut kunnioita bakojen oikeuksia eivätkä kohtele heitä tasavertaisesti.

Hallituksen suunnitelmat kyläpäälliköiden virallisen aseman vahvistamiseksi ovat yhä keskeytyksissä, mutta hallitus on aloittanut hallinnon hajautusprosessin, jonka myötä paikalliset asukkaat saavat lisää itsemääräämisoikeutta paikallisten valtuustojen avulla. Hankkeen tavoitteena on yhä, että kaikki hankeyhteisöt saisivat virallisen aseman, ja työ tämän tavoitteen toteuttamiseksi jatkuu.

Hankkeen nimi	Esikoulujen kehittäminen ja parantaminen	
Hankekoodi	253PLOLD	
Ohjelma-alue	Koulutus: lasten varhaiskasvatus	
Sijainti	Itäinen ja eteläinen Afrikka: Malawi	
Kesto	2004 – kesäkuu 2007	
Rahoitus 2006	Yhteensä	240 968,26 €
	Ulkoministeriö	204 823,02 €
	Oma rahoitus	36 145,24 €

Hankkeen yleistavoite: Tarjota monipuolinen valikoima alle 6-vuotiaiden lasten hoitoon ja kasvatukseen liittyviä palveluita. Parantaa alle 6-vuotiaiden terveyden- ja ravitsemustilaa sekä psykososiaalista ja kognitiivista kehitystä. Aktivoida ja hyödyntää yhteisöjen omia resursseja, joilla voidaan tukea naisia lasten hoidossa ja edistää varhaiskasvatusta.

Erityistavoitteet:

Auttaa yhteisöjä kehittämään laadukkaita lasten varhaiskasvatuspalveluita. Varhaiskasvatus antaa lapsille hyvät peruslähtökohdat, saa aikaan positiivisia muutoksia lasten käyttäytymisessä sekä vaikuttaa suotuisasti lasten kouluvalmiuteen. Malawissa luokallejäänti ja koulun keskeyttäminen on hyvin yleistä 1. ja 2. luokalla. Tämän katsotaan johtuvan lasten puutteellisesta valmistautumisesta koulunkäyntiin. Päiväkodit ja esikoulut, joissa lapsi joutuu olemaan jonkin aikaa poissa kotoa, luovat lapsen arkeen erilaisen rytmin. Varhain opittuna tällainen rytmi parantaa lapsen edellytyksiä aloittaa koulu oikean ikäisenä ja vähentää toistuvia myöhästymisiä ja poissaoloja. Ellei tällaista rytmiä opita varhain, on koulunkäynnin aloittaminen myöhemmällä iällä hyvin vaikeaa.

Yhteistyössä terveysministeriön kanssa toteutettava hanke pyrkii myös parantamaan lasten terveyttä säännöllisillä rokotuksilla ja lasten kasvun seurannalla. Näillä toimilla saadaan vähennettyä lapsikuolleisuutta.

Hanke keskittyy kohde-alueiden alle 6-vuotiaisiin lapsiin, lasten vanhempiin, esikoulujen toimikuntiin, ohjaajiin ja yhteisöihin.

Tuloksia vuonna 2006:

- Hankkeeseen osallistui 2 420 lasta ja 2 512 aikuista vuonna 2006. Lapset ovat käyneet esikoulussa säännöllisesti, ja aikuiset ovat olleet erittäin kiinnostuneita varhaiskasvatusohjelmasta ja osallistuneet runsaslukuisesti erilaisiin yhteisöä aktivoiviin toimintoihin.
- Yhteensä 164 esikouluohjaajaa sai varhaiskasvatukseen liittyvää koulutusta, jossa aiheina olivat mm. psykososiaalinen hoito, opetusmenetelmät, lasten oikeudet, hygienia ja terveydenhoito. Koulutus otettiin hyvin vastaan, ja seurantakäynneillä on voitu havaita, että saadut taidot ja tiedot on otettu hyvin käyttöön. Koulutus on lisännyt ohjaajien motivaatiota antamalla heille selkeämmän kuvan lasten tarpeista.
- Yhteensä 16 esikoulutoimikuntaa (155 jäsentä) koulutettiin. Koulutuksessa painotettiin varhaiskasvatusta ja johtamistaitoja. Koulutuksen saaneet toimikunnat ovat laatineet toimintasuunnitelmia yhteisöjen aktivoimiseksi tukemaan esikouluja. Yhteisöissä on jo vastattu esim. osoittamalla tontteja esikouluja varten ja nimeämällä vapaaehtoistyöntekijöitä esikouluihin.

- Neljä esikoulua vessoineen rakennettiin viime vuonna. Määrä on odotettua alhaisempi rakennustöiden viivästymisen vuoksi. Valmistuneet rakennukset on tehty kestävästä ja laadukkaista materiaaleista. Myös tarvittavat laadukkaat huonekalut on hankittu, ja porakaivoja on tehty yhteensä yhdeksän.
- Joissakin keskuksissa on jo aloitettu lasten kasvukehityksen säännöllinen seuranta ja rokotukset. Lisäksi Plan järjestää terveys- ja hygieniakoulutusta, jonka tavoitteena on saada lapset omaksumaan jo varhain terveelliset tavat.

Haasteita ja opittua:

Suurin haaste on köyhyys, joka vaikuttaa yhteisöjen mahdollisuuksiin tukea hanketta erilaisin resurssein. Viime vuoden vähäiset sateet syvensivät köyhyyttä ja aiheuttivat nälänhätää. Akuutissa tilanteessa Plan reagoi nopeasti ja jakoi ruoka-apua lasten ja aikuisten ravitsemuksen parantamiseksi.

Toinen haaste ovat yhteisöjen jäsenet, jotka eivät arvosta varhaiskasvatusta. Plan on jatkanut yhteisöille suunnattuja, varhaiskasvatusta koskevia tiedotuskampanjoita ja toivoo näin voivansa vähitellen vaikuttaa myönteisesti yhteisöjen mielipiteisiin varhaiskasvatuksesta.

Esikoulujen rakentamisessa on törmätty vaikeuksiin, jotka ovat estäneet alkuperäisten tavoitteiden saavuttamisen. Rakennustyön tiivis valvonta varmistaa hankkeen toteutumisen ajallaan.

Hankkeessa on onnistuttu vastaamaan lasten tarpeisiin kokonaisvaltaisesti suunnitteleamalla toimintaa, jossa otetaan huomioon muut yhteisöissä käynnissä olevat Planin hankkeet. Vankka kumppanuusyhteistyö muiden toimijoiden (kansalaisjärjestöjen ja ministeriöiden) kanssa on myös vaikuttanut hankkeen onnistumiseen.

Hankkeen nimi	Malarian ehkäisy ja hoito alle 5-vuotiaiden lasten ja raskaana olevien naisten keskuudessa	
Hankekoodi	253PL102	
Ohjelma-alue	Terveys	
Sijainti	Itäinen ja eteläinen Afrikka: Malawi	
Kesto	2005 – 2007	
Rahoitus 2006	Yhteensä	137 055,35 €
	Ulkoministeriö	116 497,05 €
	Oma rahoitus	20 558,30 €

Hankkeen yleistavoite: Hanke on osa äitien ja lasten terveysohjelmaa, joka toteutetaan osana Plan Malawin lasten selviytymisen ja kehittymisen maaohjelmaa. Hanke tukee tavoitetta vähentää viiden tappavan taudin (aliravitsemus, ripuli, malaria, akuutit hengitystietulehdukset ja tuhkarokko) esiintymistä alle 5-vuotiaiden lasten keskuudessa Planin tukemissa yhteisöissä.

Erityistavoitteet:

- Jakaa tietoa malarian ehkäisystä ja hoidosta terveydenhuoltohenkilöstölle ja yhteisön vastuuhenkilöille (terveydenhoitajat, lastenhoitajat, koululaiset jne.).
- Parantaa alle 5-vuotiaiden lasten ja raskaana olevien naisten hoitoon pääsyä 24 tunnin kuluessa malarian oireiden puhkeamisesta.
- Lisätä Plan Malawin tukemissa yhteisöissä hyönteismyrkyllä käsitellyn hyttysverkon käyttöä nykyisestä 49 prosentista 80 prosenttiin perheissä, joissa on alle 3-vuotiaita lapsia.
- Osaltaan vaikuttaa kansallisen tavoitteen saavuttamiseen että vähintään 60 % raskaana olevista naisista saa malarialääkityksen raskauden aikana.

Tuloksia vuonna 2006:

Ohjelman toteutus lähti vauhtiin UNICEFin ja PSIn (Population Services International) kanssa solmittujen yhteistyösopimusten allekirjoittamisen jälkeen. Yhteistyö onkin varmistanut hyttysverkkojen riittävyyden hankealueilla. Lisäksi Plan Malawi vahvisti vuoden mittaan yhteistyötään terveysministeriön kanssa ja erityisesti alueellisen tason malarian ehkäisyohjelman osalta.

Hanke on onnistunut saamaan kokonaiset yhteisöt mukaan toimintaan. Yhteisöt ovat saaneet malariaan liittyvää koulutusta siten, että he pystyvät nyt hoitamaan lievät malariatapaukset itse ja tarvittaessa lähettävät potilaat klinikalle. Myös kouluissa on oppilaille kerrottu malariasta, ja he ovat kehittäneet suunnitelmia malariasääskien lisääntymispaikkojen vähentämiseksi koulussa ja kodeissa. Lapset ovat olleet myös aktiivisia vertaiskouluttajia ja he ovat kannustaneet vanhempiaan hankkimaan hyttysverkkoja, erityisesti raskaina oleville äideille ja alle 5-vuotiaille sisaruksille.

Hankkeen seuranta on toteutettu osallistavalla tavalla, mikä on osaltaan vahvistanut yhteisöjen sitoutumista. Yhteisöjen komiteat pitävät kirjaa malariakuolleisuudesta ja seuraavat omien toimenpiteidensä toteutumista ja vaikutuksia. Komiteat mm. seuraavat hyttysverkkojen myyntiä ja käyvät kodeissa tarkastamassa, kuinka monet alle 5-vuotiaat lapset ja raskaana olevat naiset käyttävät niitä nukkuessaan. Komiteat valvovat myös yhteisön klinikan ja hyttysverkkotyöryhmän toimintaa. Yhteisöissä arvostetaan komiteoiden tekemää työtä ja myönnetään malariatapausten vähentyneen hankkeen käynnistymisen jälkeen.

Haasteita ja opittua:

Ohjelman toteutuksen suurin haaste on ollut hyttysverkkojen puute Malawissa. Tämän ongelman ratkaisemiseksi Plan Malawi hankki verkkoja UNICEFin kautta. Verkot saatiin maahan vuoden 2007 alussa, ja parhaillaan niitä jaetaan yhteisöihin.

Toinen haaste on terveydenhuollon ammattilaisten vähyys kohdealueilla. Tämän ongelman ratkaisemiseksi Plan Malawi kouluttaa yhteisöihin lisää vastuuhenkilöitä, jotka voivat hoitaa malariaan liittyviä asioita paikallisella tasolla ja siten vähentää klinikoille lähetettävien tapausten määrää. Myös maan hallitus tukee erilaisin kannustinjärjestelmin terveydenhuollon ammattilaisia, jotta he jatkaisivat työtään maaseudulla, erityisesti malarian vaivaamilla alueilla.

Yhteisöjen komiteat veloittavat pienen summan malarialääkkeistä ja hyttysverkoista, joten niiden toiminta on omavaraista. Kertyvillä varoilla hankitaan lisää verkkoja ja lääkkeitä ja toteutetaan muita kehityshankkeita yhteisössä.

Hankkeen nimi	Opetuksen uudistaminen
Hankekoodi	272PL103
Ohjelma-alue	Koulutus
Sijainti	Länsi-Afrikka, Sierra Leone
Kesto	Ensimmäinen vaihe 2002–2004, toinen vaihe 2005–2007
Rahoitus 2006	Yhteensä 241 374,22 € Ulkoministeriö 205 168,09 € Oma rahoitus 36 206,13 €

Hankkeen yleistavoite: Taata hankealueiden lapsille hyvätasoinen peruskoulutus.

Erityistavoitteet:

- Edistää hyvätasoisista peruskoulutusta hankkimalla kouluihin kalusteita, opetusmateriaaleja, kirjoja, opetusoppaita sekä järjestämällä opettajille työssäoppimisjaksoja sekä kunnostamalla kouluja.
- Parantaa vesi- ja sanitaatiopalveluita ohjelma-alueiden kouluissa.
- Tarjota lapsille terveys- ja hygieniakoulutusta vertaiskoulutusperiaatteella.
- Lisätä niiden lasten määrää, joilla on mahdollisuus hyödyntää valtion tarjoamia palveluita.

Tuloksia vuonna 2006:

Kirjaston rakentaminen saatiin päätökseen Kailahunissa. Se koostuu kolmesta huoneesta ja lukusalista. Kirjastoa varten hankittiin 20 pöytää, 100 tuolia ja 20 kirjahyllyä, ja kirjaston käyttäjiä varten rakennettiin kuuden kopin käymälä. Kirjastoon toimitettiin 10 kirjasarjaa, joihin kuului keskeisiä oppiaineita käsitteleviä perusoppikirjoja. Koska oppikirjat ovat tärkeitä, niitä säilytetään koulussa eikä oppilailla näin ollen ole mahdollisuutta lukea niitä kouluajan ulkopuolella. Kirjasto palvelee yhteensä 15 ala- ja yläkoulua Kailahunin kaupungissa ja lähiympäristössä, eli yhteensä noin 2 500 lasta. Se toimii myös harrastuskeskuksena yhteisön opettajille ja aikuisille.

Katsauskaudella perustettiin 10 rauhankerhoa eri kouluihin. Rauhankerhojen tavoitteena on edistää rauhaa ja sovintoa ja toimia foorumeina, joiden puitteissa koulun oppilaat ja opettajat voivat keskustella kirjaston käytöstä ja kirjaston kirjojen valvonnasta. Jokainen kerho osallistui myös Afrikkalaisen lapsen päivän viettoon kesäkuussa.

Kailahunin yläkoulua varten rakennettiin kuuden luokkahuoneen yksikkö. Koulun toimitettiin 250 lasten kalustesarjaa ja kahdeksan opettajien sarjaa. Yhteisö osallistui rakennushankkeisiin mm. lahjoittamalla maa-alueen, jolle kirjasto ja koulu rakennettiin. Lisäksi yhteisö luovutti käyttöön työvoimaa ja paikallisia materiaaleja kirjaston ja yläkoulun kuuden luokkahuoneen yksikön pystyttämistä varten.

Olemassa olevaa opettajien koulutusohjelmaa tarkistettiin. Se on nyt lapsikeskeinen ja kohdistaa huomion hiv/aidsin ja tyttöjen koulutuksen kaltaisiin nouseviin kysymyksiin. Myös opetus-, tiede- ja teknologiaministeriön laatimat alakoulun opettajien yksivuotiset koulutusmoduulit tarkistettiin ja viimeisteltiin alkaavaa koulusta varten.

Moyamban hankealueella annettiin hygienia- ja terveystasvatusta vertaiskoulutusperiaatteella yhteensä 130 koulussa. Tämä on kaksi kertaa niin monta koulua kuin alun perin suunniteltiin katsauskaudelle. Tätä merkittävää lisäystä koulujen määrässä voi pitkälti pitää lasten

tietoisuuden kasvuun tähtäävän radiohankkeen ansiona. ”Moyamban lasten valistusradio” (MODCAR) kannustaa oppilaita ja heidän opettajiaan perustamaan lasten omia terveyskerhoja (Pikin-to-Pikin School Health Clubs) sekä osallistumaan hygienia- ja terveystutustusta käsitteleviin työpajoihin, joita Planin paikallinen kumppani Pikin-to-Pikin Movement järjestää.

Haasteita ja opittua:

Etäopetuksen hajauttaminen alueellisiin opistoihin, sen sijaan että sitä annettaisiin vain Freetownin opettajankoulutuslaitoksessa, on lisännyt kohdeopistojen sitoutumista ja parantanut koulutustilaisuuksien laatua. Opettajienkoulutus koulun ulkopuolella lukuvuoden aikana heikentää oppilaiden oppimista, jonka vuoksi opettajienkoulutus on siirretty viikonlopuiksi tai loma-ajoiksi tavallisten koulupäivien sijaan. Työn ohella annettava koulutus on lisännyt pätevien opettajien määrää maassa, jossa noin 62 % opettajista on vailla koulutusta ja epäpäteviä.

Opetushankkeen kokemuksista tiedotetaan muille kansalaisjärjestöille kuukausittaisissa tapaamisissa toiminnan laadun parantamiseksi. Esimerkiksi sen jälkeen, kun Plan Sierra Leone oli tehnyt vammaisten tarpeet huomioon ottavia muutoksia koulujen teknisiin piirustuksiin leventämällä oviaukkoja ja rakentamalla rampit pöyrätuoleja varten, useimmat koulujen infrastruktuurin parissa työskentelevät kansalaisjärjestöt tekivät samoin. Myös sosiaalisen toiminnan kansallinen komissio on ottanut käyttöön Planin piirustukset ja tekniset määräykset kaikissa koulunrakennushankkeissaan. Myös Plan Sierra Leonen opettajankoulutusmoduuli on laajemminkin otettu käyttöön eri järjestöjen ja virastojen toimesta.

Hankkeen nimi	Minun vartaloni – minun oikeuteni: kestävä lähestymistapa tyttöjen sukuelinten silpomisen lopettamiseksi	
Hankekoodi	278PLOLD	
Ohjelma-alue	Lastensuojelu: vahingollisten perinteisten tapojen poistaminen	
Sijainti	Itäinen ja eteläinen Afrikka: Sudan	
Kesto	Heinäkuu 2004 – kesäkuu 2007	
Rahoitus 2006	Yhteensä	96 030,47 €
	Ulkoministeriö	81 625,90 €
	Oma rahoitus	14 404,57 €

Hankkeen yleistavoite: Vähentää naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ja etenkin tyttöjen sukuelinten silpomista ja lapsiavioliittoja sekä tukea lasten ja nuorten osallistumista kehitysprosesseihin yhteisöissä sekä valtiollisella ja kansallisella tasolla.

Erityistavoite:

Luoda ympäristö, jossa tyttöjä suojellaan väkivallalta ja jossa naiset voivat kehittyä tasa-arvoisiksi ja vastuullisiksi kansalaisiksi, jotka osallistuvat aktiivisesti yhteisönsä kehittämiseen. Tämä edellyttää muutosta asenteissa, aatejärjestelmissä, käyttäytymisessä ja valtarakenteissa yhteiskunnan eri tasoilla ja sen vuoksi pitkäjänteistä ja paikallisen kulttuurin huomioon ottavaa kehitystyötä.

Tuloksia vuonna 2006:

Vuonna 2006 eri toimijoiden (terveydenhoitajat, kättilöt, uskonnolliset johtajat, opettajat ja yhteisön jäsenet) koulutus oli edelleen tärkeä osa hanketta. Yhteensä 200 uskonnollista johtajaa 102 yhteisöstä sai tietoa tyttöjen sukuelinten silpomisesta. Heillä on tärkeä rooli tietoisuuden levittämiseksi yhteisöissä. Yhteisöissä ollaan hyvin sitoutuneita hankkeeseen, koska kaikki toimijat ovat olleet alusta asti mukana sen toteuttamisessa. Vahva sitoutuminen tukee myös hankkeen kestävyttä.

Yhteistyössä naistutkimusjärjestön (Babikir Badri Scientific Association for Women Studies, BBSAWS) ja perhesuunnittelujärjestön (Planned Parenthood Federation of America International, PPFA-I) kanssa Plan koulutti lapsia ja nuoria teatterin keinoin toteutettavaan valistustyöhön ja lapset ja nuoret esittivät näytelmiä yhteisöissään järjestetyissä tapahtumissa. Eri taidelajien käyttö on hyvä tapa saada ihmiset tiedostamaan ja muuttamaan asenteitaan, mikä näkyi näiden esitysten suosiossa. Yhteisöjen jäsenet pitivät esityksiä tehokkaimpana tapana lisätä tietoa tyttöjen sukuelinten silpomisesta.

Edelleen yhteistyössä BBSAWS:n kanssa laadittiin tiedotus-, koulutus- ja viestintäaineistoa, joka on suunnattu yhteisön kaikille eri ryhmille. Aineistoa tuotettiin ja jaettiin yhteistyökumppaneille, naisten keskuksiin, kouluihin ja yhteisön kokoontumispaikkoihin, mm. toreille.

Vaikka hanke on uusi, se on jo lisännyt tietoisuutta tyttöjen sukuelinten silpomisesta ja tarpeesta vähentää sitä ja lopulta saada tapa kokonaan loppumaan. Asiasta keskustellaan nyt avoimesti yhteisön eri tasoilla. Tuloksen taustalla on luottamus, jonka Plan on pystynyt saamaan aikaan yhteisöissä, paikallisissa yhteistyökumppaneissa ja kansalaisjärjestöissä. Ne ovat kaikki nyt innokkaampia osallistumaan tyttöjen sukuelinten silpomisen vastaiseen taisteluun sekä toimimaan tiiviimmässä yhteistyössä. Useimmat yhteisöt ovat allekirjoittaneet tyttöjen sukuelinten silpomista vastustavan julkklausuman.

Hanke toimii tiiviissä yhteistyössä Sudanissa toimivan tyttöjen sukuelinten silpomista vastustavan verkoston kanssa. Verkosto koostuu paikallisista edustajista, terveysministeriön ja sosiaaliministeriön virkamiehistä, uskonnollisista johtajista sekä Sudanin naisunionin, nuorisunionin, kättilöopiston ja muiden johtavien toimijoiden edustajista. Verkoston tärkein saavutus on tyttöjen sukuelinten silpomista ja lapsiavioliittoa koskevan yhteisymmärryksen aikaansaaminen eri järjestöjen kesken. Lisäksi verkosto on voimakas vaikuttaja ylemmän tason poliittisten muutosten aikaansaamiseksi.

Haasteita ja opittua:

On ollut erittäin tärkeää saada uskonnolliset johtajat mukaan prosessiin, koska he ovat avainasemassa tyttöjen sukuelinten silpomista koskevan tietoisuuden lisäämisessä. Hankkeen seuraavassa vaiheessa on tärkeää saada mukaan isoäidit, koska usein juuri he ovat vastuussa tyttöjen sukuelinten silpomista koskevista päätöksistä.

Vaikka perinteiset kyläkättilöt toimivat laillistettujen kättilöiden valvonnassa, he ovat jonkinasteinen uhka tyttöjen sukuelinten silpomisen poistamisessa. He toimivat usein harvaanasutuilla seuduilla, joita ei ole helppo valvoa. Vaihtoehtoisten tulonlähteiden mahdollistaminen on välttämätöntä, jotta kyläkättilöt lopettaisivat tyttöjen sukuelinten silpomisen.

On tärkeää kytkeä tyttöjen sukuelinten silpominen muihin kehityshankkeisiin, jottei siitä tule irrallinen asia. Työn kestävyttä tukee se, että se voidaan yhdistää muihin naisten aseman vahvistamiseen, tulonhankintaan ja lukutaitoon liittyviin hankkeisiin.

Vuoden 2006 aikana tehtiin hankkeen alkukartoitus. Tutkimuksessa käytettiin kvantitatiivisia menetelmiä, joten tulokset eivät ole yhtä käyttökelpoisia kuin jos olisi käytetty kvalitatiivista aineistoa. Hanketta arvioidaan vuoden 2007 alkupuolella, jolloin pohditaan sopivampien menetelmien käyttöä, jotta hankkeen seuraavan vaiheen suunnittelua varten saadaan tarvittavat tiedot.

Hankkeen nimi	Lapsikauppa
Hankekoodi	283PL105
Ohjelma-alue	Lastensuojelu
Sijainti	Länsi-Afrikka, Togo
Kesto	Tammikuu 2005 – joulukuu 2007
Rahoitus 2006	Yhteensä 114 084,36 € Ulkoministeriö 93 771,36 € Oma rahoitus 20 313 €

Hankkeen yleistavoite: Vähentää lapsikauppaa 20 kylässä, joissa sitä esiintyy yleisesti.

Hankkeen tarkoitus:

- Luoda kestäviä yhteisö rakenteita, jotka ehkäisevät lapsikauppaa ja tukevat lapsikaupan uhreja ja heidän perheitään.
- Vähentää lasten muuttoliikettä ja lapsikauppaa hankeyhteisöissä 45 prosentilla.
- Lisätä lasten osallistumista heidän omaa hyvinvointiaan ja turvallisuuttaan koskevaan päätöksentekoon perheissä ja yhteisöissä.
- Tiedottaa lapsikaupan syistä, uhista ja seurauksista perheille, yhteisöille ja kansallisesti.
- Kehittää lapsikaupan uhrien parissa työskenteleville kansalaisjärjestöille ja yhteisöille toimintastandardeja ja -ohjeita.
- Tukea kahden paikallisen kumppanina toimivan kansalaisjärjestön teknisiä ja hallinnollisia taitoja.

Tuloksia vuonna 2006:

Alueellisen sosiaalishallinnon tuella hankealueilla järjestettiin 5–18-vuotiaiden lasten väestönlaskenta, jotta saataisiin käsitys alueilla asuvien lasten määrästä. Tilastot tarjoavat perustietoa alueella asuvien lasten tilanteesta sekä lapsikaupan seurauksista ja vaikutuksista.

Kumppaneille, paikallisille yhteisöneuvojille, alueellisen sosiaalishallinnon virkailijoille ja Planin henkilökunnalle järjestettiin kaksi koulutustilaisuutta sukupuolikysymyksistä ja lasten oikeuksista (57 osallistujaa). Osallistujat tunnistivat uusia tapoja tarkastella gender-kysymyksiä sekä niiden merkitystä kehitysprosessissa ja päivittäisessä elämässä.

20 kylässä järjestettiin kolmesta kokouksesta koostunut temaattinen koulutustilaisuus, jossa yhteisöjen jäsenet pyrkivät tunnistamaan lapsikauppaan liittyviä ongelmia ja haasteita, tuomaan esille omia erityistarpeita sekä etsimään ratkaisuja niihin. Jokainen kylä laati myös oman toimintasuunnitelman. Arviointikokouksissa keskusteltiin siihen mennessä saaduista tuloksista suhteessa lapsikaupan vastaisiin toimenpiteisiin sekä tehtiin jatkotoimenpiteitä koskevia suosituksia saatujen kokemusten perusteella.

Paikallisille komiteoille järjestettiin kaksi koulutustilaisuutta (400 osallistujaa), joissa käsiteltiin lasten oikeuksia sekä kansainvälisiä, alueellisia ja kansallisia sopimuksia, joilla näitä oikeuksia suojellaan. Lisäksi keskusteltiin siitä, kuinka komiteat itse voivat suojella lapsia lapsikaupalta. Koulutusten tavoitteena oli tukea yhteisöjä lapsikaupan vastaisen lain tehokkaassa soveltamisessa käytäntöön.

Lapsikaupan kieltävä laki tuli voimaan Togossa 3.8.2005, ja lakia esiteltiin ja selostettiin yhteisöille tiedotuskampanjoiden avulla. Tchaoudjon ja Tchamban alueilla tavoitettiin 164 yhteisöä ja noin 62 000 ihmistä (14 200 lasta ja 27 000 naista). Sotoubouan ja Blittan alueilla

kampanjalla tavoitettiin 212 yhteisöä ja noin 87 000 ihmistä (19 000 lasta ja 37 000 naista). Tämän lisäksi järjestettiin kampanjakokouksia 60 kumppanin (kansalaisjärjestöt, sotilaspoliisit ja poliisit, syyttäjät ja tuomarit sekä alueelliset komiteat) kanssa. Kokouksissa keskusteltiin lapsikaupan kieltävän lain vaikutuksista, jotta eri toimijat ymmärtäisivät oman vastuunsa ja noudattaisivat lain toimeenpanossa yhtenäistä strategiaa.

Lapsikaupan uhrien psykososiaalista hoitoa varten kehitetyn käytännönläheisen oppaan käyttöönottamiseksi pidettiin WAO Afriquen (World Associations for Orphans) vetämä työpaja. Koulutusopasta käyttävät työssään paikallisten kumppanien AJAn (Action pour la Jeunesse d'Afrique) ja RADAR'n (Regroupement des Associations pour un Développement Appliqué des Ruraux) sosiaalityöntekijät sekä alueellisen sosiaalishallinnon virkailijat.

Haasteita ja opittua:

Kohdeyhteisöissä perinteisillä johtajilla on hyvin tärkeä rooli päätöksenteossa. Ennen hankkeen alkua perinteiset johtajat suostuteltiin puhumaan julkisesti lapsikaupasta. Nyt hallinnolliset, perinteiset ja uskonnolliset johtajat sekä turvallisuusjoukot ottavat aktiivisesti osaa hankkeen toteutukseen, mikä on antanut lisää uskottavuutta myös hankkeen tuloksille.

Yhteisöt ovat vähitellen ottamassa omistajuutta hankkeessa. Joissain yhteisössä on jo kehitetty paikallisia strategioita lapsikauppaa vastaan. Paikalliset fasilitaattorit tukevat yhteisöjä luomaan kestäviä rakenteita ja toimintamalleja, jotta ne pystyisivät toimimaan lapsikauppaa vastaan myös jatkossa ja ilman ulkopuolista apua.

Hankkeen nimi	Tyttöjen koulunkäynnin edistäminen	
Hankekoodi	283PL104	
Ohjelma-alue	Koulutus	
Sijainti	Länsi-Afrikka, Togo	
Kesto	Joulukuu 2004 – joulukuu 2007	
Rahoitus 2006	Yhteensä	197 810,66 €
	Ulkoministeriö	164 875,62 €
	Oma rahoitus	32 935,04 €

Hankkeen yleistavoite: Vähentää sukupuolten välistä eriarvoisuutta Togon peruskoulutuksessa.

Erityistavoitteet:

- Tukea 15 kylää ja kylien koulutuskomiteoita kouluttamalla mm. 30 naisten ja tyttöjen yhdistystä kehittämään, toteuttamaan, valvomaan ja arvioimaan kylien toimintasuunnitelmia, joiden tavoitteena on saavuttaa tyttöjen 100-prosenttinen osallistuminen koulunkäyntiin ja koulun loppuun suorittamiseen.
- Kouluttaa naisia toimimaan kylien kehityksen edistäjinä ja tukemaan kehitystä yhteisötasolla.
- Luoda yhteyksiä naisten ja tyttöjen yhdistysten välille.
- Tukea yhdistyksiä perustamalla yhteisöihin hoitokeskuksia, jotka keventävät naisten lastenhoitoon liittyvää taakkaa.
- Auttaa tyttöjen omia yhdistyksiä suunnittelemaan heidän elämänsä ja hyvinvointiaan tukevia kouluja sekä kehittämään kouluympäristöjä.
- Edistää roolimalliohjelmia, jonka tarkoitus on tuoda esiin tyttöjen koulutuksen merkitystä kylätasolla.
- Tukea tavoitteen saavuttamisen kannalta muita strategisia ryhmiä, kuten uskonnollisia ja muita perinteisiä johtajia.

Tuloksia vuonna 2006:

Naisten yhdistykset ovat perustaneet seitsemän päivähoitokeskusta. Lapset ovat tervetulleita keskuksiin 3–5 päivänä viikossa. Kussakin keskuksessa käy säännöllisesti 35–70 lasta.

Stipendejä myönnettiin 800 ansioituneelle koululaiselle, joista 640 oli tyttöjä. Kaksivuotinen stipendi kattaa oppikirjat, koululaukun, koulupuvun ja lukukausimaksut. Stipendi voidaan myös perua, jos oppilas laiminlyö opintojaan jatkossa. Tämän lisäksi 480 lasta, joista 170 oli tyttöjä, sai palkinnon erinomaisesta koulutyöstä viimeisenä lukuvuonnaan.

Naispuolisten neuvojen ja koordinaattoreiden kapasiteetin vahvistamiseksi järjestettiin koulustilaisuuksia työpajatoiminnan järjestämisestä ja tähän liittyvistä käytännön taidoista (17 osallistujaa), sukupuolesta ja lasten oikeuksista (103 osallistujaa) ja sukupuolen merkityksestä koulussa. Tässä koulutuksessa oli 45 osallistujan joukossa myös alueen koulutarkastajia, koulutuskonsultteja sekä koulujen johtajia. Neljässä työpajassa (124 osallistujaa) kehitettiin koulutusmallia naispuolisille neuvojille. Heidän tarkoituksenaan on toimia tietoisuuden herättäjinä ja roolimalleina muille naisille, jotta nämä tulevat tietoisiksi omista oikeuksistaan ja osaavat vaatia niitä. On huomionarvoista, että hankealueilla toimivat naiset ovat vähitellen alkaneet kyseenalaistaa kylätasolla vallitsevia perinteisiä valtasuhteita.

Jokainen 15 neuvosta järjesti yhteisöissä vähintään kaksi keskustelutilaisuutta kuukaudessa. Yhteensä 15 yhteisössä pidettiin kaikkiaan 360 tilaisuutta. 240 jäsentä 16 koulutuskomiteasta – heidän joukossaan 70 naista ja 25 lasta – sai koulutusta kylien varainhallinnasta ja tyttöjen koulutuksen edistämisestä.

Yhteisesti sovittujen kriteerien perusteella valittiin 20 naispuolista roolimallia, jotka edistävät tyttöjen koulutusta osallistumalla naisten ja tyttöjen sekä muiden kyläyhteisön jäsenten kokouksiin kertomalla omista kokemuksistaan ja siitä, kuinka he ovat hyötäneet koulutuksesta.

Kouluissa toimivat tyttöjen yhdistykset toteuttivat käytännössä edellisen vuoden aikana oppimiaan asioita. 270 lasta osallistui johtamistaidoista ja lasten oikeuksista järjestettyyn koulutukseen. Tiedotustapahtumien ja vertaisryhmille annetun tiedotuksen lisäksi ryhmät vierailivat ihmisten kotona puhumassa kouluun liittyvistä asioista vanhempien ja luokkatovereidensa kanssa. Vierailujen aikana nousi esiin myös kysymys lapsiin kohdistuvasta väkivallasta.

Kymmeneen kouluun rakennettiin kaksi viiden kopin ja seitsemän kolmen kopin käymälää ja viisi porakaivoa, joista saadaan juomavettä koululaisille ja lähistön talouksille. Koulu ja yhteisöt ovat ottaneet vesihuollon turvaamisen omalle vastuulleen. Tämän lisäksi 21 koulun kaivossa tehtiin bakteriologinen ja fysikaalis-kemiallinen analyysi ja 14 kaivoa kloorattiin. 64 opettajaa sai opetustaitoja kehittävää koulutusta ja kaksi opettajaa kustakin koulusta sai koulutusta siitä kuinka soveltaa lapsilta lapsille -lähestymistapaa hygienia- ja terveystasvatuksessa.

Haasteita ja opittua:

Kuten viime vuoden raportissa todettiin, kouluväkivallasta tehtiin tutkimus, jonka tarkoituksena oli tuottaa luotettavaa tietoa ilmiöstä ja toimia perustana päätöksentekijöiden ryhtyessä asianmukaisiin toimiin ongelman ratkaisemiseksi. Raportin julkaisu ja kansainvälisten tiedotusvälineiden kommentit aiheuttivat lieviä väärinkäsityksiä Plan Togon ja Togon opetusministeriön välillä. Tapahtumalla oli seurauksia ohjelman etenemiseen ja tietyt kouluissa toteutettavat toiminnot viivästyivät. Tilanne on sittemmin palautunut normaaliksi, ja sekä Plan Togo että opetusministeriö ovat oppineet kuinka toimia yhdessä, kun kyseessä ovat lasten oikeuksien ja lapsiin kohdistuvan väkivallan kaltaiset herkäät aiheet.

Perinteisen käsityksen mukaan vammaisen lapsi on rangaistus vanhemmille, ja tämän vuoksi vanhemmat piilottavat vammaiset lapset eivätkä tuo heitä ihmisten ilmoille. Plan Togossa on huomattu, että vammaiset lapset eivät hyödy hankkeista niin paljon kuin heidän pitäisi, ja siksi on aloitettu aktiivinen toiminta vammaisten lasten täyden osallistumisen takaamiseksi. Tällä hetkellä on käynnissä ”vammaistarkastus”, jonka avulla pyritään ottamaan paremmin huomioon vammaisten ja haavoittuvassa asemassa olevien lasten tarpeet.

Tupaten täynnä olevat luokkahuoneet ovat edelleen ongelma. Se on hankealueella käydyin koulutuskampanjan välitön seuraus. Koulujen johtajat ovat pyytäneet apua infrastruktuuri- ja laitehankintoihin, mutta ennen kaikkea he ovat pyrkineet pitämään lisäkoulutusta saaneet opettajat kouluissaan. Yhteisöissä on rakennettu väliaikaisia suojia oppilaille ylisuurien luokkien pienentämiseksi.

Hankkeen nimi	Hiljaisuuden rikkominen – koulujen hiv ja aids-tiedotushanke, vaihe 2	
Hankekoodi	285PL108	
Ohjelma-alue	Terveys	
Sijainti	Itäinen ja eteläinen Afrikka: Uganda	
Kesto	Heinäkuu 2006 – joulukuu 2008	
Rahoitus 2006	Yhteensä	247 171,80 €
	Ulkoministeriö	213 450,59 €
	Oma rahoitus	33 721,21 €

Hankkeen yleistavoite: Lisätä hiv ja aids-tietämystä ja opettaa lapsille ja nuorille turvallisia käyttäytymismalleja hi-viruksen ja aidsin leviämisen ehkäisemiseksi.

Erityistavoitteet:

- Vahvistaa koulujen toimintakykyä kouluttamalla opettajista ja oppilaista vertaistiedottajia lisääntymisterveyteen ja hi-virukseen ja aidsiin liittyvissä asioissa.
- Edistää koululaisten aktiivista osallistumista tiedotustyöhön, joka liittyy hi-virukseen ja aidsiin, lisääntymisterveyteen ja käyttäytymismallien muuttamiseen.
- Kehittää innovatiivista, interaktiivista, sukupuolten tasa-arvon huomioon ottavaa ja lapsikeskeistä opetusaineistoa.
- Aktivoida koululaisia, opettajia, vanhempia ja paikallisia päättäjiä vaikuttamaan yleiseen mielipiteeseen hi-viruksesta ja aidsista.
- Lisätä lasten mahdollisuuksia vaikuttamiseen ja kentällä tapahtuvaan työhön omassa yhteisössään.
- Lisätä koulua käyvien lasten määrää 30 %:lla ja auttaa heitä saamaan laadukasta koulutusta ja psykososiaalista tukea.

Tuloksia vuonna 2006:

Hankkeen ensimmäinen vaihe arvioitiin alkuvuodesta 2006, ja käynnissä olevan toisen vaiheen suunnittelussa otettiin huomioon arvioinnin suositukset.

- Ohjaajien tuella lapset suunnittelivat ja kehittivät innovatiivisia, sukupuolten tasa-arvon huomioon ottavia ja lapsikeskeisiä tiedotus-, opetus- ja viestintämateriaaleja hi-viruksesta ja aidsista. Suunnittelussa otettiin huomioon kulttuuriset tekijät. Viestit näkyivät julisteissa, t-paidoissa, esitteissä, metalliesineissä ja sateenvarjoissa.
- Yhteisöissä järjestettiin tapaamisia sekä suunnittelu- ja arviointikokouksia, joiden tarkoituksena oli yhteisön saaminen aktiivisesti mukaan hankkeen erilaisiin toimintoihin, yhteisön jäsenten tuen ja myötämielisyyden saavuttaminen sekä palautteen laatiminen ja antaminen ohjelman eri toimijoille.
- Kaikki 305 kohdekoulua saivat aineellista tukea sekä polkupyöriä, jotta toimintaa voitiin laajentaa myös etäämpänä oleviin yhteisöihin.
- Eri koulujen oppilaita osallistui hiv/aids-keskuksiin sekä orpo- ja lastenkoteihin tehtyihin vierailuihin. Vierailujen tavoitteena oli antaa oppilaille mahdollisuus kokemusten vaihtoon ja keskinäiseen oppimiseen.
- Opettajien ja muiden yhteisön jäsenten tukemana lapset järjestivät erilaisia hiv ja aids-tapahtumia, esimerkiksi kulkueita, yhteisöllisiä tiedotustapahtumia, musiikki- ja näytelmäesityksiä sekä urheilutapahtumia. Tapahtumat ovat lisänneet lasten mahdollisuuksia vaikuttamiseen ja antaneet keinoja yhteisöjen tavoittamiseen.

Tapahtumat ovat myös tehokkaasti kiinnittäneet huomiota lasten oikeuksien merkitykseen hi-viruksen ja aidsin vastaisessa taistelussa.

- Kaikki 305 kohdekoulua lähettivät lapsiedustajan osallistumaan oman alueensa tapahtumiin Maailman AIDS-päivänä. Yhden hankealueen lapset tekivät esityksen lasten asioista vastaavalle parlamentin valiokunnalle. Näin lapset ja nuoret saivat mahdollisuuden kertoa kansaedustajille omista hi-virukseen ja aidsiin liittyvistä huolistaan, suosituksistaan ja kokemuksistaan. Lapset luovuttivat valiokunnalle myös muistion.

Haasteita ja opittua:

- Hi-virukseen ja aidsiin liittyvät asiat koetaan yhä häpeällisinä yhteisöjen jäsenten keskuudessa. Osa yhteisön jäsenistä jättää tulematta lasten tapahtumiin leimautumisen pelosta. Tästä on osoituksena vanhemman väestön vähäinen osallistuminen. Myös isien ja miespuolisten huoltajien osallistuminen on edelleen alhaisempaa kuin naisten.
- Joillakin alueilla aikuiset suhtautuvat yhä kielteisesti lasten osallistumiseen yhteisöille suunnattuihin tiedotuskampanjoihin. Tämä haittaa tiedon leviämistä ja vaikuttaa lasten osallistumiseen.
- Käyttäytymisen muutos on vaiheittainen prosessi, ja hankkeen toteutumiseen vaikuttavat edelleen eräät kulttuuriset käytännöt, jotka edistävät lasten hyväksikäyttöä sekä lisäävät lasten ja aikuisten haavoittuvuutta. Lapsiavioliitot ja raskaudet ovat edelleen esteenä ohjelman pyrkimyksille suojella lapsia hi-virukselta ja aidsilta sekä hyväksikäytöltä. Lasten hyvinvointia edistävä virasto on ollut tässä hyvänä tukena, mutta haaste on edelleen suuri.
- Maaseudulla aikuisväestön alhainen lukutaito vaikuttaa edelleen lasten oikeuksia ja muita asioita koskeviin näkemyksiin. Näiden ihmisten on toisinaan vaikea käsittää, mitä oikeastaan halutaan viestittää. Kansankielisten viestien laatimista on kannustettu.
- Kokemus on osoittanut, että jos lapsille annetaan mahdollisuus ja keinot, heillä voi olla hyvin merkittävä rooli taistelussa hiv- ja aids-pandemiaa vastaan. Lapset ovat hyviä vaikuttajia heitä itseään koskettavissa asioissa niin paikallisella kuin kansallisellakin tasolla.

Hankkeen nimi	Äitien ja pienten lasten ravitsemusohjelma Ibulankussa	
Hankekoodi	285PL109	
Ohjelma-alue	Terveys	
Sijainti	Itäinen ja eteläinen Afrikka: Uganda	
Kesto	Huhtikuu 2006 – joulukuu 2008	
Rahoitus 2006	Yhteensä	13 976,44 €
	Ulkoministeriö	11 879,97 €
	Oma rahoitus	2 096,47 €

Hankkeen yleistavoite: Vaikuttaa yhteisön köyhyden vähentämiseen ja parantaa sen elintasoja sosioekonomisen osaamisen vahvistamisen ja koulutuksen avulla.

Erityistavoitteet:

- Parantaa aluksi äitien ja lasten ja sitten koko perheen ja yhteisön ravitsemuksellista terveyttä.
- Antaa lapsille paremmat mahdollisuudet käydä koulua ja osallistua yhteisön elämään.
- Tukea perheitä niin, että heillä on paremmat mahdollisuudet osallistua taloudelliseen ja yhteiskunnalliseen toimintaan.

Tuloksia vuonna 2006:

Klinikoilla ja kotikäynneillä tehtyjen havaintojen perusteella kohderyhmänä olevien äitien ja lasten ravitsemuksellinen terveys on selvästi kohentunut. Myös muut klinikalla käyvät äidit ovat kiinnostuneita ravitsemusohjelmasta. On kuitenkin muistettava, että kentällä toteutettavien ja ennalta ehkäisevien projektitoimintojen vaikutuksia voidaan arvioida vasta pidemmän ajan kuluttua.

- Vuoden aikana 1 051 äitiä osallistui rokotuspäiviin ja noin 300 äitiä osallistui äitiysvalmennuksiin. Noin 350 henkilöä osallistui malariadraamaryhmän esityksiin.
- Plan Ugandan tukema klinikka on tukenut ravitsemuksellisesti 31 lasta. Kotikäyntien avulla tuetaan 16 perhettä; kahdessa tapauksessa on kyse lapsipotilaiden jälkiseurannasta. Käyntien tarkoituksena on opastaa perheitä ravintosuunnittelussa.
- Hanke on saanut tukea alueelliselta terveydenhuollolta, ja tämän yhteistyön ansiosta klinikan henkilökunta voi jatkossa osallistua paikallisviranomaisten järjestämään terveydenhuollon lisäkoulutukseen.
- Klinikan yhteyteen on perustettu malli-puutarha, jossa äidit saavat opastusta erilaisista viljelytekniikoista sekä vihannesten ja hedelmien kasvattamisesta. Tämän lisäksi klinikalle on ostettu kaksi lehmää, joiden maitoa käytetään klinikan lapsipotilaiden ravitsemustilan parantamiseksi.

Haasteita ja opittua:

- Joissakin perheissä lapsen hoito klinikalla edellyttää isän antamaa lupaa. Onkin tärkeää saada isät mukaan hankkeeseen, jotta voidaan varmistaa, että lapset saavat tarvitsemansa lääkärinhoidon ja ravitsemuksellisen tuen.
- Lapsia on menehtynyt, koska heitä ei ole tuotu klinikalle hoidettavaksi vaan on luotettu kyläparantajaan. On tärkeää jatkaa tiedon jakamista yhteisölle sekä klinikasta että ravitsemusohjelmasta, jotta lapset saisivat tarvittavan hoidon.
- Kaikki perheet ovat erilaisia, ja on kehitettävä yksilöllisiä lähestymistapoja perheiden ravitsemuksen turvaamiseksi kestäväällä tavalla. Kotikäynneillä on havaittu, että perheen vanhemmat lapset ovat hyvin ravittuja, mutta nuorimmat kärsivät aliravitsemuksesta.
- Vaikka yhteisön ravitsemustila yleisesti ottaen olisikin hyvä, joukossa on edelleen aliravitsemuksesta kärsiviä lapsia. Hankkeen puitteissa koulutettujen yhteisön vastuuhenkilöiden tulee opastaa kaikkia yhteisön jäseniä auttamaan aliravitsemuksen kanssa kamppailevia perheitä siten, että asiaan puututaan varhaisessa vaiheessa mutta tungettelematta.

Hankkeen nimi	Road Map – integroituja ja osallistavia oppimisstrategioita laadukkaaseen koulutuksen tueksi	
Hankekoodi	285PL106	
Ohjelma-alue	Koulutus	
Sijainti	Itäinen ja eteläinen Afrikka: Uganda	
Kesto	Heinäkuu 2005 – joulukuu 2008	
Rahoitus 2006	Yhteensä	334 341,20 €
	Ulkoministeriö	284 190,02 €
	Oma rahoitus	50 151,18 €

Hankkeen yleistavoite: Taata ugandalaisille lapsille oikeus laadukkaaseen koulutukseen sekä lisätä laadukkaaseen koulutukseen arvostusta edistämällä ja parantamalla integroituja ja osallistavia lähestymistapoja ala-asteen kouluissa kaikissa Planin tukemissa yhteisöissä.

Erityistavoitteet:

- Parantaa ala-asteikäisten lasten koulumenestystä ja vähentää luokalle jäämistä.
- Lisätä varhaiskasvatushankkeissa mukana olevien lasten ja perheiden määrää.
- Lisätä koulujen parantamiseen tähtäävään kehitys-, toteutus- ja seurantatyöhön osallistuvien lasten ja vanhempien määrää.
- Lisätä tietoa tyttöjen ja poikien tasa-arvosta.

Tuloksia vuonna 2006:

Varhaiskasvatus (ECCD): Lasten oikeuksien ja koulutuksen parissa työskentelevät kansalaisjärjestöt perustivat kansallisen työryhmän, joka pyrkii varmistamaan, että hallitus antaa varhaiskasvatukselle etusijan suunnittelussaan ja resurssienjaossa. Plan Ugandalla on ollut aktiivinen rooli tässä työryhmässä sekä kansallisen varhaiskasvatusta koskevan puiteasiakirjan kehittämisessä. Hyvä yhteistyö hallituksen ja ministeriöiden kanssa on tukenut hankkeen toteutumista, esimerkiksi opetusministeriöllä on ollut merkittävä neuvoo-antava rooli kohdekoulujen ja varhaiskasvatuksen toiminnan kehittämisessä.

Vuonna 2006 varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määrä kasvoi selvästi. Tällä hetkellä erilaisiin varhaiskasvatusohjelmiin osallistuu yhteensä 1 174 alle 6-vuotiasta lasta, kun hankkeen alkaessa varhaiskasvatusohjelma ei tavoittanut vielä yhtään lasta.

Monet varhaiskasvatustyön muodot toteutuvat edelleen kotioloissa. Kotona toimivat lastenhoitajat saivat jatkokoulutusta varhaiskasvatustyöhön. Erityistä huomiota kiinnitettiin opetusmateriaalin kehittämiseen. Kotona toimivien hoitajien rooli on ollut tärkeä myös kuukausiraportoinnissa ja yhteisöjen aktivoimisessa varhaiskasvatustyöhön.

Äidit, varsinkin raskaana olevat ja alle 3-vuotiaiden lasten äidit, ovat olleet erityisen kiinnostuneita varhaiskasvatushankkeesta. Yhteisöissä tapahtuneen laajamittaisen tiedottamisen ansiosta myös varhaiskasvatushankkeeseen osallistuvien isien osuus on noussut 20 prosentista 50 prosenttiin. Kasvu on ollut erityisen voimakasta yhteisöissä, joissa varhaiskasvatus on kytketty muuhun koulun kehittämistoimintaan.

Hankkeessa on käsitelty monia kaikkien lasten mukaan saamiseen liittyviä kysymyksiä. Huomiota on kiinnitetty lasten fyysiseen, henkiseen ja sosiaaliseen kehitykseen, ja heitä on rohkaistu omien mahdollisuuksiensa täysimittaiseen toteuttamiseen. Varhaiskasvatushankkeen kotilähtöinen lähestymistapa parantaa myös vanhempien ja huoltajien mahdollisuutta turvata lasten perusoikeudet.

Koulujen kehittäminen: Hankkeessa keskityttiin edelleen laadukkaaseen koulutukseen, lasten osallistumisen lisäämiseen sekä koulujen hallinnollisiin rakenteisiin. Kohdekoulujen hallintokomiteat kokoontuivat vuoden aikana kolme kertaa. Luwerossa on myös tuettu komitean koulutusta. Tyttöjen koulunkäynnin lisäämiseksi 275 naisopettajaa koulutettiin opinto-ohjaajiksi, jotka käsittelevät erityisesti tyttöjä koskettavia asioita ja koulun keskeyttämiseen vaikuttavia tekijöitä.

Hankealueiden 20 kohdekoulussa järjestettiin yhteensä 40 lasten tapahtumaa. Musiikin, tanssin ja draaman keinoin lapset ovat voineet lisätä vanhempiensa ja muiden yhteisön jäsenten tietoisuutta lasten oikeuksista ja koulutuksesta. Lasten neuvostot ovat osallistuneet aktiivisesti näiden tapahtumien koordinointiin ja ohjelman tekemiseen. Tämä on lisännyt lasten itseluottamusta ja saanut myös aikaan muutoksia vanhempien asenteissa koulutusta kohtaan.

Kuudessa kohdekoulussa tehtiin rakenteellisia parannuksia hankkimalla vesisäiliöitä sadeveden talteenottoa varten ja rakentamalla tyttöjen käymälät. Huonekaluja hankittiin 30 kohdekouluun sekä oppikirjoja ja luonnontieteiden opetusvälineitä 20 ala-asteen kouluun.

Haasteita ja opittua:

- Vuonna 2006 Ugandassa oli sekä presidentinvaalit että parlamenttivaalit, mikä vaikutti maan poliittiseen ilmapiiriin. Tämä vaikeutti yhteisöjen mukaan saamiseen tähtäävän toiminnan toteutumista.
- Joissakin kouluissa opettajat ja koulun hallintoelimet ovat suhtautuneet vastahakoisesti lasten neuvostojen perustamiseen. Näitä kouluja on tuettava lasten osallistumisen mahdollistavien rakenteiden kehittämisessä.
- Vaikka varhaiskasvatushankkeeseen osallistuu entistä enemmän miehiä, vallalla on edelleen käsitys, että pienten lasten asiat kuuluvat vain naisille. On tärkeää saada yhteisöjen johtajat – jotka useimmiten ovat miehiä – mukaan varhaiskasvatustyöhön, koska he toimivat myönteisenä esimerkkinä muille miehille.
- Yhteistyössä muiden kansalaisjärjestöjen sekä koulutus- ja terveysasioista vastaavien ministeriöiden kanssa Plan pyrkii varmistamaan, että yhteisöillä on käytettävissään tarvittavat asiantuntijat ja tekninen tuki. Yhteistyöllä myös vältetään erilaisten toimintojen päällekkäisyys.

Hankkeen nimi	Afrikan lapsityöläisten liikkeen tukeminen
Hankekoodi	289PL101
Ohjelma-alue	Lastensuojelu, terveys ja koulutus
Sijainti	Länsi-Afrikka (alueellinen)
Kesto	Tammikuu 2005 – joulukuu 2008
Rahoitus 2006	Yhteensä 215 939,54 € Ulkoministeriö 172 751,64 € Oma rahoitus 43 187,90 €

Hankkeen yleistavoite: Parantaa työtä tekevien lasten ja nuorten elinoloja

Erityistavoitteet:

- Tukea lapsityöläisten liikkeen 12 oikeuden toteutumista.
- Tukea liikkeen jäsenten ja fasilitaattoreiden koulusta.
- Tukea jäsenten tulohankkimistoimintaa.
- Tukea jäsenten ja osastojen viestintätaitoja.
- Kehittää lasten ja nuorten sekä viranomaisten, kansainvälisten instituutioiden, kansalaisjärjestöjen ja muiden organisaatioiden välistä yhteistyötä.
- Tukea kansallisten hankkeiden koordinoitua paikallisella tasolla.

Tuloksia vuonna 2006:

Hyvin järjestäytyneillä alueilla on saavutettu merkittävää edistystä useiden oikeuksien toteutumisessa. Esimerkiksi 94 % työtä tekevistä lapsista ja nuorista on lukutaitoisia tai käy tunneilla oppiakseen lukemaan, 88 % työskentelee vähemmän ja paremmissa oloissa kuin ennen ja 73 %:lla on ilmainen tai edullinen perusterveydenhuolto. Joidenkin tautien (hiv/aids, tuberkuloosi ja malaria) ehkäisemistä on myös tehostettu. Kylissä, joissa osastot ovat hyvin järjestäytyneitä, nuoremmat jäsenet eivät enää lähde kaupunkiin etsimään työtä. Viranomaiset ovat halukkaampia kuuntelemaan heitä ja myös kysymään lapsityöläisten mielipidettä heidän elämäänsä ja oloihinsa vaikuttavissa asioissa.

61 osastoa on hyötynyt teknisistä avustusprojekteista. Näiden seurauksena osastot ovat raportoineet mm. jäsenten kasvaneesta motivaatiosta, parantuneesta järjestäytymiskyvystä, vahvistuneista yhteyksistä ministeriöihin ja muihin osapuoliin, parantuneesta viestinnästä, kokemusten jakamista ja vaikeuksien ratkaisemista paremmin tukevasta ympäristöstä sekä vahvistuneesta kumppanuudesta viranomaisten, kansalaisjärjestöjen ja muiden samanmielisten järjestöjen kanssa.

Eri aiheita käsitteleviä kansallisia koulutustilaisuuksia on järjestetty yli 30. Aiheina ovat olleet osallistava toimintatutkimus, varainhoito, kuuntelutekniikat, tulohankkimistoiminta, radion käyttäminen viestinnässä, lapsityöläisten 12 oikeutta, sarjakuvien tekeminen ja lasten osallistuminen. Niiden lapsityöläisten määrä, jotka voivat toimia neuvoina projekteissa tai koulutustilaisuuksissa on lisääntynyt tasaisesti. Työharjoittelun ansiosta muutamat vanhemmat lapsityöläiset ovat oppineet tehokkaan johtamisen ja hallinnon perusteita, joita he ovat välittäneet eteenpäin omille osastoilleen.

Koulutuksella on ollut ratkaiseva merkitys joidenkin osastojen toiminnan elvyttämisessä, ja myös uusia ryhmiä on perustettu välittömästi koulutuksen jälkeen. Yksi näkyvä seuraus on ollut vertaistuen ja neuvonnan lisääntyminen ja kehittyminen. Lapsityöläisillä on paremmat valmiudet kuunnella ja tukea toinen toisiaan. Koulutustilaisuudet ovat lisänneet osallistujien tietoisuutta

lasten oikeuksista, ja koulutukseen osallistuneet levittävät tietoa edelleen muille lapsille lapsityöläisten liikkeen osastoissa.

Tulonhankkimistoimintaa koskevien koulutustilaisuuksien ansiosta nuorilla on nyt selkeämpi käsitys tulonhankkimistoimintojen perustamisen eri vaiheista ja onnistuneen toiminnan edellytyksistä. Tulonhankkimistoimintojen avulla lapsityöläiset voivat hankkia varoja köyhyytensä asteittaiseen vähentämiseen. Viime vuosina tämä osatekijä on kasvanut merkittävästi. Varoja kerätäkseen osastot ovat esimerkiksi vuokranneet tuoleja ja äänentoistojärjestelmiä, valmistaneet ja myyneet paikallisia tuotteita, hoitaneet puhelinpalvelukeskuksia ja järjestäneet virkistystoimintaa.

Radio, näytelmät ja internet ovat auttaneet lapsityöläisiä edistämään monia oikeuksiaan. Kehittyneiden viestintätaitojensa ansiosta lapset ja nuoret ovat saaneet itseluottamusta ja rohkeutta mielipiteidensä ilmaisuun. He tavoittavat tavallisia kansalaisia ja viranomaisia sekä paljon enemmän lapsia, joille he voivat kertoa lapsikaupan vaaroista.

Liike on kasvanut ja tullut tunnetuksi kansainvälisillä areenoilla ja sen edustajia kutsutaan usein korkean profiilin keskusteluihin. Afrikan lapsityöläisten liike on jäsenenä seuraavissa järjestöissä: GMC (Global Movement for Children), CANGOC (Coalition of African NGOs working for/with Children) ja RWOGAT (Lutte Contre la Traite en Afrique le l'Ouest). Liike on saavuttanut sekä Länsi-Afrikan maiden talousyhteisön ECOWASin että Afrikan unionin arvostuksen. Lapsityöläiset ovat osallistuneet aktiivisesti yhteisöjensä ja alueidensa kehittämiseen. Heillä on erinomaiset suhteet maidensa viranomaisiin.

20 uutta lapsityöläisten osastoa liittyi AMWCY-liikkeeseen vuoden 2006 aikana. Vaikka kaikkien lapsityöläisten ei olekaan helppo kokoontua kansallisella tasolla kehittämään ja seuraamaan toimintasuunnitelmia, kansallisten koordinaatiolinkkien lukumäärä on lisääntynyt vuosien 2003 ja 2006 välisenä aikana kahdesta kymmeneen.

Haasteita ja opittua:

Kysymys ”sukupolvenvaihdoksesta” – eli vanhempien jäsenten vaihtumisesta nuorempiin – on herkkä aihe nykyisen kasvun ja lisääntyvän jäsenmäärän vaiheessa. Vanhemmat kokeneet johtajat ovat jossain määrin haluttomia jättämään paikkaansa, sillä he pelkäävät, että nuorempi sukupolvi ei ehkä pysty pitämään yllä liikkeen saavutuksia. Vaikka lasten osallistuminen on tärkeää ja on huolehdittava siitä, että koordinaatioelinten jäsenet vaihtuvat säännöllisesti, ovat nuoret kuitenkin osa liikkeen kollektiivista muistia ja heillä on taitoja ja kokemusta, joita tarvitaan liikkeen tulevassa toiminnassa. Tämän tasapainon säilyttäminen on yksi AMWCY:n haasteista tulevina vuosina, varsinkin maatasolla.

AMWCY:n kehitys on ollut paljon hitaampaa itäisessä, keskisessä ja eteläisessä Afrikassa. Tämä johtuu mm. alueellisten rakenteiden ja resurssien puutteesta eikä riittävää teknistä tukea ole ollut saatavilla. Englanninkielisiä osastoja on yhä vain kolme huolimatta pyrkimyksistä saada mukaan enemmän englantia puhuvia maita. Tässä suhteessa ranskankielisen ja englanninkielisen Afrikan välinen viestintä on ollut yksi rajoittava tekijä.

Viestintä on yleisemminkin haaste liikkeelle. Viestinnän keinot ovat rajalliset, ja koulutustilaisuuksissa saadun tiedon välittäminen ja jakaminen ruohonjuuriryhmille kaipaavaa tehostamista tulevaisuudessa.

Hankkeen nimi	Tuki kansainväliselle kollokviolle: ”Koulutus, väkivalta, konfliktit ja rauhanrakennus Afrikassa”
Hankekoodi	289PL116
Ohjelma-alue	Koulutus
Sijainti	Länsi-Afrikka (alueellinen)
Kesto	Tammikuu 2006 – kesäkuu 2007
Rahoitus 2006	Yhteensä 39 878,77 € Ulkoministeriö 33 896,95 € Oma rahoitus 5981,82 €

Hankkeen yleistavoite: Tarjota tutkijoille, suunnittelijoille, käytännön toimijoille sekä poliittisille päättäjille tieteellistä tietoa väkivallan ja aseellisten selkkausten vaikutuksista koulutukseen ja hyödyntää tätä tietoa tarkoituksenmukaisten koulutusjärjestelmien suunnittelussa ja rauhan edistämisessä.

Erityistavoitteet:

- Löytää suuntaviivoja tuleville tutkimuksille ja toimenpiteille.
- Kannustaa aktiiviseen tutkimukseen kollokvion teemoista.
- Vahvistaa kumppanuutta tutkijoiden, käytännön toimijoiden, lasten ja nuorten sekä poliittisten päättäjien keskuudessa käytännön toimintaa tukevan tutkimuksen aikaansaamiseksi.

Tuloksia vuonna 2006:

Väkivalta sekä yhteiskunnalliset ja aseelliset selkkaukset ovat vaikuttaneet vuosikymmenten ajan lukuisiin Afrikan maihin. Erityisen yleistä tämä on ollut viimeisten kahdenkymmenen vuoden aikana. Vaikka näiden tapahtumien yhteiskunnallisia ja taloudellisia seurauksia on analysoitu useinkin, paljon vähemmän huomiota on kiinnitetty vaikutuksiin, jotka kohdistuvat koulutukseen, olipa kyse sitten koulutusjärjestelmästä ja koulutuspolitiikasta tai väkivallasta kotitalouksissa. Väkivallasta kouluissa on toistaiseksi olemassa hyvin vähän dokumentoitua aineistoa.

Koulutuksen kehittämisen parissa työskentelevät tutkimusverkostot ERNWACA (Educational Research Network in West and Central Africa) ja FASAF (Family and Schooling in Africa) ovat aloittaneet Plan Internationalin, DIAKONIAN, CEPED'n (Centre for Population and Development) ja IRDn (Institute for Research for Development) tukeman prosessin, jonka avulla kiinnittää huomiota konfliktien ja väkivallan vaikutuksista koulutukseen. Kollokvio ”Koulutus, väkivalta, konfliktit ja rauhanrakennus Afrikassa” järjestettiin Yaoundéssa (Kamerunissa) 6–10.3.2006 osana prosessia helpottamaan tiedonvaihtoa ja lisäämään yhteistyötä kehitysalan toimijoiden, tutkijoiden, nuorten ja lasten sekä poliittisten päätöksentekijöiden välillä.

Kollokvioon osallistui noin 90 henkeä yli kahdestakymmenestä Afrikan, Euroopan ja Amerikan maasta. Esitykset ja keskustelut oli jaettu neljään teemaan 1) naisiin ja tyttöihin kohdistuva väkivalta, 2) kouluissa tapahtuva väkivalta 3) aseelliset konfliktit ja koulutus sekä 4) koulutus konfliktin jälkeen. Keskustelut selvensivät alan tutkimus- ja toimintanäkymiä avaten väkivaltaa ja konflikteja ilmiönä sekä niiden vaikutusta koulutukseen. Pyöreän pöydän keskustelu tarjosi mahdollisuuden lapsille ja nuorille kertoa omia näkemyksiään kollokvion teemoista. Keskustelun aikana lapset ja nuoret kuvasivat ennen sotaa ja sodan jälkeen vallinnutta koulutuksen tilaa monista näkökulmista.

Tehostaakseen yhteistyötä kollokvion aiheen tiimoilta järjestelytoimikunta pyrkii aktiivisesti lisäämään yhteistyötä tutkijoiden, kehitysalan toimijoiden, politiikantekijöiden sekä lasten ja nuorten keskuudessa sekä alueellisella että kansallisella tasolla. Kollokvion aikana pidetyt esitelmät löytyvät osoitteesta www.rocare.org. FASAF, ERNWACA ja Plan International muokkaavat ja julkaisevat yhdessä osan esitelmistä vuoden 2007 aikana.

Haasteita ja opittua:

Tutkijoiden, kentällä toimivien sidosryhmien ja koulutusalan ammattilaisten osoittama kiinnostus kollokvion teemaa kohtaan on selkeä merkki siitä, että koulutuksen piirissä esiintyvä väkivalta ja konfliktit ovat osa päivittäistä elämää ja säilyvät haasteena kehitykselle. Kriiseillä on merkittävä ja moninainen vaikutus koulutusjärjestelmiin, ja tilanne muodostaa jo vakavan uhan koulutukselle Afrikan mantereella. Kokouksessa esille noussut keskeinen näkemys on, että väkivaltaan tulisi suhtautua kokonaisvaltaisesti. Kouluissa esiintyvä väkivalta ei koostu irrallisista tapahtumista vaan se juontaa juurensa perheestä ja ympäröivästä yhteiskunnasta.

Hankkeen nimi	Lapsiystävällisten kuntien kehittämisohjelma Boliviassa	
Hankekoodi	428PL303	
Ohjelma-alue	Kansalaistoimintaa lasten oikeuksien puolesta	
Sijainti	Etelä-Amerikka; Bolivia	
Kesto	Syyskuu 2005 – joulukuu 2006	
Rahoitus 2006	Yhteensä	263 664,86 €
	Ulkoministeriö	224 115,13 €
	Oma rahoitus	39 549,73 €

Hankkeen yleistavoite: Kehittää 46 kunnassa riittävät hallinto- ja johtamistaidot lasten, nuorten ja perheiden kanssa ja heitä varten luotujen hankkeiden ja ohjelmien mahdollistamiseksi.

Erityistavoitteet:

- 184 kunnallishallinnon edustajalle annetaan koulutusta hallinnointi-, projektisuunnittelu- ja neuvottelutaidoissa sekä kunnallisten kehittämissuunnitelmien ja vuosittaisten toimintasuunnitelmien laatimisessa.
- Edellä mainittua koulutusta annetaan 46 kunnassa yhteensä 828 hallinto- ja tekniselle työntekijälle.
- Koulutusta annetaan näissä 46 kunnassa myös 276:lle yhteisön jäsenelle, joista osa lapsia ja nuoria.

Tuloksia vuonna 2006:

- Kunnallisen suunnittelun koulutus: yhteisön strategisten kehittämissuunnitelmien, kunnallisten kehittämissuunnitelmien ja osallistavien (SASito-menetelmä) vuosittaisten toimintasuunnitelmien laatiminen ja toteuttaminen.
- Monet kunnat olivat jo laatineet viisivuotisen kunnallisen kehittämissuunnitelman, joten Plan tuki yhteistyössä kuntien kanssa suunnitelmien edelleen kehittämistä siten, että käytettiin lasten ja nuorten osallistumista tukevaa SASito-menetelmää.
- Hallintoon ja johtamiseen liittyvä koulutus sekä kunnallishallinnon, teknisen henkilöstön ja kansalaisyhteiskunnan (mukaan lukien lapset) kouluttaminen kunnallisten projektien suunnittelussa ja neuvotteluissa.
- Kehitettiin kolmea aluetta koskeva yleinen opetussuunnitelma, joka koostui kolmesta intensiivikoulutusjaksosta sekä yhdestä täydennyskoulutusjaksosta.
- Koulutusaineiston, seuranta-, monitorointi- ja arviointityökalujen sekä yleisen koulutussuunnitelman kehittäminen.
- Kuntien avainhenkilöstön osaamisen ja kokemuksen arviointi auttoi opetussuunnitelman muokkaamisessa kunkin kunnan tarpeiden mukaan näillä kolmella alueella. Koulutuksessa syntynyt tieto käsiteltiin systemaattisesti ja koulutuksen seurannan aikataulu valmisteltiin niiden osanottajien seuraamiseksi, joiden toiminnassa oli puutteita. Näissä tapauksissa annetaan myös välitöntä tukea.
- Kutakin jaksoa varten kunnissa on laadittu tilanne- ja tapausselostuksia, joita kunnallishallinto analysoi koulutuksessa.
- Prosessin miniarviointi toteutettiin jokaisessa kunnassa, ja saman ohjelmayksikön alueelta olevat kunnat vaihtoivat keskenään kokemuksia.
- Koulutus, kertaus ja kokemustenvaihto toteutettiin ensin 28 kunnassa (4 kustakin ohjelmayksiköstä) ja sen jälkeen 18 kunnassa. Näin voidaan keskittää toiminnot joihinkin kuntiin ja varmistaa koulutuksen laatu.

Haasteita ja opittua:

Uuden ja vasta vähän käytetyn menetelmän soveltaminen vaatii aikaa. Kouluttajien kouluttautuminen vie oman aikansa, jotta he voivat perehtyä prosesseihin ja työkaluihin ennen varsinaisen koulutuksen alkua.

On tärkeää soveltaa osallistavia menetelmiä, jotta voidaan motivoida osanottajat osallistumaan aktiivisesti oppimis-opetusketjuun. Tekemällä oppiminen on paras tapa muodostaa tietoa ja kehittää taitoja. Taitojen kehittyminen antaa myös mahdollisuuden luopua perinteisistä tiedonmuodostusmenetelmistä.

On tärkeää järjestää omanlaista toimintaa lapsille. Lasten kanssa työskentely ei saisi kestää pidempään kuin puoli päivää kerrallaan. Täydentäviä strategioita tarvitaan lasten ja nuorten osallistumisen vahvistamiseksi.

Projektin toteuttamista helpottaa koordinoitu yhteistyö sellaisten laitosten kanssa, jotka toimivat yhdessä kuntien kanssa.

Hankkeeseen pitäisi saada mukaan gender asiantuntija, joka voisi tuoda esiin keskeiset käytännöt ja asiasisällöt. Pitäisi myös kehittää yksinkertaisempia ja kattavampia menetelmiä muiden kuin asiantuntijoiden kouluttamiseksi.

Haasteena on saada toiminta levitetyksi kuntiin, jotka eivät ole hankkeessa mukana, kuten Tiwanacu Altiplanon alueella. Vastaavasti myös Planin muissa hankkeissa toimivat kenttätyöntekijät haluavat saada tietoa koulutuksista, jotta ne voivat soveltaa sitä omissa hankkeissaan tulevaisuudessa. Myös valvontakomiteoiden, ruohonjuuritason järjestöjen ja tuottavien sidosryhmien edustajille pitäisi antaa koulutusta.

Hankkeen nimi	Lasten kotihoito- ja varhaiskasvatushanke (ECCD)	
Hankekoodi	428PLOLD	
Ohjelma-alue	Koulutus: varhaiskasvatus	
Sijainti	Etelä-Amerikka; Bolivia	
Kesto	Heinäkuu 2004 – Joulukuu 2006	
Rahoitus 2006	Yhteensä	321 886,27 €
	Ulkoministeriö	273 603,33 €
	Oma rahoitus	48 282,94 €

Hankkeen yleistavoite: Lisätä niiden alle 4-vuotiaiden lasten määrää, jotka osallistuvat kotihoito- ja varhaiskasvatusohjelmaan.

Erityistavoitteet:

- Tukea alle 4-vuotiaiden lasten kehitystä 70 yhteisössä, joissa Plan toimii, opettamalla isille, äideille, nuoriso-ohjaajille ja vapaaehtoistyöntekijöille virikkeellisiä varhaiskasvatusmenetelmiä ja lasten kehityksen seuraamista ECCD-ohjelman puitteissa.
- Kouluttaa 70 yhteisön terveystuottajaa, 350 nuoriso-ohjaajaa sekä 2 100 isää, äitiä tai muuta pääasiallista hoitajaa opettamalla heille lasten kehitystä tukevia virikkeellisiä toimintatapoja ja lasten kehityksen seuraamista.
- Lisätä niiden alle 4-vuotiaiden lasten äitien, isien ja hoitajien määrää, jotka käyttävät vähintään kahta virikkeellistä varhaiskasvatusmenetelmää.
- Edistää perheissä myönteisiä käytäntöjä alle 4-vuotiaiden lasten ravitsemukseen ja virikkeeseen toimintaan liittyvissä asioissa.

Tuloksia vuonna 2006:

- Vuoden kuluessa laadittiin ja/tai muokattiin opetusaineistoa 12 lyhyen, koulutusta tukevan radio-ohjelman tuottamisen ja lähettämisen yhteydessä.
- 70 yhteisön vapaaehtoistyöntekijää, 350 nuoriso-ohjaajaa ja 2 100 alle 4-vuotiaiden lasten äitiä yhteensä 70 Planin kohdeyhteisöstä sai 2 vuoden aikana koulutusta, joka koski virikkeellisiä kasvatusmenetelmiä ja lasten fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen kehityksen seuraamista.
- Plan koulutti 2 100 äitiä, isää ja/tai pääasiallista hoitajaa yhteensä 70 Plan-yhteisössä opettaen heille alle 4-vuotiaiden lasten varhaiskasvatuksessa käytettäviä virikkeellisiä menetelmiä sekä terveydenhoitoa.
- Neljännesvuosittain pidetyissä kokouksissa analysoitiin kertynyttä tietoa ja palautetta.
- Vuosittain järjestettiin työpajoja tiedon analysointia ja käsittelyä varten; näihin työpajoihin osallistui ulkopuolisia, joilla on kokemusta alalta.

Haasteita ja opittua:

Hankekauden puolivälissä arvioitiin pilottihankkeen kokemuksia. Arvioinnin tulosten ja suositusten perusteella Plan Bolivian haasteet ovat seuraavat:

- Varhaiskasvatuksen opetussuunnitelman laatiminen siten, että korostetaan kokonaisvaltaista kehitystä, joka perustuu lasten oikeuksiin.
- Maantieteellisen kattavuuden ja kohderyhmän laajentaminen.
- Hankkeen linkittäminen WHO:n lastentautien ehkäisyyn pyrkivään AIEPI-ohjelmaan (Integrated Attention to Prevalent Childhood Diseases).
- Hankkeen kiinteämpi liittäminen muualla kuin kotona tapahtuvaan varhaiskasvatukseen.
- Vaikuttaminen yleiseen politiikkaan ja lasten oikeuksien puolesta puhuminen.
- Varhaislapsuuden kehitystä suosivan perheympäristön edistäminen.
- Viestintästrategian vahvistaminen.

Hankkeen nimi	Dominikaanisen tasavallan maaohjelman vahvistaminen tukemalla gender-näkökulman valtavirtaistamista	
Hankekoodi	340PL304	
Ohjelma-alue	Gender	
Sijainti	Etelä-Amerikka; Dominikaaninen tasavalta	
Kesto	Helmikuu 2006 – joulukuu 2007	
Rahoitus 2006	Yhteensä	15 793,59 €
	Ulkoministeriö	13 424,55 €
	Oma rahoitus	2 369,04 €

Hankkeen yleistavoite: Nostaa sukupuolten tasa-arvon edistäminen keskiöön Planin Dominikaanisen tasavallan maaohjelmassa. Näin vahvistetaan lapsikeskeisen yhteisökehityksen lähestymistapaa tuomalla mukaan aiempaa kokonaisvaltaisempi näkökulma kehittämissuunnitelmien, -ohjelmien ja -hankkeiden määrittelyyn, suunnitteluun, toteutukseen, seurantaan ja arviointiin.

Erityistavoitteet:

1. Laatia toimintasuunnitelma sukupuolinäkökulman valtavirtaistamiseksi Plan DR:n toiminnassa siten, että keskitytään organisaation johtamiskäytäntöihin ja eri ohjelma-alueisiin.
2. Arvioida millä tavoin sukupuoleen liittyvät asenteet ilmenevät Plan DR:n työskentelytavoissa ja sisäisissä suhteissa.

Tuloksia vuonna 2006:

Sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisen ensimmäisen vaiheen konsultiksi Plan palkkasi Santo Domingon teknisen yliopiston INTECin naistutkimuskeskuksen (Center for Gender Studies) professori Lucero Quirogan.

Vaihe 1 – perehtyminen (yhteisymmärryksen luominen)

Konsulttityö alkoi perehtymisvaiheella (yhteisymmärryksen luomisella), johon sisältyi aiheen kannalta oleelliseen dokumentaatioon tutustuminen sekä selvityksiä liittyen organisaation työntekijöihin sekä heidän haastattelujaan.

Vaihe 2 – tietojen käsittely ja analysointi

Valmistunut alustava raportti sisälsi (1) vision, joka koskee gendernäkökulman liittämistä osaksi kehittämistyön käytäntöjä, (2) genderanalyysin Plan DR:ssä osana järjestön sisäistä muutosprosessissa ja (3) strategiset suositukset gendernäkökulman valtavirtaistamisohjelman kehittämiseksi.

Vaihe 3 – tulokset ja palaute

Tämä vaihe koski kaikkia Plan DR:n työntekijöitä sekä maatoimistossa että ohjelma-alueilla. Yhteisistä tilaisuuksista saatu palaute oli osa loppuraporttia ja tuki konsulttityön seuraavan vaiheen suunnittelua.

Lapsikeskeinen yhteisökehitys perustuu yhteisön osallistamiseen paikallisen johtamisen ja osaamisen kehittämiseksi. Lähestymistapa poikkeaa perinteisestä, rakenteisiin perustuvasta palveluiden tuottamisesta. Järjestön sisäinen muutos tarkoittaa sitä, että ohjelmien fokus siirtyy palveluihin perustuvasta ja materiaalista apua tuottavasta järjestöstä oikeusperustaiseen järjestöön, joka edistää tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta. Tällainen fokuksen siirtyminen

edellyttää organisaatiokulttuurin, toimintalinjojen ja käytäntöjen muuttumista. Perinteinen fokus on tukenut seuraavia seikkoja: a) perinteinen, valtakeskeinen ja patriarkaalinen johtajuus sekä yhteisön tasolla että Planin sisällä; a) suoritusason mittaaminen toimitetuilla tuotteilla ja niiden laadulla, ei niinkään osallistavilla prosesseilla; c) miesten ylivalta kenttätyössä; hyvin vähän naisia on osallistunut Planin kenttätyöhön Dominikaanisessa tasavallassa; d) lasten näkökantojen huomiotta jättäminen.

Lapsikeskeinen yhteisökehityksen lähestymistapaan siirtymisen myötä vallan jakautumiseen liittyvä painopiste on noussut kehittämisprosessin keskiöön. Edistystä on tapahtunut seuraavasti:

- Perinteinen johtajuus on kyseenalaistettu ja ei-perinteistä johtajuutta (naiset, lapset, nuoret) on edistetty.
- On tunnistettu kulttuurisia malleja, jotka vahvistavat ja uusintavat vallan keskittymistä syrjinnän ja poissulkemisen perustana.
- Plan DR:n näkemys yhteisöistä on muuttunut hyödynsaajista muutoksen tekijöiksi.
- Henkilösuhteissa esiintyvän väkivallan tunnistaminen – perheissä ja yhteiskunnassa.
- Naisten saaminen mukaan kenttätyöhön.

Haasteita ja opittua:

- Järjestön sisäinen muutos on henkilöstölle haastavaa ja henkilöstön toiminta osoittaa väliillä, että muutoksen aikaansaamiseen tarvittavaa läpinäkyvyyttä ja vahvuutta ei ole. Esimerkiksi johtajuus on tällä hetkellä liian keskittynyttä.
- Naispuolisia työntekijöitä tulee arvostaa todellisina järjestön vision ja mission toteuttamiseen osallistuvina toimijoina eikä pelkästään siksi, että täytettäisiin sukupuolten väliset tasa-arvovaatimukset.
- Gendernäkökulman valtavirtaistamisen tulisi olla perustava osa nykyistä muutosprosessia. Muutosvastarintaan pitää puuttua.
- Tasa-arvokoordinaattorin toimi on täytettävä ja liitettävä osaksi Plan DR:n johtoryhmää. Koordinaattorin tulee olla suoraan maajohtajan alainen.
- Tasa-arvonäkökulma tulee sisällyttää henkilöstöpolitiikkaan ja -käytäntöihin siten, että erityisiä painopistealueita ovat tehokkaan arviointijärjestelmän luominen, työhönottoprosessi ja työntekijöiden oikeuksien turvaaminen.

Hankkeen nimi	Laadukas oppiminen II	
Hankekoodi	340PL301	
Ohjelma-alue	Koulutus	
Sijainti	Etelä-Amerikka; Dominikaaninen tasavalta	
Kesto	Tammikuu 2006 – joulukuu 2007	
Rahoitus 2006	Yhteensä	207 508,37 €
	Ulkoministeriö	176 382,12 €
	Oma rahoitus	31 126,25 €

Hankkeen yleistavoite: Vahvistaa kansalaisyhteiskunnan sitoutumista julkisen koulutuksen kehittämiseen, lisätä julkista ja yksityistä rahoitusta sekä vahvistaa perheiden ja yhteisöjen yhteiskunnallisia taitoja, jotta voidaan edistää kansalaisten – myös lasten – osallistumista koulutusta koskeviin prosesseihin ja uudistuksiin.

Erityistavoitteet:

1. Auttaa lapsia toteuttamaan omaa rooliaan koulutusprosessissa siten, että he voivat aktiivisesti osallistua oman koulutuksensa kehittämiseen sekä omaa kouluun ja yhteisöön koskevaan päätöksentekoon.
2. Edistää koulua ympäröivän yhteisön (vanhempien, perheiden ja yhteisön johtajien) aktiivista osallistumista ja lisätä heidän kiinnostustaan koulutusta ja koulun toimintaa kohtaan.
3. Mahdollistaa yhteisön aktiivinen osallistuminen hajautettujen ja innovatiivisten koulutushankkeiden suunnitteluun, hallintaan ja toteuttamiseen yhteisöllisellä, kunnallisella ja kansallisella tasolla, jotta saadaan aikaan mahdollisimman korkealaatuinen ja tasa-arvoinen koulutusjärjestelmä.
4. Tukea yhteisöissään vapaaehtoista lasten varhaiskasvatustyötä tekevien koulutusta.

Tuloksia vuonna 2006:

Hankkeen toinen vaihe koskee laadukkaan oppimisen kehittämistä ja saavutettavuuden lisäämistä yhteisöissä. Tämä on linjassa lapsikeskeistä yhteisökehitystä koskevan (Child Centered Community Development, CCCD) lähestymistavan kanssa, jossa korostetaan ja vahvistetaan yhteisön kaikkien eri toimijoiden mukaan saamista ja osallistumista. Tämän toisen vaiheen täydentämiseksi Plan on suunnitellut uuden ohjelman, jonka tavoitteena on koulua ympäröivän yhteisön vahvistaminen. Ohjelma perustuu eri tahojen mukaan saamiseen, tietoisuuden lisäämiseen ja keskusteluun yhteisön jäseniä koskevista koulutuskysymyksistä. Hankkeessa poiketaan perinteisestä tavasta lähestyä vain kouluun välittömästi liittyviä toimijoita, kuten perheitä, opettajia ja oppilaita, ikään kuin oppimisprosessi koskisi vain heitä.

- Lapsille järjestettiin useita työpajoja, joiden tavoitteena oli lisätä tietoisuutta ja korostaa lasten osallistumisen tärkeyttä koulujen hallintoon. Opetusministeriön maaseudun koulutustyöryhmän kanssa on pidetty yhteisiä kokouksia.
- Koulua ympäröivän yhteisön vahvistamisohjelma jatkui tarjoten vapaaehtoisia ja merkityksellisiä osallistumismahdollisuuksia koko yhteisölle. Tämän prosessin seurauksena kehitettiin yhteisön koulutusmalli itsehallinnon ja yhteisön osallistumisen edistämiseksi sekä koulutukseen liittyvien ongelmien selvittämiseksi.
- Keskimäärin 110 jäsentä kustakin yhteisöstä (mukana nuoria, opettajia ja vanhempia) sai koulutusta eri aiheissa, kuten kvantitatiivinen tutkimus, lähtötasomittauksen tekeminen,

aktiiviset oppimismenetelmät (esim. Quantum Learning), poikien oppimista tukevat yhteisölliset menetelmät ja tietoisuus yhteisön osallistumisesta ja johtamisesta.

- Ready-to-Start-leireille on osallistunut 1 000 lasta. Lähestymistapa on parhaillaan vahvistettavana, ja se on tarkoitus laajentaa kattamaan 36 uutta yhteisöä.
- Koulujen vanhempain- ja tukiyhdistykset (APMAE) ovat laatineet toimintasuunnitelmia. Näin on syntynyt toimintaa koulun ja yhteisön työn ja keskinäisten suhteiden kehittämiseksi.
- Vapaaehtoisille varhaiskasvatustyötä tekeville annettiin koulutusta. Samanaikaisesti yhteisön tiloissa toteutettiin perheneuvontaa ja suoraan lapsille suunnattua toimintaa. Kolmessa yhteisössä järjestettiin myös pysyväisluonteista koulutusta yhteisön nuorille kasvattajille. Kukin nuorten ryhmä osallistui noin 30 koulutustapahtumaan, joissa käsiteltiin lasten varhaiskasvatusta. Yhteensä toiminnasta hyötyi keskimäärin 135 perhettä.

Haasteita ja opittua:

- Planin roolin muuttuminen: Lapsikeskeisen yhteisökehityksen (CCCD) mukaisesti järjestö toimii välittäjänä yhteisön ja palveluiden tuottajien välillä. Tarkoituksena on edistää yhteisön solidaarisuutta ja tietoisuutta osallistumisesta päätöksentekoprosessiin.
- Ohjelma, joka perustuu yhteisön kouluttamiseen yleisellä, eikä vain koulun tasolla: Viime vuonna vahvistui ajatus, että koulut eivät ole ainoa opetuksesta vastaava taho ja että yhteisö voi olla monipuolinen oppimisympäristö ja koulutuksen laatua kohottava tekijä.
- Kumppanuus: Kansalaisyhteiskunnan ja julkisen sektorin keskinäisen – sekä paikallisen että valtakunnallisen – työn tärkeys korostui kuluneen kauden aikana. Ohjelmassa on pyritty luomaan tilaa yhteisölliselle osallistumiselle, jossa eivät ole mukana vain viralliset koulutustahot (koulut, piiri ja koulutusalue) vaan myös järjestöt, jotka ovat kehittäneet tällä alalla kiinnostavia käytäntöjä.
- Laajeneminen kohti yhteisön tarjoamaa epävirallista koulutusta lasten hyväksi: Haasteena on työskennellä kaikkein haavoittuvimpien ja syrjäytyneiden ryhmien kanssa, kuten koulunkäynnin keskeyttäneet ja ne jotka ovat jo ohittaneet kouluään; lapset, joita uhkaa epäonnistuminen koulussa puutteellisen kielten ja matematiikan osaamisen vuoksi; työssä käyvät lapset; peruskoulun kesken jättäneet teiniäidit jne. Tähän vaaditaan paljon työtä ja luovuutta.

Hankkeen nimi	Nuorten seksuaalisuus sekä seksuaali- ja lisääntymisterveys	
Hankekoodi	440PLOUD	
Ohjelma-alue	Terveys	
Sijainti	Etelä-Amerikka; Ecuador	
Kesto	Tammikuu 2004 – joulukuu 2006	
Rahoitus 2006	Yhteensä	242 482,05 €
	Ulkoministeriö	206 109,75 €
	Oma rahoitus	36 372,30 €

Hankkeen yleistavoite: Tukea seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyvien oikeuksien toteutumista ja vahvistamista sekä laatia paikallisia suunnitelmia ja kansallisia toimintatapoja yhdessä nuorten kanssa.

Erityistavoitteet:

- Lisätä nuorten osallistumista prosesseihin, jotka vahvistavat heidän oikeuksiaan.
- Vahvistaa nuorten oikeutta päättää seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyvistä asioistaan.
- Parantaa terveydenhoitopalveluiden laatua ja saatavuutta.
- Kehittää nuorten seksuaali- ja lisääntymisterveyskasvatusta.
- Edistää nuorten seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyvien oikeuksien tunnistamista paikallisten toimijoiden keskuudessa, joita ovat esimerkiksi nuorten vanhemmat, yhteisöjen johtajat, järjestöt, terveydenhuollon ja koulujen henkilökunta, paikallisviranomaiset ja joukkotiedotusvälineet.
- Edistää nuorten seksuaali- ja lisääntymisterveyttä tukevia toimintatapoja kansallisella ja paikallisella tasolla.

Tuloksia:

Oman kehon tuntemuksen parantamiseksi ja osallistavien prosessien vahvistamiseksi Ecuadorissa toimivat Planin yksiköt järjestivät työpajoja, seminaareja ja harrastustoimintaa nuorille ja heidän vanhemmilleen. Näissä vahvistettiin tietoisuutta omasta kehosta, tunteiden ilmaisemista, seksuaalisuuteen liittyvän syyllisyydentunteen ehkäisemistä sekä pohdintaa ja keskustelua sukupuolten välisistä suhteista, itsenäisestä päätöksenteosta, aistillisuudesta, itsestä huolehtimisesta, perhesuunnittelun menetelmistä, nuorten raskauksista ja nuorison osallistumisesta.

Terveydenhoitopalveluita vahvistettiin antamalla terveydenhuollon ammattilaisille koulutusta erilaisissa kasvua ja kehitystä, gynekologiaa, nuoruusiän homoseksuaalisuutta ja nuorille soveltuvia menettelytapoja koskevista asioista. Saquilissa käynnistettiin erityinen hoitolinja, ja henkilökunnan jäsenillä oli mahdollisuus osallistua jatkokoulutukseen. Myös maakunnallisen opetushallinnon kanssa tehtävä työ tuki ammattilaisten koulutusta.

Lisäksi yhteistyö seurakuntien, paikallisviranomaisten sekä opetus- ja terveyshallinnon kanssa tuki opettajien ja nuorten koulutusta hi-virusta/aidsia, syntyvyyden säännöstelyä, seksuaali- ja lisääntymisterveyttä sekä seksuaalirikoksia koskevista asioista.

Ecuadorissa toimivat Planin ohjelmayksiköt ovat myös osallistuneet kansallisen seksuaalikasvatusohjelman (PRONESA) toteuttamiseen. Quitossa kuusi keskiasteen koulua aloitti seksuaalisuutta koskevan opetuksen.

Haasteita ja opittua:

Nuoret ovat yksilöitä, joilla on omat ajatuksensa, mielipiteensä ja tarpeensa. Seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyviä oikeuksia koskevassa työssä tulee väistämättä vastaan sellaisia asioita kuin seksuaaliväkivalta, sukupuolinäkökulma ja kulttuurien väliset erot. Näitä asioita koskevien ohjelmien tehokas toteuttaminen edellyttää viestintätaitojen ja -strategioiden kehittämistä. Myös yhteistyö muiden tahojen kanssa on välttämätöntä, jotta lisääntymisterveyden ja seksuaalisuuden osa-alueilla saataisiin aikaan parannuksia. Kulttuuri ja erilaiset ilmaisumuodot (musiikki, teatteri, tanssi, radio-ohjelmat, muoti jne.) ovat hyviä lähestymiskeinoja työskenneltäessä nuorten kanssa. Seksuaalisuus ja lisääntymisterveys ovat usein poliittisia kysymyksiä, ja joskus prosessien ja hankkeiden esteenä saattaa olla koulujen ja viranomaisten haluttomuus tukea niitä.

Hankkeen nimi	Lasten oikeus syntymärekisteröintiin	
Hankekoodi	451PLOLD	
Ohjelma-alue	Lasten suojelu: syntymärekisteröinti	
Sijanti	Etelä-Amerikka: Paraguay	
Kesto	Heinäkuu 2004 – marraskuu 2006	
Rahoitus 2006	Yhteensä	24 083,46 €
	Ulkoministeriö	20 470,94 €
	Oma rahoitus	3 612,52 €

Hankkeen yleistavoite: Lisätä virallisesti rekisteröityjen lasten määrä 80 prosentista 100 prosenttiin sekä valistaa perheitä ja yhteisöjä lapsen oikeuksista..

Hankkeen tarkoitus:

- Rekisteröidä 25,000 alle 18 – vuotiasta lasta hankkeen loppuun mennessä 400 yhteisössä
- Nostaa paikallisten yhteisöjen tietoisuutta syntymärekisteröinnin tärkeydestä
- Nostaa paikallisten yhteisöjen tietoisuutta lasten oikeuksista

Tuloksia vuonna 2006:

- Yhteensä 28,716 lasta on rekisteröity hankkeen aikana. Tiedotuskampanjoita, joissa käytettiin radiota ja printtimediaa järjestettiin 19 alueella.
- 494 kättilöä ja 248 terveysministeriön virkailijaa yhteensä 19 alueella sai koulutusta syntymärekisteröinnin merkityksestä ja kättilöiden roolista rekisteröinnin ja lastensuojelun puolestapuhujina.
- Myös yhteisöjen johtajia sekä opettajia koulutettiin rekisteröinnin tärkeydestä ja siihen liittyvistä toimenpiteistä. Yhteensä 162,900 perhettä sekä 5,430 opettajaa hyötivät koulutuksista. Näin myös lapsilla ja nuorilla on ollut mahdollisuus ymmärtää syntymärekisteröinnin tärkeys.
- Väestönlaskentoja suoritettiin kouluilla samanaikaisesti kuin vanhemmat osallistuivat eri kokouksiin. Näin vanhemmat pystyivät samalla rekisteröimään lapsensa, joilla ei vielä ollut syntymätodistusta.
- Tarve syntymärekisteröinnille oli niin suuri, että rekisteröintitilaisuuksia järjestettiin myös 7 alueella, jotka eivät ole Planin virallisia ohjelma-alueita.
- Hankkeen edistymistä on seurattu vierailamalla rekisteröintikeskuksissa ja keräämällä tilastotietoja rekisteröityjen lasten määrästä.

Haasteita ja opittua:

Hankkeen toteutuksen aikana on huomattu, että haavoittuvimmassa asemassa olevat lapset, kuten ilman vanhempiaan elävät, tarvitsevat erityishuomiota. Tällaisten lasten rekisteröinti vaatii kalliita juridisia toimenpiteitä. Rekisteröinnin helpottamiseksi, Plan yhdessä Paraguayn hallituksen lasten ja nuorisoasiain sihteeristön kanssa työstää esitystä, joka takaisi näiden lasten asianmukaisen rekisteröinnin, vaikka vanhempien henkilötiedot eivät olisikaan tiedossa. Lasten rekisteröinnin jälkeen lasten ja nuorisoasiain sihteeristö yhdessä Planin kanssa tukee vanhempia virallisesti tunnustamaan lapsensa. Tärkeä tekijä hankkeen menestyksen kannalta on ollut yhteistyö paikallisten toimijoiden kuten koulujen, kirkkojen, terveyskeskusten ja siviilirekisteröintitoimistojen kanssa, jotta nämä toimijat ovat aktiivisesti lähteneet mukaan Planin aloitteisiin. Yhteistyö eri toimijoiden kanssa on tärkeätä myös siksi, että Paraguayn kansallista syntymärekisteröintiohjelmaa olisi mahdollista muokata Planin kokemusten perusteella. Tämä mahdollistaisi nykyisen metodologian vahvistamisen sekä uusien toimintatapojen kehittämisen, jotta kaikista haavoittuvimmilla lapsilla olisi yhtäläinen oikeus syntymärekisteröintiin ja identiteettiin.

LIITE II

Kotimaan toiminta

1. Lastenhallitus

Marras-joulukuun 2005 aikana Lastenhallitus haastatteli presidenttiehdokkaita Lapsen oikeuksista. Haastattelujen kooste julkaistiin Helsingin Sanomien lasten- ja nuorten sivuilla alkuvuodesta 2006.

Tammikuun kokouksessa Lastenhallitukseen valittiin 13 uutta jäsentä. Kokouksessa valittiin ensimmäistä kertaa tukijäsenet, jotka täytettyään 18 voivat jäädä vielä yhdeksi toimintakaudeksi ilman äänioikeutta Lastenhallitukseen.

Nuorille suunnattu Ystävää ei jätetä- tapahtuma järjestettiin Kauppakeskus Itäkeskuksen Piazzalla ystävänpäivänä 14.2.06. Lastenhallitus teki jo syksyllä 2005 videohaasteen, joka lähetettiin muille nuorten ryhmille ympäri maailmaa. Haasteessa nuoria pyydettiin kertomaan mm. ystävyysmerkityksestä ja siitä mitä ystävyys voi globaalisti merkitä heille. Tapahtumassa esitettiin mm. Benistä, Belgiasta sekä Haitista tulleita videovastauksia, tämän lisäksi siellä esiintyi muutamia nuorten suosikkiartisteja, jotka kappaleiden lomassa kertoivat ystävyysmerkityksestä. Nuorilla oli mahdollisuus myös pelata Ota Oikeus – korttipeliä, jossa lapsenoikeuksiin liittyvä kysymykset tulivat tutuksi.

Tammikuun merkittävin vaikuttamistyöhön liittyvä matka oli Lastenhallituksen jäsenen vierailu Brysselissä, jossa hän kertoi Lastenhallituksen toiminnasta ja lasten osallistumisesta Plan EU:n järjestämässä lasten ja nuorten osallistumista käsittelevässä keskustelutilaisuudessa Euroopan parlamentissa. Matka tarjosi myös tilaisuuden tutustua Belgian Lastenhallituksen jäseniin. Lastenhallituksen jäsen kertoo matkastaan seuraavaa:

Plan EU ja Jules Maaten, Euroopan parlamentin ja parlamentin ”Lapsen oikeudet -liittoutuman” jäsen, järjestivät 25.1.2006 keskustelutilaisuuden, jonka aiheena oli lasten ja nuorten osallistuminen (Children's Participation – Involving children meaningfully). Tilaisuuteen oli kutsuttu kaikki ”Lapsen oikeudet -liittoutumaan” kuuluvat jäsenet sekä Belgian lastenhallituksen nuoret. Myös kaikki suomalaiset parlamentin jäsenet saivat kutsun. Järjestäjät olivat pyytäneet jo marraskuussa Plan Suomelta paikalle Lastenhallituksen edustajaa, joka voisi esitellä Lastenhallituksen, sen toimintaa ja tavoitteita, malliesimerkkinä lasten ja nuorten osallistumisesta.

Vierailu Brysselissä alkoi Plan EU:n ja Plan Belgian työntekijöiden tapaamisella, jossa suunnittelimme tulevaa vierailua Euroopan parlamenttiin sekä muutenkin puhuimme Belgian ja Suomen Lastenhallitusten mahdollisista uusista yhteistyökuvioista. Tapaamisen jälkeen siirryimme kohti Euroopan parlamentin tiloja.

Planiläisten lisäksi paikalla oli parlamentin jäseniä sekä Unicefin ja Save the Childrenin edustajia. Plan Suomen Lastenhallituksen edustaja kertoi Planin Lastenhallituksen historiasta sekä tämän hetken toiminnasta esitellen monia esimerkkejä käytännöntyöstä. Hän puhui myös nuorten vaikuttamisesta yleisemmällä tasolla Suomessa, siitä millaisia mahdollisuuksia se tarjoaa ja miksi se on nuorten mielestä tärkeää.

Puheiden jälkeen oli kysymysten ja keskustelun aika. Parlamentin jäsenten vastaus siihen, miten lapset ja nuoret voivat edistää heidän ja Euroopan parlamentin kanssakäymistä, tuntui olevan oma-aloitteisuus. Heidän mukaansa jäsenet ovat varmasti

kiinnostuneita siitä, mitä nuorilla on sanottavana, mutta paras tapa saada heidät kuuntelemaan on olla itse heihin päin yhteydessä. Kaikilla jäsenillä on sähköposti, johon voi postia lähettää. Toinen hyvä keino jäsenten mukaan on yhteydenotto oman maansa edustajiin. He parhaiten tuntevat omien valtioidensa asiat ja voivat parhaiten auttaa paikallisia nuoria. He olivat myös sitä mieltä, että EU:n valmistellessa lapsiin ja nuoriin koskevia säännöksiään ym. olisi heidän hyvä keskustella asiasta lasten kanssa ja ottaa heidän mielipiteensä myös käytännössä huomioon.

(Lyhennetty alkuperäisestä tekstistä Planin toimistolla)

Keväällä alkoivat syksyn hiv/aids – tapaamisen valmistelut. Lastenhallitus kokoontui Ruotsin ja Norjan lastenhallitusten edustajien kanssa suunnittelemaan marraskuista tapaamista.

Heinäkuussa Lastenhallituksen kaksi edustajaa vieraili Burkina Fasossa Afrikan lapsityöläisten liikkeen (AMWCY) kokouksessa. Vierailu oli jatkoa vuonna 2005 alkaneelle yhteistyölle. Kokous oli lähes kaksi viikkoa kestänyt kokonaisuus, johon kokoontui eri puolilta Afrikkaa yli 200 eri maiden nuorta edustajaa. Kokouksessa afrikkalaiset nuoret arvioivat kuluneiden vuosien toimintaa ja suunnittelivat tulevaisuutta systemaattisesti mm. erilaisissa pienryhmäkeskusteluissa sekä workshoppeissa. Lastenhallituksen edustajat osallistuivat näihin keskusteluihin ja workshoppeihin omalla panoksellaan. Vierailun aikana syntyi hyviä kontakteja. Matkan suurin anti oli se, että Lastenhallitus näki AMWCY:n tavan arvoida ja suunnitella omaa toimintaansa. Heidän toimintamallistaan löytyi Suomeen paljon opittavaa ja hyödynnettävää.

Marraskuussa Lastenhallitus isännöi afrikkalaisten ja pohjoismaisten nuorten osallistumista hiv/aids – työpajoihin.

2. Lähettilästoiminta

YK:n lapsen oikeuksien sopimus hyväksyttiin vuonna 1989. Tällä hetkellä se on maailman laajimmin ratifioitu sopimus, mutta sen käytännön toteutus on jäänyt puolitiehen. Suomikin on saanut useaan otteeseen huomautuksen siitä, että se ei ole riittävästi hoitanut tiedotusvelvoitettaan. Sopimuksen sisältö on siten edelleen varsin tuntematon myös Suomessa.

Plan Suomi Säätiön vastaus tähän tiedonpuutteeseen on ollut lähettilästoiminnan aloittaminen ja kehittäminen. Lapsen oikeuksien lähettiläät aloittivat toimintansa syksyllä 2005.

Lähettilästoimintaa on pyritty laajentamaan alueellisesti. Tällä hetkellä toiminnassa on mukana 46 lähettilästä yhteensä 16 paikkakunnalla (Kemi, Oulu, Kuopio, Jyväskylä, Rauma, Tampere, Turku, Salo, Vantaa, Helsinki, Espoo, Nurmijärvi, Seinäjoki, Imatra, Lahti, Joensuu). Vertailun vuoksi vuonna 2005 toiminnassa oli mukana 22 lähettilästä 9 paikkakunnalla. Lähettiläiden tehtävänä on kertoa YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen sisällöstä sekä tehdä kehitysmaiden lasten arki ymmärrettäväksi suomalaisille lapsille ja nuorille.

Lähettiläät vierailevat päiväkodeissa, kouluissa, lapsi- ja nuorisojärjestöissä sekä rippikoululeireillä, nuorisotoimen ylläpitämissä kerhoissa ja nuorisotaloilla kertomassa lasten oikeuksista. Vuonna 2006 lähettiläät saavuttivat noin 120 koulukontaktia ja kouluttivat noin 800 tuntia. Lähettiläät osallistuivat myös paikallisten lapsi- ja nuorisotapahtumien järjestämiseen yhdessä Planin vapaaehtoisten kanssa esim. Kemin kansainvälisillä sarjakuvafestivaaleilla, Espoon Ystävyyden Talo- tapahtumassa, Hiv/aids ja Lapsen oikeudet -tapahtumissa Oulussa, Helsingissä ja Tampereella.

Lähettiläät koulutetaan tehtäväänsä. Jokainen saa kahden päivän pituisen peruskoulutuksen sekä jatkossa kaksi kertaa vuodessa kaksipäiväisen koulutuksen, joissa toisaalta perehdytään lähemmin joihinkin ajankohtaisiin lapsen oikeudellisiin teemoihin ja toisaalta opitaan uusia tapoja lähestyä nuorta kohderyhmää heidän omalla kielellä.

Vuonna 2006 järjestettiin lähettiläille, lastenhallituksen jäsenille sekä Planin vapaaehtoisten aluevastaaville sisältökoulutuksia yhdessä ohjelmat kehitysmaissa -tiimin kanssa YK:n lapsen oikeuksien sopimuksesta, lapsiköyhyydestä sekä hiv/aidsista ja lapsen oikeuksista. Lisäksi hiv/aidsista oli myös kouluttamassa Aids – tukikeskuksen työntekijä. Viestintätiimi koulutti lähettiläitä, vapaaehtoisten aluevastaavia ja lastenhallituksen jäseniä median pelisäännöistä. Metodikoulutusta järjestettiin pedagogisissa taidoissa, työpajatoiminnan käytännön toteuttamisessa ja liveroolipelin ohjaamisessa.

3. Vapaaehtoistyö

Planin vapaaehtoistyön painopiste on vuonna 2006 ollut alueellisen toiminnan vakiinnuttaminen 13 paikkakunnalla (pääkaupunkiseutu, Lahti, Turku, Tampere, Pori/Rauma, Kokkola, Oulu, Kemi, Jyväskylä, Joensuu, Kuopio, Savonlinna ja Mikkeli.) Alueellisessa toiminnassa on ollut mukana yli 100 aktiivista vapaaehtoista. Kaiken kaikkiaan Planin vapaaehtoistoiminnassa on ollut mukana yli 400 vapaaehtoista. Näistä noin 200 on toiminut erilaisten raporttien etäkääntäjinä ja loput ovat työskennelleet Planin toimistolla mm. kummipostin parissa.

Vapaaehtoistoiminnan kautta on pyritty ennen kaikkea tarjoamaan tietoa lasten oikeuksista sekä lapsikäyhyyden syistä ja seurauksista. Tavoitteena on ollut herättää ihmisten mielenkiinto kehityskysymyksiä kohtaan ja aktivoida niin lapset kuin aikuiset mukaan toimintaan.

Vapaaehtoiset ovat järjestäneet kuluneen vuoden aikana yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa yli sata tapahtumaa. Tapahtumissa on tavoitettu etenkin lapsiperheitä ja nuoria sekä Planille vieraampia uusia kohderyhmiä: Keuruun Harley Davidson perheleiri, Monikulttuurinen Espoon Ystävyyden Talo, Pori Jazz kids festival sekä Jyväskylän My Way -nuorisomessut.

Planin Lapsen oikeuksien lähettiläät ja Lastenhallitus ovat tuoneet oman panoksensa alueellisiin tapahtumiin. Lähettiläiden, Lastenhallituksen ja vapaaehtoisten yhteistyö on tarjonnut eri-ikäisille paikkakuntalaisille laajemmat mahdollisuudet osallistumiseen ja vaikuttamiseen. Tästä yhteistyöstä hyvä esimerkki oli Lapsen oikeuksien matkalaukku -kiertue, jonka kautta äänensä ovat saaneet kuuluviin sekä lapset että murroikäiset.

Vapaaehtoisten työn tueksi valmistettiin loppuvuodesta kaksi kehitysmaiden lasten ja nuorten arjesta kertovaa uutta valokuvanäyttelyä: Keskiviikkona klo 10 ja Sinä, minä ja kaverit. Vapaaehtoisilla oli käytössään kaikkiaan 5 erilaista näyttelyä. Ne olivat näytteillä eri puolilla Suomea yhteensä noin 30 viikkoa.

Vapaaehtoistoiminnan tavoitteena on myös syventää vapaaehtoisten omaa tietoisuutta kehityskaakysymyksissä. Vuoden aikana järjestettiin kaksi aluevastaavien peruskoulutusta sekä yksi metodi- ja teemakoulutus. Myös Lapsen oikeuksien lähettiläät ja Lastenhallituksen nuoret osallistuivat koulutuksiin.

Tulevaisuudessa on tarkoitus tarjota kaikille vapaaehtoisille Planin peruskoulutus, jonka sisällön suunnittelu aloitettiin loppusyksystä 2006. Järjestyksessään ensimmäinen "Tervetuloa Plan vapaaehtoiseksi" -modulikoulutus tullaan järjestämään syksyllä 2007.

4. Mediakasvatus

Nuoret, media ja kehitysmaat -tutkimus toteutettiin syksyllä 2006 yhteistyössä Jyväskylän yliopiston ja ulkoasiainministeriön kanssa. Tavoitteena oli koota paitsi perustietoa nuorten mediakäyttäytymisestä myös aineistoa mediakasvatushankkeiden suunnittelun tueksi. Tutkimus julkistettiin syyskuussa 2006. Tutkimuksen keskeisenä tuloksena oli, että nuoret pitävät mediaa koulua tärkeämpänä tietolähteenä kehitysmaita käsittelevissä asioissa. Tutkimuksen julkaisusta oli mediaosumia 18, mukana STT:n sähköiset, pari radiojuttua ja maakuntalehtien lisäksi suurempilevikkiset lehdet kuten HS ja Kaleva.

Tutkimuksen tulosten pohjalta alettiin toteuttaa mediakasvatushanketta yhdessä Jyväskylän yliopiston, Turun DIAK:n ja Oulun ammattikorkeakoulun kanssa. Hankkeen kohderyhmänä on viestinnän opiskelijat, media, nuoret ja laaja yleisö. Hankkeen tavoitteena on: 1) tehdä tunnetuksi Lapsen oikeuksien sopimusta ja kehitysmaiden lasten arkea, 2) herättää keskustelua siitä, miten lapsia käsitellään uutisissa ja mikä on lapsen rooli jutuissa, 3) saada lasten ääni kuuluviin mediassa, saada eteenpäin lasten ja nuorten kehitysmaita koskevia viestejä sekä vertailla lasten äänen kuuluvuutta meillä ja mediassa maailmalla, 4) kehittää kehitysmaita koskevan journalismin muotoja, joilla saavutetaan lapset ja nuoret ja 5) kannustaa lapsia, nuoria ja aikuisia mediakriittisyyteen.

Koulutusta ehdittiin järjestää syksyn 2006 aikana ainoastaan jyvaskyläläisille opiskelijoille. Planin edustaja puhui Jyväskylän viestintätieteen laitoksen kehitysmaajournalismin seminaarissa marraskuussa. Joulukuussa Planin työntekijät kouluttivat lapsen oikeuksista sekä sitä, miten lapset ja kehitysmaiden lapset voidaan ottaa mediassa huomioon siten, että lapsen oikeudet toteutuvat. Heidän kanssaan käytiin läpi haasteita, joita liittyy toimittajan työhön lapsen oikeuksia ja kehitysmaakysymyksiä käsiteltäessä. Opiskelijat vierailivat myös nuorille suunnatussa Demi-lehdessä, jossa he, Planin edustaja ja lehti sopivat yhteistyöstä ja sen aikataulusta.

Oulun ammattikorkeakoulun viestinnän opiskelijoille ja Turun ammattikorkeakoulun mediakasvatuksen opiskelijoille järjestettiin koulutukset alkukevästä 2007. Turun opiskelijaryhmä aloitti yläkoulu- ja lukioikäisten ohjaajille suunnatun mediakasvatusaineiston tuotannon ja Oulun opiskelijat käynnistivät yhteistyön Kalevan lehden kanssa.

5. Turpa auki – Vapauta loistosi!

Musiikki lapsen oikeuksien edistämisen työkaluna

Turpa auki -hankkeen päätavoitteena on Lapsen oikeuksien sopimuksen ja kehitysmaiden lasten arjen tunnetuksi tekeminen rap-kilpailun ja kilpailun oheistuotteena syntyvän riimikirjan sekä liikennevälineissä toteutettavan riimikampanjan avulla. Tiedon levittämisen lisäksi kannustetaan nuorten oman äänen esille tuomista musiikin kautta.

Plan Suomen hanke-idea on peräisin Senegalista. Maassa on toteutettu vastaava kilpailu, jossa lapset ja nuoret säveltävät musiikkia sekä sanoittavat kappaleita lasten oikeuksista. Hanke linkittää yhteen Etelän ja Pohjoisen nuoret: Plan Suomen Turpa auki –kilpailun rap-sanoituksista koottavaan kirjaan sisällytetään osioita Senegalista.

Hankkeen kohderyhminä ovat lapset ja nuoret (ensisijaisesti alle 18-vuotiaat), tapahtumien ja liikennevälinekampanjan kautta laaja yleisö sekä lyriikkakirjan kautta myös kasvattajat, erityisesti äidinkielen opettajat sekä koululaiset. Planin Lastenhallitus on valinnut kilpailun teemat YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen artikloista. Teemat ovat oikeus suojeluun väkivallalta, oikeus koulutukseen, oikeus lepoon ja vapaa-aikaan, oikeus tasa-arvoon sekä oikeus mielipiteisiin.

Kilpailun suunnittelu sekä materiaalin valmistus alkoi syksyllä 2006. Rap-kilpailu lanseerattiin tammikuussa 2007, jolloin avattiin myös nettisivut, joista löytyvät kilpailun ohjeet ja säännöt, tietoa lapsen oikeuksista ja kehitysmaiden arjesta, valmiita ladattavia biittejä sekä tietoa työpajoista ja hankkeen tapahtumista.

Kevään 2007 aikana Plan järjesti työpajoja, joissa kerrottiin lapsen oikeuksista sekä kannustettiin kilpailuriimien ja –kappaleiden tekoon. Myös Lapsen oikeuksien lähettiläät vierailivat keväällä kouluissa ja tapahtumissa kertoen kilpailusta ja sen teemoista.

Turpa auki – kilpailun sanoituksista kootaan riimikirja, jonka ensisijainen kohdeyleisö on yläaste/lukioikäiset nuoret. Raplyriikan lisäksi kirja sisältää tietoa kilpailun teemoina olleista lasten oikeuksista sekä suomalaisten ja länsiafrikkalaisten nuorten valokuvia omasta arjesta. Kilpailun julkistamistilaisuus on elokuussa 2007, jonka jälkeen julkaistaan riimikampanja syyskesän aikana liikennevälineissä. Lisäksi syksyllä 2007 tavoitteena on järjestää työpajoja neljällä alueella yhteistyössä länsiafrikkalaisten rap-artistien kanssa.